

ISSN2350-9317

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

2025

Vol.12 No.2

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทรศัพท์ 05541 6601-20 ต่อ 1428

กำหนดการพิมพ์ : วารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี)

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

สาขาและขอบเขต วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิชาการ และบทความวิจัย
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำผลงานวิชาการ
3. เพื่อใช้เป็นแหล่งตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการเผยแพร่สู่สาธารณชน
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และสร้างเครือข่ายวิชาการร่วมกัน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวิณี สัตยาภรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธมนาวิน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรตระกูล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บัตรีฐ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา คล้ายสิงโต
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเย็น
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภีร์วัฒน์ นนทะโชติ
9. อาจารย์ ดร.จุฬา ม่วงกล้า
10. อาจารย์รัชนิวรรณ วรรณกุลดิษฐ์
11. อาจารย์รัฐพล ทองแดง

มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิจิตรสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ สุขเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐชัย นิมนวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนสาร เพ็งพุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์ ดิบบงษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชัย ยุติธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาณัฐ ศักดิ์สิทธิ์ฐานภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติณาด เรชาลิลิต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภริวัฒน์ นนทะโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ กัณหาทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรมล สุวรรณภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ อินทจักร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพพล สิงห์เนตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
15. อาจารย์ ดร.วันชนะ จิตอารีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
16. อาจารย์ ดร.สุธีรา คณะธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
17. อาจารย์ ดร.วรรณวรงค์ ศุทธชัย	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
18. อาจารย์ ดร. นนทชา ชัยทวีชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
19. อาจารย์ ดร.สุริยา คำกุนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
20. อาจารย์ ดร.สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
21. อาจารย์ ดร.ศิริกาญจน์ ศรีวิศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
22. อาจารย์ ดร.สุภาพร กุลสิทธิบุรณ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
23. อาจารย์ ดร.ฮัมบาลี เจมะมะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
24. อาจารย์ ดร.สรวส ใจประสงค์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ออกแบบและจัดพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
รูปปกวารสาร ที่มา : สัญลักษณ์คณะ, บทความวิชาการ, กิจกรรมคณะ

หมายเหตุ

- บทความทุกเรื่องที่ได้ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
- เนื้อหา ข้อความ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในบทความวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความเองทั้งนี้ไม่ถือเป็นภาระและมีความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Owner

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University
27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000
Telephone 05541 6601-20 Ext. 1428

Publishing Schedule: Six monthly (2 issues/year)

- 1st Issues January – June
- 2nd Issues July – December

Scope : Journal of Humanities and Social Sciences

humanities and social sciences.

Objectives

- 1. To prepare the journal for promotions in publication of academic performance, articles and research reports.
- 2. To develop the potentials of individuals of person for more academic performance.
- 3. To be the center and source of journal publication and dissemination to public.
- 4. To be the source of collecting and sharing knowledge and build co-operative networks.

Advisors

Assoc. Prof. Dr. Supavinee Sattayaporn

Acting President of Uttaradit Rajabhat University

Editor

Asst. Prof. Dr. Saipen Cherdjerm

Uttaradit Rajabhat University

Editorial Staff

1. Prof. Dr. Jirawat Phirasant	Naresuan University
2. Prof. Dr. Dudduan Panthumnawin	National Institute of Development Administration
3. Assoc. Prof. Dr. Wasin Punyawuttakul	Naresuan University
4. Assoc. Prof. Dr. Chot Bodeerat	Pibulsongkram Rajabhat University
5. Assoc. Prof. Dr. Suchat Saengthong	Nakhon Sawan Rajabhat University
6. Assoc. Prof. Dr. Phennapha Klaisingto	University of Phayao
7. Assoc. Prof. Dr. Anan Yaemyuean	Uttaradit Rajabhat University
8. Assoc. Prof. Dr. Perawat Nonthachot	Uttaradit Rajabhat University
9. Dr. Chula Muangkham	Uttaradit Rajabhat University
10. Ratchaneewan Wannaguldit	Uttaradit Rajabhat University
11. Rathapol Thongtaeng	Uttaradit Rajabhat University

Peer Reviewers

1. Assoc. Prof. Dr. Sanom Khrutmuang	Naresuan University
2. Asst. Prof. Dr. Pakpoom Sookcharoen	Naresuan University
3. Asst. Prof. Dr. Nttachai Nimnual	Nakhon Sawan Rajabhat University
4. Assoc. Prof. Dr. Suchada Jiephong	Pibulsongkram Rajabhat University
5. Asst. Prof. Dr. Thanasarn Phengphum	Pibulsongkram Rajabhat University
6. Asst. Prof. Dr. Pinyapat Tibwongsa	Phranakhon Rajabhat University
7. Asst. Prof. Dr. Anchan Yuttitham	Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
8. Asst. Prof. Dr. Panyanat Saksitthanuphap	Sisaket Rajabhat University
9. Asst. Prof. Dr. Kittinat Rekhailit	Kasetsart University
10. Asst. Prof. Dr. Peerawat Nontachote	Uttaradit Rajabhat University
11. Asst. Prof. Dr. Parichart Kuntasup	Uttaradit Rajabhat University
12. Asst. Prof. Dr. Niramom Suwangard	Uttaradit Rajabhat University
13. Asst. Prof. Dr. Yongyuth Intajuck	Uttaradit Rajabhat University
14. Asst. Prof. Surepol Singnate	Uttaradit Rajabhat University
15. Dr. Wanchana Jitaree	Cuiang Rai Rajabhat University
16. Dr. Suthira Kanatham	Cuiang Rai Rajabhat University
17. Dr. Wanvarang Sudtachai	Northeastern University
18. Dr. Nonthacha Chaitawittanun	Pibulsongkram Rajabhat University
19. Dr. Suriya Khamguna	Uttaradit Rajabhat University
20. Dr. Suphakkan Chiwalak	Uttaradit Rajabhat University
21. Dr. Sirikarn Sreevisal	Uttaradit Rajabhat University
22. Dr. Supaporn Kulsitthiboon	Srinakharinwirot University
23. Dr. Hambali Jehma	Prince of Songkla University
24. Dr. Suvaras Jaiprasong	Thammasat University

Designer and Print

URU. Publisher 27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000

Cover photo sources: the faculty logo, academic articles, and activities

Note

1. All articles apparent in the journal are under publication consideration of double blind eminent peers.
2. The contents, passages, and viewpoints in the articles are under the responsibility of the writers. It is not the responsibility of the editors.

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะแขนงต่าง ๆ ของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ วารสารฉบับนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องนับเป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งสำหรับนักวิชาการ นักศึกษาและท่านที่สนใจได้สืบค้นข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการยังคงรักษามาตรฐานการคัดกรองบทความอย่างเข้มข้นผ่านระบบผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ก.พ.อ. เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ส่งผลงานมาตีพิมพ์และที่สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านจะได้บูรณาการและประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายไม่ว่าศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งวารสารฉบับนี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการยืนหยัดในฐานะ "ชุมทรัพย์ทางปัญญา" ได้เป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่ไว้วางใจส่งผลงานมาตีพิมพ์ และขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้วารสารของเราดำรงอยู่อย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ

สุดท้ายนี้ เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ปรากฏในวารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 2 นี้ จะจุดประกายทางความคิด และเป็นแรงบันดาลใจให้นักวิชาการและผู้สนใจนำไปต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่าสืบไป ในนามกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในโอกาสต่อไป ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

Effectiveness of Parent Training in the Minimal Contrast Approach in Home English Literacy Environments on Preschoolers' English Pronunciation Skills Ubolrat Poonsup and Phanintra Teeranon.....	1
Exploring Student Communicative Needs and Learning Style Preferences Wisankorn Pinpa and Natthamma Namfah.....	12
Narrative Strategies in Picture Books:The Role of Words, Illustrations, and their Interplay Todsapon Suranakkharin.....	23
กลวิธีสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน เสียนจวิน สวี, สุภาวดี ยาดี และชนิษฐา ใจมโน.....	36
กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พิทยา เกียรติศรีธนกุล, วัชรินทร์ แก่นจันทร์, เอื้อมพร ทิพย์เดช, และบัณฑิต ทิพย์เดช.....	48
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยกรณีศึกษา: ตำบลหนองกระเปียง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ขวัญชัย ชัยอุดม และธัญพิชชา พลายุชุมพล.....	62
คำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน วิลาวัลย์ วิษณุเวคิน.....	70
จริยธรรมเฉพาะตัวต่อการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารผ่านการเล่าข่าวของผู้เล่าข่าว วรารณ อยู่ทรัพย์, ชัยภูมิ ชนะภัย, ศุภกัญญา แข็งแรง และธรรมศักดิ์ เสนามิตร.....	79
การพัฒนาทักษะวิศวกรรมสังคมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ชุมชนตำบลหาดสองแคว อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุดรดิษฐ์ ศรีไพร สกุลพันธ์, วริศรา ดวงตาน้อย, นันทา เป้งเนตร์, เรือนขวัญ หุ่นเรืองใจ, และกนกวรรณ เกิดพิน.....	89
คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	101

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Effectiveness of Parent Training in the Minimal Contrast Approach in Home English Literacy Environments on Preschoolers' English Pronunciation Skills

Received : 07 September 2025

Revised : 30 October 2025

Accepted : 31 October 2025

Ubolrat Poonsup^{1*} and Phanintra Teeranon¹

¹School of Liberal Arts, University of Phayao

¹School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author e-mail: Aj.ubolrat@gmail.com

Abstract

This pre-experimental study, incorporating predictive and correlational analyses, addresses the persistent challenge of English pronunciation among Thai learners—particularly in producing non-native sounds. It examines the effects of parent-led interventions within the home English literacy environment (HELE) of preschoolers. Although prior research has predominantly emphasized classroom-based instruction and older learners, parental engagement in early pronunciation development remains an underexplored area. This study highlights the role of parents trained in the Minimal Contrast Approach (MCA) in enhancing young children's pronunciation. Fifteen parent-preschooler dyads, recruited through volunteer and purposive sampling, participated in the intervention. Data were collected via pronunciation tests, MCA-based storybooks, and activity logs. Statistical analyses included descriptive statistics, dependent t-tests, simple linear regression, and Spearman's rho. The results showed significant improvement in children's pronunciation after the intervention ($p < .001$; Cohen's $d = 2.49$). Parental pronunciation proficiency significantly predicted children's posttest outcomes, and the duration and frequency of storybook reading positively correlated with children's pronunciation performance, while the quantity of home literacy resources showed no significant association. These findings support the effectiveness of structured parent-led HELE activities in improving preschoolers' pronunciation and provide initial evidence to guide scalable HELE-based interventions in the Thai EFL context. More diverse family contexts and a wider range of English sounds that are typically difficult for Thai learners (e.g., /ʒ/, /ð/) should be further expanded to strengthen the research foundation in early HELE-based pronunciation development.

Keywords: Parent teaching, Preschoolers, English pronunciation skills, home literacy environment, Minimal pairs

Introduction

English pronunciation poses persistent challenges for Thai learners, especially phonemes outside the Thai phonological system such as /r/, /v/, /θ/, /z/, /ʃ/, /tʃ/, and /dʒ/ (Thomma et al., 2021; Kumprom, 2018; Ketkumbonk & Woragittanont, 2017). These difficulties are widely attributed to negative first language (L1) transfer. While various instructional approaches have been explored, most studies focus on school-aged learners in formal settings, leaving a critical gap concerning support during preschool years. This early period is crucial for language development and represents an underexamined opportunity for pronunciation intervention through parental involvement.

The Minimal Contrast Approach (MCA) targets specific phoneme distinctions through minimal pair practice (e.g., “pig” vs “big”) and has been shown to strengthen phonemic awareness and reduce speech errors (Barlow & Gierut, 2002; Altamimi, 2015; Tuan, 2010). Prior exploratory work by the author demonstrated that MCA-based training can effectively improve Thai parents’ pronunciation of challenging English sounds (Poonsup, 2024), suggesting a potential pathway for enhancing children’s exposure to accurate English input in the home.

A strong Home Literacy Environment (HLE) is recognized as a key contributor to early language development (Lau & Richards, 2021; Wasik & Hindman, 2014; Sénéchal & LeFevre, 2002). The theoretical grounding of HLE in ecological, sociocultural, and psychological perspectives emphasizes supportive parent–child interaction as a catalyst for cognitive and linguistic growth. Although well established in first language contexts, research on Home Literacy Environments in Thai EFL homes remains limited.

An important yet underexplored factor in L2-HLE contexts is parental language proficiency. Evidence shows that parental skills (Puglisi et al., 2017) rather than the mere availability of home literacy resources, better predict children’s language outcomes (Silinskas et al., 2012; Leseman & de Jong, 1998). Research in Thailand similarly underscores the need to build parents’ linguistic abilities to ensure effective family language interventions (Khamsuk & Whanchit, 2017). The limited investigation into the impact of trained parental English pronunciation on preschoolers’ learning represents a meaningful research gap.

To address this gap, this study implements MCA-based parent training within a structured Home English Literacy Environment (HELE). The primary purpose of this study is to examine whether improvements in parents’ pronunciation predict gains in preschoolers’ pronunciation performance. based on pretest and posttest outcomes. The study also explores correlations among HLE engagement variables, including duration, frequency, and quantity of home literacy resources.

This study aims to generate practical insights for promoting early English learning through parent-supported activities in the Thai EFL context and to contribute theoretically by clarifying the role of parental pronunciation proficiency as a driver of children’s L2 speech development.

Research objectives

1. To examine the effectiveness of parent training in the Minimal Contrast Approach (MCA) within a Home English Literacy Environment (HELE) on preschoolers' English pronunciation skills, as evidenced by pretest and posttest achievement.
2. To determine the predictive relationship between parents' English pronunciation skills (developed through MCA training) and preschoolers' pronunciation development after the intervention.
3. To examine the correlations between HELE variables (duration, frequency, and quantity of home literacy resources) and preschoolers' posttest pronunciation performance.

Research methodology

This study employed a pre-experimental single-group pretest–posttest design to examine changes in preschoolers' English pronunciation after MCA-based parent training within a Home English Literacy Environment (HELE). The study also analyzed predictive relationships between parental pronunciation skills and children's outcomes, along with correlational analyses of HELE engagement variables.

Population and sample

Participants were 15 parent–preschooler dyads (children aged 3–6 years) selected from a population of 585 dyads enrolled in three kindergartens in Uttaradit province. Sampling occurred in two steps: (1) voluntary sampling identified 55 dyads who consented to participate in the HELE & MCA training, and (2) purposive sampling selected 15 dyads who met the predetermined inclusion criteria, including moderate-to-high levels of five Home English Literacy Environment (HELE) factors (socioeconomic status, parental self-efficacy, parental attitudes toward English, HELE activities, and home literacy resources) and completion of the parental posttest assessment. This study adopted an exploratory sampling approach, focusing on parent–preschooler dyads with moderate-to-high HELE engagement to ensure sufficient exposure to the intervention.

Table 1 Control Variables for Sample Selection

Variables	Mean (SD)	Range
Duration of HLE sessions (min/day)	27.50 (12.40)	15 – >60
HLE frequency (times/week)	4.20 (1.25)	3 – >6
Home literacy resources (items)	6.20 (3.50)	3 – >15
Parental self-efficacy	4.41 (0.63)	Moderate–High
Attitude toward English	4.74 (0.38)	Moderate–High
Socioeconomic status	—	25,001 – >75,000 THB

An additional inclusion criterion required parents to complete MCA pronunciation training and demonstrate post-training performance meeting the required criteria to ensure accurate phonological input, as presented in Table 2. Intervention fidelity was maintained by using the same storybooks, minimal-pair lists, audio-recording procedures, and scoring criteria for both parent and child assessments. All productions were scored by the same trained raters using a $\geq 66.67\%$ agreement criterion across three raters. The seven MCA lessons were delivered by the researcher, with one standardized 60-minute session per target phoneme prior to home implementation.

Table 2 Parents' Pronunciation Performance Before and After MCA Training (Parents' Posttest)

Measure	Pretest Mean (SD)	Posttest Mean (SD)	t (14)	p	Effect Size (d)
Accuracy (score out of 168)	68.40 (23.16)	153.20 (6.54)	13.47	< .001	3.48

This study adhered to the Declaration of Helsinki and was approved by the University of Phayao Human Ethics Committee (UP-HEC 2.2/085/66). Informed consent was obtained from all participants, with assurances of confidentiality, voluntary participation, and the right to withdraw.

Instrument and content validity

This study utilized three primary instruments with established content validity and reliability.

1. MCA Children's Storybooks: Three interactive storybooks (The Hare and the Tortoise, The Shepherd Boy, The Three Little Pigs) were developed within the HELE framework to promote English phonemic awareness and pronunciation. The books incorporated 42 MCA minimal-contrast pairs (84 concrete words) targeting seven English sounds problematic for Thai learners: /r/, /v/, /θ/, /z/, /j/, /tʃ/, and /dʒ/, along with familiar phonemes (/n/, /f/, /t/, /s/, /d/, /k/, /p/, /g/, /b/) used as controls. Abstract

vocabulary was excluded to ensure developmental suitability for preschoolers (Brysbaert et al., 2014). Expert validation confirmed strong content, format, and bilingual design suitability ($M = 4.36$, $SD = 0.60$).

2. Parallel Pronunciation Tests: Pretest and posttest versions assessed the intervention's effectiveness using 2,520-word tokens (7 phonemes $\times$ 8 words $\times$ 3 rounds $\times$ 15 participants). The study by Wren et al. (2021) indicated that a minimum of approximately 75-word tokens may be sufficient for reliable speech sample analysis, supporting the adequacy of our token count for robust segmentation. Expert review by three raters demonstrated high content validity ($IOC = .89$), ensuring alignment with learning objectives. Three trained raters (two Thai phonetics specialists and one native English-speaking instructor) independently scored children's productions using a binary pass criterion ($\geq 2/3$ correct; $\geq 66.67\%$). Inter-rater percent agreement across rater pairs exceeded 90% in both pretest and posttest.

3. HELE Activity Log: An online 28-day log recorded frequency, duration, and types of home English literacy engagement. Validation confirmed excellent content relevance ($IOC = 1.00$), enabling accurate links between HELE behaviors and children's performance outcomes.

Data collection

The data collection process was divided into two phases over a 30-day period.

Phase 1 (Pre- and Post-Testing): Individual pronunciation pre- and post-tests were administered in two separate 30-minute sessions or over two days at the school site. All productions were audio-recorded in MP3 format (44.1 kHz, mono track) using Voice Memos (iOS), Easy Voice Recorder (Android), or Audacity (44.1 kHz, mono) to ensure clear phonetic analysis. A total of 2,520-word tokens were segmented and evaluated.

Children's pronunciations were independently scored by three trained raters using a binary pass criterion ($\geq 66.67\%$ rater agreement). Inter-rater percent agreement exceeded 90% in both test phases, indicating strong scoring reliability.

Parents received brief instructions to support daily home reading but were only post-tested to confirm their pronunciation readiness for modeling. Parent outcomes were used solely for correlational analysis relating to children's improvement and the home English literacy environment (HELE) during the 28-day intervention.

Phase 2 (Home Intervention): For 28 days, parents supported HELE daily using the three MCA storybooks. Each session involved shared reading and pronunciation practice, during which the child repeated each target word three times. Parents documented their child's daily reading frequency, reading duration, and use of home literacy resources in an online activity log.

Data analysis

Data were analyzed using descriptive statistics (percentage and frequency), paired samples t-tests, simple linear regression analysis, and Spearman's rank-order correlation (Spearman's rho).

These methods were selected to address the study's objectives: assessing pretest/posttest achievement, analyzing the predictive relationship between parental and child pronunciation skills, and examining correlations between HELE activity variables and children's outcomes.

Findings

The study aimed to compare pretest and posttest results by integrating the HELE and MCA to assess improvements in preschoolers' English pronunciation, and to analyze the predictive relationship between parental and preschoolers' pronunciation skills using post-intervention scores. Results were presented accordingly.

Figure 1 Pretest and Posttest Mean Scores of 2,520 Tokens Pronounced by the 15 Preschoolers

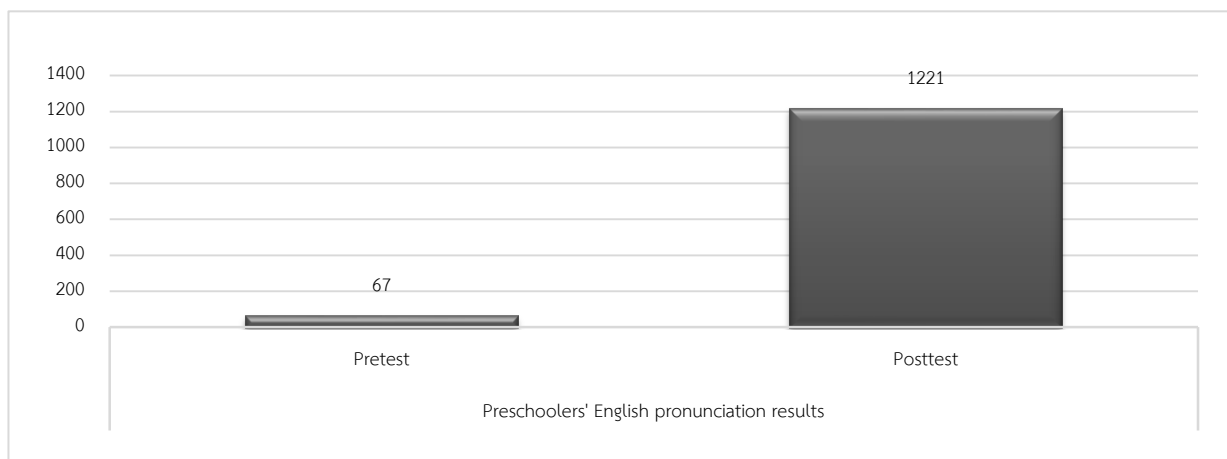

Figure 1 displays the pretest and posttest mean scores of 15 preschoolers' English pronunciation for 2,520 tokens. The pretest mean score was 67 (2.69%), which is relatively low, while the posttest mean score was 1,221 (48.46%), showing a significant increase. The disparity (45.77%) suggests a substantial improvement in the preschoolers' pronunciation as a result of the HELE & MCA interventions.

Table 3 Pretest and Posttest Pronunciation Skill Mean Scores Using Dependent T-test

Tests	M	SD	t	df	P-value	Effect Size (Cohen's d)	95% CI (Lower - Upper)
Pretest (Tokens = 2,520)	4.47	6.62					
Posttest (Tokens = 2,520)	81.40	32.55	9.645	14	<.001	2.49	1.437 – 3.523

Table 3 shows a significant improvement in children's pronunciation after the intervention ($t(14) = 9.645$, $p < .001$, $d = 2.49$). Posttest scores ($M = 81.40$, $SD = 32.55$) were notably higher than pretest scores ($M = 4.47$, $SD = 6.62$), indicating a large effect size and confirming the intervention's effectiveness.

Table 4 ANOVA^a of the Simple Linear Regression Analysis between Parents' Posttest and Preschoolers' Posttest

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	6669.794	1	6669.794	10.618	.006 ^b
	Residual	8165.806	13	628.139		
	Total		14			

a. Dependent variable: Preschoolers' posttest

b. Predictors: (Constant), Parent's posttest

Table 4 shows the ANOVA results for the simple linear regression model. The F-value is 10.618, with a significant level of $p = .006$ ($p < .01$). This indicates that there is a significant relationship between parents' posttest scores of two groups of phonemes: treated sounds and target sounds were also parallelly analyzed to examine the predictive relationship and preschoolers' posttest scores.

Table 5 Coefficients of the Linear Regression between Parents' and Preschoolers' Posttests

Model	Unstandardized		Standardized	t.	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
1 (constant)	-430.069	157.094		-2.738	.017
Parent's posttest	3.339	1.025	.671	3.259	.006

c. Dependent variable: Preschoolers' posttest

A simple linear regression analysis revealed a significant positive relationship between parents' and preschoolers' posttest scores ($B = 3.339$, $\beta = .671$, $p = .006$). The regression equation, $Y = -430.069 + 3.339X$, indicates that each one-point increase in parents' scores predicts a 3.339-point gain in preschoolers' scores.

Table 6 Mean, Standard Deviation (SD) and Spearman's Rho among Variables of HELE

Variables	1	2	3	4
1. Durations	1.00			
2. Frequencies	.597*	1.00		
3. Numbers of Media	.149	-.173	1.00	
4. Preschoolers' posttest	.804**	.734**	-.057	1.00
Mean	2.47	3.40	3.20	81.40
SD.	.52	1.18	1.08	32.55

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed)

** Correlation is significant at the .01 level (2-tailed)

Table 6 shows the mean, SD, and Spearman's rho correlations among HELE variables. Significant positive correlations exist between Duration ($\rho = .804$, $p < .01$) and Frequency ($\rho = .734$, $p < .01$) with Preschoolers' Posttest scores, indicating that longer and more frequent literacy activities enhance pronunciation skills. However, HLR quantity shows no significant correlation, suggesting minimal impact. The mean Posttest score is 81.40 (SD = 32.55), indicating variability among participants. Overall, duration and frequency are key factors in improving preschoolers' pronunciation.

Discussion

This study provides compelling evidence for the efficacy of integrating Home English Literacy Environments (HELE) with the Minimal Contrast Approach (MCA) in significantly improving English pronunciation among Thai preschoolers. The findings underscore the critical role of parental pronunciation and consistent home literacy activities, contrasting with the less significant impact of merely having home English literacy resources available. These insights hold particular relevance for English as a Foreign Language (EFL) context like Thailand.

The positive correlations between duration and frequency and children's posttest pronunciation scores indicate that consistent, sustained parent-child reading interactions play a more influential role in phonological development than the mere availability of home literacy resources. This aligns with Silinskas et al. (2012), who found that the frequency of parents' literacy activities predicts children's early reading outcomes. This suggests that the quality and active use of a resource—supported by parents' improved pronunciation skills—matter more than the quantity of books or materials present in the home. The findings reinforce that parental linguistic competence functions as a critical, intangible literacy resource, enabling effective modeling of target phonemes and promoting successful learning outcomes.

To further enrich this discussion, particularly from the perspective of a linguist keen on child language development, it's important to consider how these findings align with, or diverge from, the natural acquisition processes observed in children born into English-proficient environments. While this study highlights the structured intervention needed for L2 pronunciation development in an EFL setting, it implicitly draws parallels with the mechanisms of first language (L1) acquisition. For children naturally acquiring English as their L1, the principles of phonological learning proposed by Barlow & Gierut (2002) are inherently at play. Their environment is saturated with diverse and frequent exposure to phonemic contrasts, allowing for the rapid and unconscious assimilation of the subtle phonetic distinctions that define English. The "perceptual saliency of minimal-contrastive relations in the place, manner, and voicing of a sound" is constantly reinforced through rich linguistic input, facilitating their accurate production without explicit instruction. This contrasts sharply with the Thai preschoolers in this study, whose "very low baseline scores" and "not well established L1 phonological representations" for certain English sounds necessitate targeted interventions like MCA to create the explicit contrasts needed for learning.

Furthermore, the emphasis on the "power of meaningful parent-child literacy interactions" and "sustained involvement of a caregiver as a driver in the early development of a child's language" in this study resonates deeply with how L1 English-speaking children develop their pronunciation. In English-proficient homes, parents naturally model correct pronunciation, provide immediate feedback (both explicit and implicit), and engage in extensive verbal interactions, including shared storybook reading. This constant, high-quality linguistic input, often without conscious effort from the parents, naturally cultivates robust phonological awareness and accurate articulation in their children. The predictive link between parents' pronunciation and children's pronunciation observed in this study for Thai children, particularly for sounds not present in their mother tongue, mirrors the well-established role of parental linguistic input in shaping the phonetic inventory and accuracy of L1 learners. Puglisi et al. (2017) and Khamsuk & Whanchit (2021) validate this parental influence, further emphasizing that maternal language skills can explain a significant portion of the relationship between early home literacy activities and child language development, a phenomenon equally applicable to both L1 and L2 acquisition contexts, albeit with different starting points and developmental trajectories.

Therefore, while the explicit and structured nature of HELE and MCA is crucial for EFL contexts, the underlying principles of consistent exposure, salient contrasts, and active caregiver involvement are universal to successful language acquisition, whether it be an L1 or L2. For children naturally born into English proficiency, these elements are organically integrated into their daily lives, demonstrating the immense power of an immersive and linguistically rich environment. The findings here effectively advocate for the intentional replication of these naturally occurring conditions within an EFL home, recognizing that the quality of interaction and input, rather than just the quantity of resources, is the

driving force behind effective phonological development, echoing Leseman & de Jong (1998)'s assertion that resources are only beneficial when coupled with "activity quality, appropriate use, and, most importantly, a conscious and skilled person who interacts with the child to create a supportive, language-rich environment."

Conclusion

This study demonstrated that integrating HELE with MCA significantly improved Thai preschoolers' pronunciation of English phonemes absent in their first language. Parent-supported shared reading provided repeated exposure to minimal pairs, leading to measurable articulation gains. Parental pronunciation improvements after training also contributed to children's outcomes. Several home literacy covariates, including reading frequency, duration, activity types, and resource availability, were examined to enhance result validity. The small sample size, limited phoneme set, and purposive selection of dyads with moderate-to-high HELE readiness restrict the generalizability of the findings, despite clear intervention effects. Future research should include a wider range of English sounds and more diverse family contexts—varying in HELE readiness, parental workload, socioeconomic factors, and available support—to evaluate the feasibility and scalability of the HELE-MCA model in real-world settings.

Acknowledgements

The authors sincerely thank the University of Phayao for its financial support. They also appreciate the cooperation and invaluable contributions of the participating school leaders, experts, parents, and children during data collection.

References

- Altamimi, A. K. (2015). *Improving English pronunciation among Arabic EFL school-age students using minimal pairs* [Master's thesis, State University of New York].
- Barlow, J., & Gierut, J. (2002). Minimal pair approaches to phonological remediation. *Seminars in Speech and Language, 23*(1), 57–68. <https://doi.org/10.1055/s-2002-24969>
- Brysbaert, M., Warriner, A. B., & Kuperman, V. (2014). Concreteness ratings for 40,000 generally known English word lemmas. *Behavior Research Methods, 46*(3), 904–911. <https://doi.org/10.3758/s13428-013-0403-5>
- Khamsuk, A., & Whanchit, W. (2021). Storytelling: An alternative home delivery of English vocabulary for preschoolers during COVID-19's lockdown in southern Thailand. *South African Journal of Childhood Education, 11*(1), Article 897. <https://doi.org/10.4102/sajce.v11i1.897>

- Ketkumbonk, A., & Woragittanont, I. (2017). The ability of Thai students from different English proficiencies in recognizing English final consonant sounds. *Graduate Studies Journal*, 14(64), 1–12.
- Kumprom, T. (2018). *The development of students' ability in pronunciation of English initial consonant words which do not appear in Thai language by using minimal pairs practice* (Research report). Chiang Mai Rajabhat University.
- Lau, E. Y. H., & Richards, B. (2021). The impact of home literacy environment on early literacy development among preschool children in Hong Kong. *Early Childhood Research Quarterly*, 56, 90–102. doi: 10.3389/fpsyg.2020.569581
- Leseman, P. P. M., & de Jong, P. F. (1998). Home literacy: Opportunity, instruction, cooperation and social-emotional quality predicting early reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 33(3), 294–318.
- Poonsup, U. (2024). Minimal contrast approach and English error pronunciation skills of Thai parents and guardians. *Vacana*, 12(1), 36–54.
- Puglisi, M. L., Hulme, C., Hamilton, L. G., & Snowling, M. J. (2017). The home literacy environment is a correlate, but perhaps not a cause, of variations in children's language and literacy development. *Scientific Studies of Reading*, 21(6), 498–514. <https://doi.org/10.1080/10888438.2017.1346660>
- Sénéchal, M., & LeFevre, J. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development*, 73(2), 445–460. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00417>
- Silinskas, G., Lerkkanen, M., Tolvanen, A., Niemi, P., Poikkeus, A., & Nurmi, J. (2012). The frequency of parents' reading-related activities at home and children's reading skills during kindergarten and Grade 1. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(6), 302–310.
- Tuan, T. L. (2010). Teaching English discrete sounds through minimal pairs. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(5), 540–561. <https://doi.org/10.4304/jltr.1.5.540-561>
- Wasik, B. A., & Hindman, A. H. (2014). Talk, read, and write with me: Supporting early literacy development through family and educator partnerships. *Early Childhood Education Journal*, 42(3), 161–169.
- Wren, Y., Titterington, J., & White, P. (2021). How many words make a sample? Determining the minimum number of word tokens needed in connected speech samples for child speech assessment. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 35(8), 761–778. <https://doi.org/10.1080/02699206.2020.1827458>

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Exploring Student Communicative Needs and Learning Style Preferences in Thai EFL Secondary Classrooms for Differentiated Instruction Implementation

Received : 27 June 2025

Revised : 21 July 2025

Accepted : 22 July 2025

Wisanakorn Pinpa¹ and Nattharmma Namfah¹

¹Faculty of Education, Burapha University

*Corresponding author e-mail: 63920011@go.buu.ac.th

Abstract

This study investigated the implementation of differentiated instruction in Thai EFL secondary classrooms by examining students' communicative skill needs and identifying effective activities that accommodate diverse learning preferences. Using a mixed-methods approach, the research combined learning style and learning preferences interview data from Grade 9 students in a large lower secondary school in the east of Thailand. The findings revealed that Thai EFL students require communicative skill development emphasizing real-world, functional language use rather than traditional grammar-focused instruction. Students demonstrated strong preferences for interactive activities involving speaking, idea exchange, and authentic communication. Their needs include developing fluency, critical reasoning, organized expression, and confidence in public speaking. These preferences challenge assumptions about Thai students' comfort with passive learning and indicate readiness for communicative language teaching when implemented through culturally responsive strategies. The study identified effective differentiated instruction activities including movement-based activities, debate exercises, collaborative structures, and integration of authentic materials. These activities successfully accommodated multiple learning styles while creating dynamic student-centered environments. The research demonstrates that differentiated instruction principles can be successfully integrated with communicative language teaching methodologies to create more effective and inclusive EFL learning environments. The findings suggest that culturally responsive differentiated instruction can enhance educational effectiveness and support communicative competence development that enables students to use English effectively in real-world contexts.

Keywords: Differentiated Instruction (DI), English as a Foreign Language (EFL), Thai EFL Students

Introduction

Differentiated instruction (DI) has gained global attention as a key strategy for addressing diverse learner needs. However, its implementation in Thai secondary EFL classrooms remains limited, with teaching still dominated by traditional, one-size-fits-all methods (Keyuravong, 2019; Foley, 2005). Despite increased awareness of learner diversity, few studies explore how DI can be effectively adapted to Thai educational and cultural contexts.

While Tomlinson's (2001) DI framework is widely applied in Western education, its relevance in Thai EFL settings is underexplored (Santangelo & Tomlinson, 2012). Thai students' learning style preferences and communicative needs—shaped by cultural norms such as group orientation and risk-avoidance—further complicate DI implementation (Baker, 2012).

This study addresses these gaps by examining the perceived need for DI and the learning preferences of Thai secondary EFL students. It contributes a localized perspective to DI research, offering practical insights for more inclusive, student-centered language teaching in Thai classrooms.

The study aims to answer the following research questions:

1. What are the needs for differentiating content, process, and product in the English classroom?
2. What are the learning style preferences and communicative needs of Thai EFL secondary students?

Differentiated Instruction

Differentiated instruction is a responsive, student-centered teaching approach designed to address the diverse needs, abilities, and preferences of learners in today's increasingly heterogeneous classrooms. Rooted in the foundational work of Tomlinson and Allan (2000), this approach emphasizes adapting three key components of instruction—content, process, and product—based on learners' readiness levels, prior knowledge, cultural backgrounds, interests, and learning styles. Moving beyond the traditional one-size-fits-all model, differentiated instruction encourages teachers to create flexible learning environments that provide multiple pathways for students to engage with material, make sense of information, and demonstrate their understanding.

Historically, differentiation can be traced back to one-room schoolhouses, where teachers informally modified instruction for students of mixed ages and abilities (Santangelo & Tomlinson, 2012). Over time, these instinctive practices evolved into a research-based framework supporting inclusive and equitable education across a range of educational settings. As Rock et al. (2008) explain, differentiated instruction involves a set of pedagogical strategies that are intentionally aligned with students' prior knowledge, interests, and learning preferences. These strategies require flexible lesson planning, continuous assessment, and reflective teaching to ensure that all learners have access to meaningful, appropriately challenging, and engaging learning experiences tailored to their individual needs.

Core Principles and Elements of Differentiated Instruction

Differentiated instruction (DI) is a student-centered teaching approach that seeks to accommodate the diverse learning needs, backgrounds, and abilities of students through flexible and responsive instructional strategies. Rather than adhering to a uniform method of instruction, DI provides

multiple pathways for learning by adjusting the content, process, and product based on individual student differences. According to Tomlinson (2001), four core principles underpin this approach: concept-driven instruction, flexible grouping, adaptable use of time and materials, and ongoing assessment to inform instructional decisions. These principles are designed to maintain the integrity of the curriculum while offering personalized and meaningful learning experiences.

The three key elements of DI—content, process, and product—serve as the operational framework through which differentiation is enacted. Content refers to what students learn and is adjusted to match their readiness levels and interests, often through the use of varied texts, multimedia, or tiered assignments (Tomlinson & Imbeau, 2023). Process describes how students make sense of the material, emphasizing diverse instructional strategies and classroom activities that align with learners' preferences and cognitive styles (Watts-Taffe et al., 2012). Product focuses on how students demonstrate their understanding, encouraging a range of assessment options such as projects, presentations, or portfolios that allow for differentiated expressions of mastery (Subban, 2006).

In today's mixed-ability classrooms, which are typical in most educational settings, these principles and elements are crucial for supporting individual growth while maintaining a cohesive learning environment. Lawrence-Brown (2004) and Gregory & Chapman (2012) highlight the reality that students vary significantly in terms of age, maturity, language ability, cultural background, and prior knowledge. As such, a responsive teaching approach like DI is essential to promoting equity, ensuring that each learner receives the support and challenge they need to succeed.

Differentiated Instruction in EFL Contexts

Differentiated instruction (DI) offers vital opportunities for improving EFL teaching in diverse classrooms where students vary in proficiency, learning styles, and preferences (Chamot & O'Malley, 1994; Hedge, 2000). By tailoring lessons to meet individual needs, DI supports language development and learner engagement.

Learning styles—visual, auditory, kinesthetic, and reflective—are key to designing effective EFL activities (Oxford, 2011; Dörnyei & Ryan, 2015). For example, visual aids help visual learners, while role-plays benefit kinesthetic students. Aligning instruction with these preferences boosts motivation and language retention.

Effective DI also involves scaffolding and continuous assessment to match instruction with student readiness (Tomlinson & Imbeau, 2023; Watts-Taffe et al., 2012). This is crucial in Thai EFL classrooms, where students show varied English exposure and confidence (Keyuravong, 2019).

Barriers such as large class sizes, rigid curricula, and limited training hinder DI implementation (Roy et al., 2012). Teachers also need cultural awareness to meet students' diverse expectations (Baker, 2012). Despite these challenges, DI remains a powerful strategy to foster inclusion and communicative competence in Thai EFL education.

This study builds on existing research by exploring how DI can be adapted to Thai secondary schools, providing practical insights for more responsive and effective language instruction.

Objectives

1. To find the needs for differentiating content, process, and product in the English classroom.

2. To investigate the learning style preferences and communicative needs of Thai EFL secondary students.

Methodology

Setting

This study took place at a large public secondary school in Chonburi province, eastern Thailand, serving approximately 3,200 students across Grades 7–12. The school follows the Thai national curriculum and offers specialized academic tracks to meet diverse learning needs.

Participants

This study employed purposive sampling to select participants who could provide rich, relevant, and diverse insights into the implementation of differentiated instruction in Thai secondary EFL classrooms. Purposive sampling is appropriate in qualitative research when the aim is to gain in-depth understanding from individuals who have direct experience with the phenomenon being studied (Patton, 2015). Using purposive sampling, the study selected 30 Grade 9 male students (aged 14–15) from the English Program. This ensured a homogeneous group in terms of academic background and English language proficiency, excluding Regular Program students to maintain consistency in learning experience and ability.

Research Instruments

Learning Style Questionnaire

To assess students' learning styles and preferences prior to implementing differentiated instruction, this study employed a structured learning style questionnaire as the primary research instrument. The questionnaire aimed to identify individual learner needs in four main areas: language proficiency and familiarity with CEFR-related content; preferences regarding classroom activities, including physical movement, seating arrangements, and group versus individual work; homework preferences related to type, time management, and available support systems; and preferred assessment formats, such as multiple-choice tests, written tasks, presentations, and projects.

Initial validity testing, using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), yielded a score of 0.67, indicating moderate to good alignment between item content and instructional objectives. Based on expert feedback, revisions were made to improve clarity, ensure content was developmentally appropriate, align tasks more closely with learning objectives, and simplify language to reduce the need for translation.

Following these refinements, the IOC scores across key validation criteria—including objective alignment, content appropriateness, activity design, and evaluation consistency—improved significantly, reaching full agreement among reviewers. These results confirmed that the instrument demonstrated strong content validity and was well-suited to support the differentiated instructional framework of the study.

Research Instruments

Data Collection and Analysis

To gain a comprehensive understanding of students' learning preferences and communicative needs, this study employed a mixed-methods approach combining both quantitative and qualitative techniques. This methodological choice was justified by the study's objective to explore not only patterns in student preferences but also the deeper reasoning behind those choices—something that neither method could fully capture on its own. Interviews were conducted during the first week of the 2024 academic year. Each student was interviewed individually in a quiet and private setting to ensure confidentiality, minimize peer influence, and promote authentic responses. The semi-structured interview format allowed for flexibility in probing deeper into student responses while maintaining consistency across participants.

Quantitative data, such as frequency counts of preferred learning styles or assessment types, were analyzed using descriptive statistics and cross-tabulation to explore trends across different student groups. This helped identify broad patterns, such as the percentage of students who preferred visual over auditory learning styles or individual tasks over group work.

For the qualitative component, the interview transcripts were analyzed using content analysis, a systematic approach that involves coding the data into meaningful categories. Codes were first generated inductively from the data and then grouped into broader themes. This method enabled the researcher to identify recurring patterns in students' responses that reflected underlying communicative and instructional needs. To increase transparency and rigor, examples of themes and corresponding codes are presented in the table 1 below:

Theme	Sample Code	Example Quotation
Preferred Learning Styles	Visual learner	"I understand better when I see pictures or diagrams, not just listen."
Instructional Preferences	Group activities vs. solo work	"I feel more comfortable working alone because I'm shy to speak in front of others."
Communicative Needs	Speaking confidence	"I want more speaking practice, but I'm afraid of making mistakes."
Assessment Preferences	Project-based assessment	"I like doing projects more than taking tests because I can show my creativity."

The use of qualitative interviews was essential in uncovering nuanced insights that would not have been evident through surveys alone. For example, while many students selected "group work" as a preference in the questionnaire, the interviews revealed that their choice was often driven by fear of public speaking rather than enjoyment of collaboration. Such depth of understanding is vital for designing effective differentiated instruction that not only accommodates student preferences but also addresses their underlying needs and anxieties.

In sum, the combination of quantitative data for pattern recognition and qualitative interviews for in-depth exploration provided a holistic view of the student learning experience in Thai EFL classrooms. This methodological approach aligns closely with the goals of differentiated instruction, which emphasizes personalized, responsive teaching grounded in students' real needs and preferences.

Findings

Research Question 1: What are the needs for differentiating content, process, and product in the English classroom?

Interviews revealed that Thai EFL students benefit from differentiation in content, process, and product, due to varying proficiency levels, learning styles, and cultural factors.

Content: Students preferred materials that matched their language level and personal interests. Easier texts, videos with subtitles, music, and pop culture themes helped improve engagement and confidence.

Process: Learners favored diverse activities—especially visual aids, games, and movement-based tasks. Preferences varied between group and individual work. Culturally, students appreciated gradual, low-pressure changes in teaching methods.

Product: Students valued choice in assessments. Many felt traditional tests were stressful and unrepresentative of their abilities. Creative options like videos, posters, and presentations helped them show understanding in more personal and meaningful ways.

Summary: Effective differentiated instruction should adapt content complexity, vary learning activities, and offer flexible assessments—while being sensitive to cultural and emotional needs of students.

Research Findings: What are the learning style preferences and communicative needs of Thai EFL secondary students?

Overview

To complement the qualitative findings on differentiated instruction implementation, a learning style and learning preferences interview was administered to identify specific student preferences across four key domains: language learning approaches, classroom activities, homework practices, and assessment methods. This quantitative data provided essential baseline information for designing effective differentiated instruction strategies as shown in Table 2.

Table 2: Learning Style Preferences and Communicative Needs of Thai EFL Secondary Students

Domain	Preference/Need	Frequency (f)	Percentage (%)
CEFR Awareness	Universal awareness	16	100%
Preparation Strategies	Traditional methods (reading, reviewing, practice)	11	68.75%
	No systematic preparation	4	25%
Classroom Activities	Debates and speeches	8	50%
	Online games (Kahoot, Blooket)	3	18.75%
	Physical movement	3	18.75%
	Music integration	2	12.5%
Learning Environment	Prefer moving around classroom	12	75%
	Prefer remaining seated	4	25%
Work Preferences	Collaborative (partner/group work)	15	93.75%
	Individual study	1	6.25%
Homework Completion	Experience late submission	16	100%
Homework Preferences	Traditional worksheets/exercises	8	50%
	Online tasks	3	18.75%
	Presentations	2	12.5%
	General homework aversion	3	18.75%
Time Management	Complete immediately after the assignment	12	75%
	Defer to after-school/weekends	4	25%
Homework Support	Rely on peer assistance	12	75%
	Work independently	3	18.75%
	Use online resources	1	6.25%
Assessment Preferences	Project-based/presentations	11	68.75%
	Multiple-choice tests	3	18.75%
	Written examinations	2	12.5%

Key Findings and Implications

1. Learner Preferences and Communicative Needs

Students strongly preferred interactive, group-based learning that supports real-life communication. Most enjoyed activities like debates, games, and movement-based tasks, with 93.75% favoring group work. Quotes such as “When I work with friends, I feel less nervous” reflect this preference. Learning styles varied, but visual and kinesthetic methods were popular. Students wanted English lessons that focus on practical speaking skills rather than grammar drills. Homework preferences

were mixed (50% preferred worksheets, others liked presentations or online tasks), and most relied on peer support, revealing a need to build autonomy.

Implication: Instruction should be student-centered, offering choices, collaborative tasks, and varied modalities to meet diverse learning preferences.

2. Language Preparation and Assessment Practices

Though all students were familiar with CEFR, most (68.75%) prepared through memorization and test practice, not real communication. One student said, “I study for the test by memorizing words, but I still can’t speak.” In contrast, they preferred project-based assessments (68.75%) over traditional exams. Students felt more confident and engaged when allowed to show learning through creative formats.

Implication: Teachers should align test prep with communicative goals and use authentic, differentiated assessments like presentations and projects to reflect true abilities.

Instructional Implications:

Differentiated instruction in Thai EFL classrooms should emphasize communicative tasks, collaborative work, performance-based assessments, and multimodal content. Tailoring instruction to student preferences can foster greater engagement and develop essential real-world language skills.

Discussion

This study critically expands the current understanding of differentiated instruction (DI) in Thai secondary EFL classrooms by emphasizing students’ strong preference for interactive, collaborative, and communicative learning, which remains under-implemented despite widespread theoretical support. The dominance of group work (93.75%) and movement-based activities (75%) not only aligns with Vygotsky’s sociocultural theory and Gardner’s multiple intelligences, but also demonstrates the urgency of shifting Thai classrooms from teacher-centered models to learner-driven environments (Gheysens et al., 2023).

Importantly, while students were highly aware of CEFR (100%), their reliance on rote learning and mock exams shows a persistent misalignment between curriculum goals and actual classroom practice—a challenge echoed in Lee et al. (2023). This gap reveals the novelty of the present study: it does not merely confirm existing preferences, but highlights how policy awareness does not translate into communicative competence without culturally responsive pedagogy.

Students’ strong preference for performance-based assessments (68.75%) over multiple-choice exams supports Brookhart’s (2024) call for assessments rooted in authentic tasks, particularly those aligned with CEFR and ACTFL descriptors. However, few Thai schools systematically adopt such assessments, making this study a practical call to redesign classroom evaluation tools in line with CLT principles.

Additionally, this research identifies a critical but often overlooked factor: homework management and learner autonomy. With all students reporting late submissions and dependence on peers, the findings call for differentiated homework with flexible formats and better time-support strategies. These areas are rarely explored in the Thai EFL context, providing a new lens on DI implementation.

Finally, the study emphasizes the need for teacher training to move beyond awareness of DI and into actual practice. While previous research (Mardhatillah & Suharyadi, 2023) shows many teachers support DI theoretically, classroom reality remains unchanged. This study contributes practical insights for

curriculum designers and policymakers, especially in fostering student-centered, culturally aligned, and communicative instruction across Thai EFL programs.

Limitations and Future Research

While this study provides valuable insights into Thai EFL secondary students' learning preferences and communicative needs, several limitations should be acknowledged. The focus on a specific cultural and educational context may limit generalizability to other EFL settings. Recent research emphasizes that cultural differences play significant roles in how educational innovations are perceived and implemented, suggesting that motivational strategies need to be culturally sensitive to be most effective.

Future research should examine long-term learning outcomes resulting from differentiated instruction implementation based on identified student preferences. Systematic reviews of cross-cultural communicative competence emphasize the need for strengthening students' critical thinking and communication abilities through innovative pedagogical approaches (Zhou et al., 2024). Additionally, investigation of teacher preparation needs and technology integration strategies would contribute to more effective implementation of culturally responsive differentiated instruction.

Conclusion

This study contributes significant evidence supporting the implementation of differentiated instruction approaches that honor Thai EFL secondary students' learning preferences while promoting communicative competence development. The findings demonstrate clear alignment between student preferences and contemporary educational theory, validating the need for collaborative, interactive, and culturally responsive pedagogical approaches. The research provides concrete guidance for educators, curriculum designers, and policymakers seeking to implement effective differentiated instruction that addresses diverse learning needs while maintaining rigorous academic standards and authentic communicative competence development in EFL contexts.

References

- Ayana, H., Mereba, T., & Alemu, A. (2024). Effect of vocabulary learning strategies on students' vocabulary knowledge achievement and motivation: The case of grade 11 high school students. *Frontiers in Education*, 9. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1399350>
- Azimah, I., & Sujannah, W. D. (2024). The Effect of Differentiated Learning on EFL Students' Reading Skills . *Didaktika: Jurnal Kependidikan*, 13(1), 937-946. <https://doi.org/10.58230/27454312.473>
- Brookhart, S. M. (2024). Assessing communicative competence in English: A comprehensive guide. EFL Cafe. <https://eflcafe.net/communicative-competence-in-english-a-comprehensive-guide/>
- Cai, Y., & Zhang, L. J. (2023). Effects of mobile-supervised question-driven collaborative dialogues on EFL learners' communication strategy use and academic oral English performance. *Frontiers in Psychology: Educational Psychology*, 14, Article 1142651. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1142651>
- Chamot, A. U., & O'Malley, J. M. (1994). *The CALLA handbook: Implementing the cognitive academic language learning approach*. Addison-Wesley Publishing Company.

- Chan, S. & Lo, N. (2024). Enhancing EFL/ESL instruction through gamification: A comprehensive review of empirical evidence. *Frontiers in Education*, 9, Article 1395155. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1395155>
- Gheysens, E., Griful-Freixenet, J., & Struyven, K. (2023). Differentiated instruction as an approach to establish effective teaching in inclusive classrooms. In R. Maulana, M. Michelle, & K. Robert (Eds.), *Effective teaching around the world* (pp. 677–689). Springer.
- Grecu, Y. V. (2023). Differentiated instruction: Curriculum and resources provide a roadmap to help English teachers meet students' needs. *Teaching and Teacher Education*, 125, Article 104064. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104064>
- Gregory, G. H., & Chapman, C. (2012). *Differentiated instructional strategies: One size doesn't fit all*. SAGE Publications.
- Hedge, T. (2000). *Teaching and learning in the language classroom*. Oxford University Press.
- Kotay-Nagy, A. (2023). Differentiated instruction in the EFL classroom: An interview study on Hungarian primary and secondary school EFL teachers' views and self-reported practices. *Journal of Adult Learning, Knowledge and Innovation*, 6(1), 33-52. <https://doi.org/10.1556/2059.2023.00076>
- Lawrence-Brown, D. (2004). Differentiated instruction: Inclusive strategies for standards-based learning that benefit the whole class. *American Secondary Education*, 32(3), 34-62.
- Lee, T. Y., Ho, Y. C., & Chen, C. H. (2023). Integrating intercultural communicative competence into an online EFL classroom: An empirical study of a secondary school in Thailand. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 8, Article 4. <https://doi.org/10.1186/s40862-022-00174-1>
- Liao, H., & Li, L. (2023). Facilitating EFL learners' intercultural competence through culturally responsive teaching in oral English classrooms. *System*, 115, Article 103072. <https://doi.org/10.1016/j.system.2023.103072>
- Mardhatillah, M., & Suharyadi, S. (2023). Differentiated instruction: Challenges and opportunities in EFL classroom. *Journal of English Language Teaching and Linguistics*, 8(1), 69-86. <https://doi.org/10.21462/jeltl.v8i1.1022>
- Pan, L., Ye, Y., & Li, X. (2024). Factors affecting Thai EFL students' behavioral intentions toward mobile-assisted language learning. *Frontiers in Education*, 9, Article 1333771. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1333771>
- Purnamaningwulan, R. A. (2024). Evaluating the efficacy of differentiated instruction in EFL speaking classes: A classroom action research study. *Voices of English Language Education Society*, 8(1), 186-196. <https://doi.org/10.29408/veles.v8i1.25635>
- Qasserras, L. (2023). Systematic review of communicative language teaching (CLT) in language education: A balanced perspective. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(6), 17-23. <https://doi.org/10.24018/ejedu.2023.4.6.763>
- Rock, M. L., Gregg, M., Ellis, E., & Gable, R. A. (2008). REACH: A framework for differentiating classroom instruction. *Preventing School Failure*, 52(2), 31-47.

- Roy, A., Guay, F., & Valois, P. (2012). Teaching to address diverse learning needs: Development and validation of a differentiated instruction scale. *International Journal of Inclusive Education*, 17(11), 1186-1204.
- Santangelo, T., & Tomlinson, C. A. (2012). Teacher educators' perceptions and use of differentiated instruction practices: An exploratory investigation. *Action in Teacher Education*, 34(4), 309-327.
- Shafiei Rezvani Nejad, N. (2024). Differentiated instruction for English learners: Teachers' understanding and practices. *TESOL Journal*, 15(4), 145-162. <https://doi.org/10.1002/tesj.817>
- Sousa, D. A., & Tomlinson, C. A. (2011). *Differentiation and the brain: How neuroscience supports the learner-friendly classroom*. Solution Tree Press.
- Subban, P. (2006). Differentiated instruction: A research basis. *International Education Journal*, 7(7), 935-947.
- Tajik, O., Noor, S., & Golzar, J. (2024). Investigating differentiated instruction and the contributing factors to cater EFL students' needs at the collegial level. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 9, Article 74. <https://doi.org/10.1186/s40862-024-00299-5>
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners* (2nd ed.). ASCD.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. ASCD.
- Tomlinson, C. A., & Allan, S. D. (2000). *Leadership for differentiating schools and classrooms*. ASCD.
- Tomlinson, C. A., & Imbeau, M. B. (2023). *Leading and managing a differentiated classroom*. ASCD.
- Tomlinson, C. A., Moon, T. R. & Imbeau, M. (2015). *Assessment and student success in a differentiated classroom*. ASCD.
- Watts-Taffe, S., Laster, B. P., Broach, L., Marinak, B., Connor, C. M., & Walker-Dalhouse, D. (2012). Differentiated instruction: Making informed teacher decisions. *The Reading Teacher*, 66(4), 303-314. <https://doi.org/10.1002/TRTR.01126>
- Zhou, R., Samad, A. & Perinpasingam T. (2024). A systematic review of cross-cultural communicative competence in EFL teaching: Insights from China. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, Article 1750. <https://doi.org/10.1038/s41599-024-04071-5>

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Narrative Strategies in Picture Books: The Role of Words, Illustrations, and their Interplay

Received : 23 April 2025

Revised : 31 October 2025

Accepted : 11 December 2025

Todsapon Suranakkharin

Faculty of Humanities, Naresuan University

Corresponding author: todsapons@nu.ac.th

Abstract

In this study, Nikolajeva and Scott's (2001) typology of text-image interactions is employed to analyze the narrative strategies in three selected picture books, including *Two Bad Ants* by Chris Van Allsburg, *Dear Diary* by Sara Fanelli, and *Sector 7* by David Wiesner. The results demonstrate that complementary and counterpoint interactions are predominantly used in *Two Bad Ants*, where text provides temporal and emotional depth while illustrations offer spatial clarity and work in transforming ordinary objects into life-threatening challenges. In contrast, a text-led approach is used to convey meaning in *Dear Diary*, where illustrations work to enhance humor and tone. *Sector 7*, on the other hand, relies entirely on visual storytelling, and thus offers readers interpretive freedom and opportunities to develop visual literacy. By contrasting various narrative strategies employed in these three selected picture books, this study demonstrates how different text-image interactions may engage readers, form meaning, and produce multi-layered narratives. Beyond literary analysis, these findings offer pedagogical and creative significance. They suggest ways for educators to use picture books to foster both verbal and visual literacy, and for picture book creators to apply diverse narrative strategies to enrich storytelling for different audiences. The study thus underscores the multifaceted potential of picture books as a multimodal narrative form that engages readers and supports meaningful literacy development.

Keywords: Text-image interaction, Narrative strategies, Multimodal storytelling, Picture books

Introduction

Picture books are profusely illustrated books in which both words and illustrations contribute to the story's meaning. Illustrations in picture books are integral to the story, providing actual plot or concept information as well as clues to character traits, settings, and moods (Lynch-Brown & Tomlinson, 2002, p. 76).

This observation by Lynch-Brown and Tomlinson reflects the inherent complexity of picture books. To most people, picture books are understood as comprising two principal elements: words and illustrations. When discussing picture books, it is clear that we are not focusing on words or illustrations in isolation but rather on the complex interplay between these two components (See, for example, Nodelman, 1988; Stephen, 1992; Nikolajeva & Scott, 2001; Lewis, 2001).

In his seminal work *Words About Pictures: The Narrative Art of Children's Picture Books*, Nodelman (1988) argues that the interaction between words and illustrations in picture books is far from straightforward. Rather than simply mirroring each other, these two components collaborate to communicate meaning through various narrative strategies. Typically, words work in providing temporal progression and emotional depth, while illustrations provide spatial clarity and visual perspective, allowing readers to perceive narrative elements that words alone cannot fully communicate. According to Nodelman (1988), illustrations that appear without accompanying words invite multiple interpretations, implying the openness and ambiguity that purely visual storytelling often brings. Conversely, without supporting illustrations, words may restrict the reader's imaginative engagement because of its absence of specific visual features. It is therefore the interplay between words and illustrations that creates a dynamic tension and enhances the depth and interpretive potential of picture books.

Based on the above assumption, there are always three distinct narrative layers delivered in picture books: one conveyed by words, one through illustrations, and another created by interplay between the two components (Arizpe & Styles, 2016; Pantaleo, 2008; Sipe, 2012). However, the text-image interactions vary according to each book's narrative structure and artistic choices, which significantly demonstrates how different strategies may shape storytelling in unique way. To further explore these dynamics, this study examines how varying narrative approaches and text-image relationships operate in three carefully selected picture books that exemplify different narrative approaches: Chris Van Allsburg's *Two Bad Ants*, Sara Fanelli's *Dear Diary*, and David Wiesner's *Sector 7*. These books were purposively selected based on three criteria: (1) each represents a distinctive type of text-image relationship ranging from text-dominant to image-dominant storytelling; (2) all are critically acclaimed works recognized for their innovative visual and narrative design; and (3) together they provide a balanced sample for examining the spectrum of multimodal interactions in contemporary picture books. With their distinct approaches to the text-image interplay, *Two Bad Ants* demonstrates a close balance and interdependence between verbal and visual storytelling; *Dear Diary* represents a text-led narrative enriched by illustrations that enhance tone and humor; while *Sector 7* exemplifies a purely visual mode of storytelling. By limiting the analysis to these three carefully selected books, it is also possible to offer an in-depth exploration of each picture book's narrative strategies, including how they engage readers, encourage interpretive freedom, and enhance visual literacy.

The Interplay Between Words and Illustrations

The analysis of selected picture books in this study draws on the typology proposed by Nikolajeva and Scott (2001), who emphasize the need for “a consistent and flexible terminology, a comprehensive international metalanguage, and a system of categories describing the variety of text/image interactions” in picture books (p. 6). In their book *How Picturebooks Work*, they provide a fine differentiation between types of text-image interactions, ranging from symmetry, through complementary, enhancement, counterpoint, and contradiction. They also explore how these categories interact with literary elements such as character, setting, and point of view, demonstrating the intricate ways in which picture books function as multimodal narratives.

To begin with, in symmetrical interaction, words and illustrations deliver identical information. This alignment reinforces clarity and ensures consistency, making it easier for readers to follow the story. This approach is particularly suitable for younger audiences or straightforward narratives. However, it can limit interpretive depth because it leaves little opportunity for readers to explore alternative perspectives. On the contrary, in a complementary interaction, different pieces of information are conveyed through text and illustrations. Each of these two components largely relies on the other to bridge gaps and collectively provide a cohesive narrative. Only by integrating the two modalities can readers achieve a deeper comprehension of the narrative, thereby enriching their overall reading experience.

Another type of text-image interaction is called enhancement, which focuses on how the two components may work in amplifying the emotional or thematic depth of the story. Visual elements, for instance, may augment humor, heighten suspense, or evoke poignancy. This can occur even in cases where words and illustrations do not introduce new or contrasting details. Conversely, counterpoint interaction creates complexity by opposing or conflicting information presented between text and images. This dynamic generates suspense and motivates readers to closely study the interaction between the two components. Often presenting uncertainty, counterpoint interaction calls for readers to actively interact imaginatively with the text; hence, it is especially successful in advanced picture books encouraging interpretive thinking.

Contradictory is the last and the most unconventional type in this framework. This interaction occurs when words and illustrations directly oppose each other, and readers are deliberately challenged to reconcile opposing information and construct their meaning. Although rare, this type of interaction fosters critical thinking and active engagement. It also evokes strong emotional responses and draws attention to themes such as irony, deception, or ambiguity. This framework forms the foundation for analyzing how text and illustrations in picture books interact. By applying these categories, this study investigates how these interactions influence narrative meaning and engage readers on both emotional and cognitive levels.

Tiny Adventurers: The Collaborative Narrative of Words and Illustrations in *Two Bad Ants*

Two Bad Ants has long been successful in captivating readers’ attention with its engaging and adventurous plot. The story centers on two ants who decide not to return to their colony and instead stay behind to savor the reward alone. However, as their life outside the colony turns into a terrifying adventure, they eventually come to understand the value of community. The success of *Two Bad Ants*

relies heavily on the way the words and illustrations work collaboratively to convey meaning. To understand this interplay, it is essential to examine the distinct roles played by each component..

When considered independently, words are found to work well in providing vivid descriptions, but they clearly lack explicit spatial clarity. For example, when the ants set out the journey to collect more “crystals”, they are described traveling through “the dark forest” and climbing “a mountain”. These phrases gain specific significance only when coupled with visuals. The illustrations reveal that “crystals” actually refer to sugar, “the dark forest” is grass, and “a mountain” is a brick wall. This dynamic illustrates a complementary interaction, where text and illustrations provide unique yet interrelated information to create a unified narrative. With this interplay, readers are prompted to reimagine familiar settings and perceive the world through the ants’ perspective (See Figure. 1) Here, the illustrations do not contradict the text, but they clarify and expand its meaning, enabling readers to understand the ants’ journey on both the literal and figurative scales.

Figure.1 Two Bad Ants

(Source: Goss, 2020)

Conversely, illustrations alone cannot convey a unified story. Although cohesively arranged, illustrations lack details necessary to effectively communicate the story’s intent. For example, the ants’ journey and the crystals’ significance are only clear when the text states, “They were eager to gather more crystals because the queen was the mother of them all”. In other words, the text provides the motivation and context that the illustrations fail to provide. Similarly, temporal information is more efficiently communicated through time markers employed in the text: “It was late in the day when they departed... dusk turned to twilight, twilight to night”. Without words, the passage of time become rather ambiguous since the visuals alone cannot show the journey’s duration. This balance between these two elements underscores the interdependence of multimodal narratives, with words and illustrations filling gaps left by the other.

As the story progresses, the complementary interaction begins to shift toward counterpoint in the depiction of the ants’ size in relation to the surroundings. While the ants’ journey is textually described

as their routine exploration, their insignificance and vulnerability are visually emphasized. At the beginning of the story, when the ants are still in their tunnel, the ants are depicted as large and purposeful (See Figure.2). In sharp contrast, once they enter the outside world, the ants are portrayed as tiny figures against towering objects. At this juncture, a counterpoint dynamic is introduced. Instead of simply complementing the text by filling in missing details, the illustrations of ants in small size begin to reframe the narrative by highlighting the overwhelming scale of challenges the ants face. With this interplay, the ants' journey appears to be more terrifying than the words alone suggest. Readers are thereby drawn into the ants' vulnerable world, fostering empathy and deeper emotional engagement.

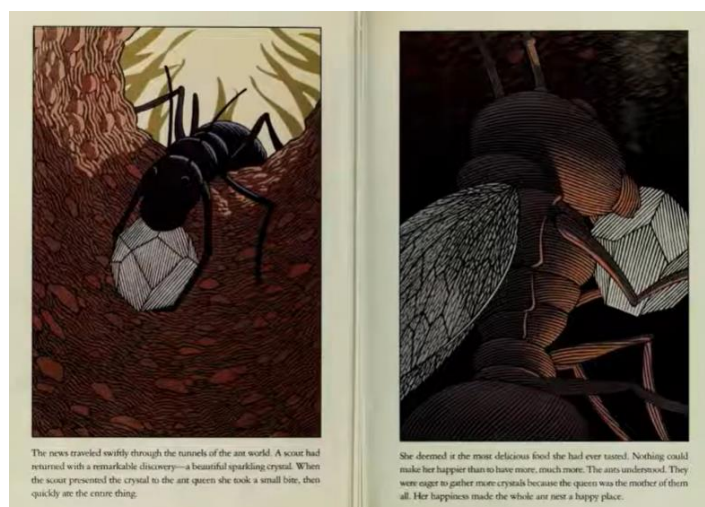

Figure.2 Two Bad Ants

(Source: Goss, 2020)

After the two ants decide to stay behind, ordinary household items are textually transformed into a series of life-threatening challenges. Each is described in dramatic terms from the ants' perspective: "a boiling brown lake", "a dark space with a strange red glow", "a waterfall", "a whirling storm in a dark chamber", and "narrow holes [with] dark openings". Here, the illustrations once again work effectively in a complementary interaction with the text by providing visual clues that those terrifying obstacles are, in fact, a cup of coffee, a toaster, a sink, a garbage disposal, and an electrical socket. The illustrations further compliment the text by making the imminent danger visually explicit and the two ants appear more powerless. For example, in the coffee scene, "a whirlpool that sucked the ants deeper and deeper" is visualized as a vast, overwhelming wave sweeping across the pages, with the ants barely visible. However, a counterpoint interaction also coexists in certain kitchen scenes, with the illustrations going beyond complimenting the text. For example, upon seeing the narrow holes, the text describes how the two ants are reminded of their "warmth and safety of their old underground home" before deciding to climb inside. The accompanying illustration, on the other hand, reveal that the ants are about to enter an electrical socket. This discrepancy between the ants' naivety the text and the reader's understanding conveyed by the illustration creates a counterpoint interaction. In other words, a moment of dramatic irony is created: the ants are calmly curious, but the readers see they are on the verge of a dangerous

mistake (See Figure.3). When combined, these complementary and counterpoint dynamics enhance the text-image relationship within the story. While complementary ensure narrative coherence by aligning text and illustrations, counterpoint interaction goes beyond the text and prompt readers to engage more critically and reinterpret the ants' experiences through imaginative inference.

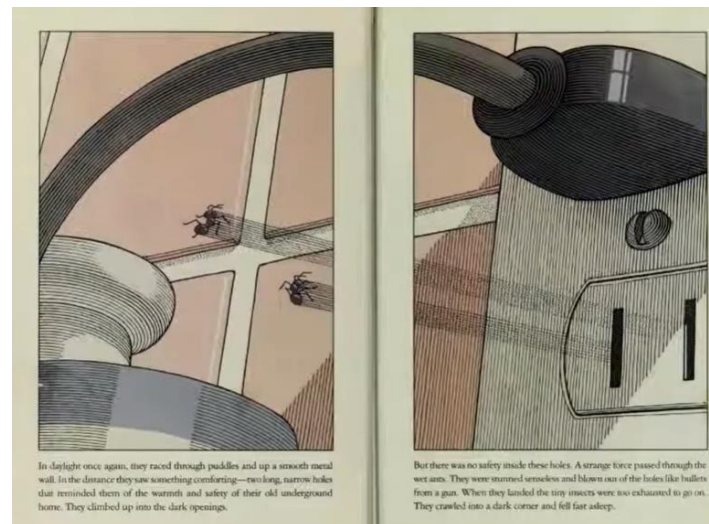

Figure.3 Two Bad Ants

(Source: Goss, 2020)

Towards the end of the story, complementary interaction is employed to convey the emotional impact of the ants' journey. After surviving from a series of life-threatening challenges, the two ants quietly rejoin the line of their friends who return to collect more crystals and follow them home. In this scene, the illustration shows the two ants, each holding a single crystal, approach the entrance of the ant hole. Although it works effectively in providing explicit spatial clarity, this illustration can only communicate the ants' full emotional significance when paired with accompanying text: "At that moment, the two ants felt happier than they'd ever felt before. This was their home, this was their family. This was where they were meant to be". Once again, this text-image interplay creates a unified narrative, with each mode emphasizing the lesson the ants have learned and their renewed appreciation for the safety and connection of their community. With its shifting interplay between words and illustrations, *Two Bad Ants* exemplifies "multimodal narratives," where meaning emerges from the interaction of different semiotic modes (Nikolajeva & Scott, 2001). By combining textual and visual storytelling, this narrative technique invites older readers to explore subtle interactions between the two storytelling mediums while also remaining accessible to younger readers through visual clues.

Voices and Views: Text-Led Storytelling in *Dear Diary*

Dear Diary has been well received by readers for its playful and inventive design. The story is told in the form of diary entries and explores how the events in a single day are experienced from multiple perspectives. In this picture book, each of the eight narrators takes turn presenting the same sequence of events from their own point of view, offering a highly subjective and humorous account of

the day. Unlike *Two Bad Ants*, where words and illustrations share equal narrative responsibility, *Dear Diary* is clearly a text-led picture book, with illustrations playing a secondary yet still crucial role. This dynamic illustrates an enhancement interaction, where one of the two elements does not introduce new or contradictory information against the other, but instead works in strengthening the emotional or thematic depth of the story. To understand this interplay between words and illustrations, the role played by each component should be closely examined.

At first glance, the illustrations without accompanying text appear disjointed and almost incomprehensible due to their lack of sequential logic and cohesion. As the story unfolds, the focus of the illustrations on each page shifts from one character to another, beginning with a young girl, then a chair, a spider, a firefly, a knife and a fork, a dog, and finally a lady bird. Without the guiding presence of the diary entries, it becomes extremely difficult for readers to piece together the events and understand the relationships between different characters. These fragmented illustrations only come together to form cohesive diary entries when paired with contextual details supplied by text. In other words, it is the text that provides narrative coherence and continuity, guiding readers to understand that the story begins with the first diary of a young girl called Lucy telling about her day at school, taking her dog Bubu for a walk and her parents' party in the evening. This is followed by the second diary of a chair being overturned in a classroom and then another six more entries from other characters involved in the course of Lucy's day. In addition to providing thematic and chronological links between each illustration, it is also the text that helps readers recognize how each diary entry is presented with the characters' unique feelings, biases, and interpretations of the same events. For example, while Lucy sees her actions as playful, the chair narrates the same moment with a tone of frustration, highlighting its discomfort after being knocked over in the classroom. In this text-dominant picture book, the text thereby functions as the "narrative glue" (Nikolajeva & Scott, 2001), guiding readers in interpreting the visual elements and providing the structural coherence necessary to unify the disparate perspectives.

Although secondary to the text, which acts as the driving force of the story, the illustrations also work effectively in reinforcing the tone and emotional perspective of each narrator. Throughout the story, distinctive collage style featuring mixed media, varied textures, and expressive hand lettering is employed to reflect the emotions and personalities of each narrator. For example, the ladybird is depicted with wings bursting in vibrant colors and swirling patterns to reinforce her energetic and self-confident tone (See Figure.4). In contrast, the chair's diary entry is illustrated with rigid, angular shapes that evoke its sense of stiffness and discomfort, corresponding with its frustrated reaction to being overturned expressed in the text (See Figure.5).

Figure.4 Dear Diary

(Source: Stickers and Stuff, 2011)

Figure.5 Dear Diary

(Source: Stickers and Stuff, 2011)

In addition, different background materials and layouts are used in each diary entry to emphasize each narrator's individuality. For instance, the knife and fork's diary entry is set on a tidy grid background, with clean lines and orderly layout to reflect their formal, slightly uptight personalities. Their serious expressions and stiff body language match their anxious tone as the text describes about being separated for cleaning (See Figure.6). On the other hand, the dog's diary is presented on a messier background, with his image running across the double-page spread, surrounded by playful, childlike handwriting. This chaotic visual style effectively reflects the dog's excitement, confusion, and longing for attention (see Figure.7).

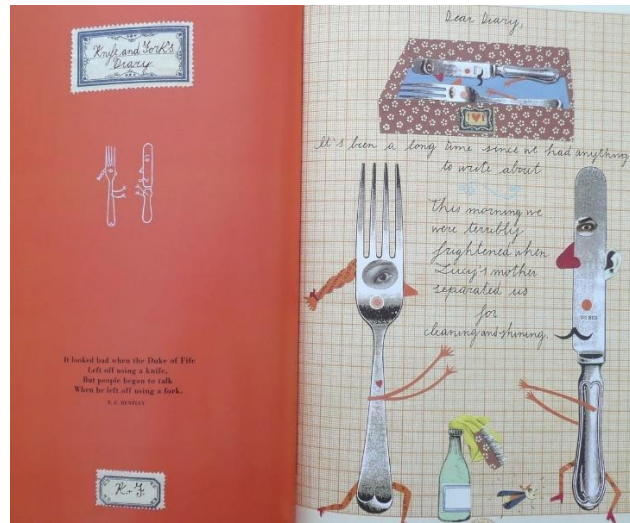

Figure.6 Dear Diary

(Source: Stickers and Stuff, 2011)

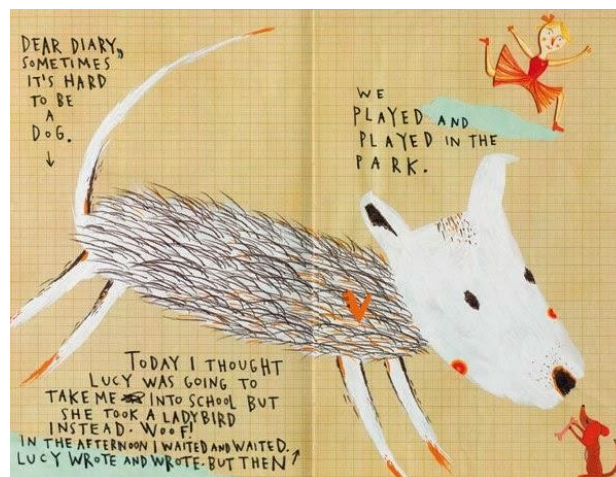

Figure.7 Dear Diary

(Source: Stickers and Stuff, 2011)

As discussed above, it is obvious that visual elements in *Dear Diary* do not introduce new narrative content or clarify plot details, but they heighten the mood, deepen character voice, and support the humor embedded in the text. This stylistic approach exemplifies enhancement interaction, in which the illustrations amplify the emotional or thematic qualities of the story without presenting independent or contradictory information. While the text provides structure, context, and narrative continuity, it is the illustrations that bring the characters' feelings and personalities to life in ways that words alone cannot fully express. Without the text, the story would lack coherence and sequence. Conversely, without the illustrations, the story would lose much of its emotional color and imaginative charm. The interaction between these two elements thereby invites readers to experience each diary entry on multiple levels, combining verbal and visual clues to create a richer, more engaging reading experience.

Imagery in Motion: Visual-Only Narratives in *Sector 7*

Compared to the two previous picture books, *Sector 7* demonstrates how image on its own can drive an entire narrative without additional supporting text. This wordless picture book takes readers into a creative and imaginative world in which visual elements become the focus of creating stories. The story follows a young boy on his school fieldtrip to the Empire State Building. There, he becomes friend with a cloud who takes him to the cloud factory in the sky, known as Sector 7. Upon arrival, he realizes the clouds are not happy with how they are shaped and patterned. With his creativity, the boy introduces new designs for the cloud. While adults at Sector 7 are not happy about this change, the clouds themselves are excited for the new possibilities. With no text, this picture book relies solely on visual clues to navigate its storyline, with the illustrations carrying the full load of storytelling. It is therefore interesting to consider how this meaning emerges through visual means, and how the reader becomes a co-creator of the narrative.

Unlike a picture book with text, it can be difficult to create a cohesive story in a wordless picture book since the visuals alone must clearly establish characters, settings, and plot. In *Sector 7*, this challenge is resolved through elaborate, high modality illustrations, ranging from the realistic depictions of human characters and urban landscapes to the portrayals of expressive clouds in the sky. Whereas in *Dear Diary* the text provides the anchor for the narrative, the illustrations in *Sector 7* themselves independently convey a straightforward story of events in chronological sequence. For example, directional clues such as a cloud carrying the boy left to right indicate forward progression, while the school bus that takes him home moves right to left, suggesting the end to a day's adventure. As Nikolajeva and Scott (2001) noted, this kind of visual sequencing within wordless picture books acts as the main device used to direct readers through the story in a smooth manner.

Additionally, subtle narrative markers embedded in the illustrations provide clues that help readers understand the story. For example, the boy's drawing of sea creatures on a frosted bus window in one of the opening scenes immediately conveys the boy's artistic talent, which plays an important foreshadowing role to the boy's creative contributions at Sector 7. Visual coherence continues because the boy then uses design tools at the cloud factory, composing fanciful cloudscapes based on the earlier motifs (See Figure.8). Moreover, the characters' facial expressions effectively express emotional nuance. For instance, the boy's initial disappointment when he finds the observation deck contrasts sharply with the clouds' joyful expressions when their new designs are revealed. These visual clues related emotion stimulate more engaged reading by enabling readers to interpret characters' internal emotions and states, as proposed by Arizpe and Styles (2016). Throughout the story, the readers are also visually placed in a vividly imaginative yet familiar setting. For instance, the observation deck of the Empire State Building has a signpost with the label "Observatory," placing readers in a familiar place. Likewise, the cloud factory itself appears as a train station, with arrivals and departure screens, a check-in station, and waiting areas. In doing so, this design not only establishes the purpose of the factory, but also conveys a sense of bureaucracy and order (See Figure.9).

Figure.8 Sector 7

(Source: Polita, 2022)

Figure.9 Sector 7

(Source: Polita, 2022)

Another interesting aspect of *Sector 7* is its ability to attract an audience that is referred to as a “dual audience” (Nikolajeva & Scott, 2001). As a wordless picture book, this story effectively communicates with readers on multiple levels. For example, younger readers may relish the straightforward visual storytelling and the details, such as the clouds in fanciful shapes and the playful exchanges between boy and clouds. At the same time, adult readers can enjoy deeper thematic elements, such as the conflict between creativity and bureaucratic rigidity that is visually expressed by the mechanization of the cloud factory. However, despite its strengths, a wordless picture book may pose certain interpretive challenges, especially for younger readers who have not yet read complex visual narratives. With no textual instructions, readers must rely solely on visual literacy skills to grasp the complete narrative. For example, recognizing the boy’s artistic talent in the opening scene and identifying *Sector 7* as a cloud dispatch center requires careful attention to detail and contextual interference.

As Sipe (2012) points out, wordless picture books often encourage multiple readings, as readers discover new details and layers of meaning with each revisit. The strategic use of recurring visual motifs and interconnected illustrations in this story is therefore used in this picture book to ensure that each reading offers new discoveries.

From the above analysis, *Sector 7* makes it rather clear that illustrations alone can work independently to convey an entire story, unlike *Two Bad Ants* and *Dear Diary*, which rely on interplay between text and illustrations. This underlines the increasing significance of visual literacy, which is the capacity to comprehend visual information. Wordless picture books like *Sector 7* make it possible for students to practice observing details, thinking in creative ways and discussing ideas in an educational context. Students who develop visual literacy skills are better equipped to navigate a visually-rich world.

Conclusion

This study demonstrates how different narrative strategies can be employed in picture books through varying interactions between words and illustrations, which uniquely shape readers' engagement and interpretive possibilities. *Two Bad Ants* exemplifies how complementary and counterpoint interactions can work together in creating deeper meaning, allowing readers to imagine ordinary environments through the characters' perspectives. Conversely, *Dear Diary* shows how illustrations can effectively enhance a text-driven picture book by amplifying tone, personality, and humor, enriching readers' emotional experience without competing with the text. By contrast, *Sector 7* demonstrates how narrative complexity can be conveyed independently by illustrations, emphasizing readers' interpretive freedom and the growing necessity of visual literacy in today's visually-driven world.

Beyond literary analysis, these narrative strategies carry important implications for both educational practices and creative work. Understanding how the interplay between text and illustrations operates can help educators design instruction that supports students' verbal and visual literacy development in integrated and engaging ways. For example, teachers may select picture books like *Sector 7* to foster students' observation skills, inferential thinking, and critical visual analysis, while also using *Dear Diary* or *Two Bad Ants* to encourage exploration of emotional expression, narrative point of view, and visual-textual interplay. Picture books can also be incorporated into interdisciplinary classrooms, such as art, language, and media studies, to promote multimodal thinking and collaborative learning through visual storytelling. Additionally, guided reading activities and comparative analysis tasks using these books can cultivate students' interpretive skills and creative responses. For picture book creators, an awareness of the diverse forms of text-image interaction can enrich narrative techniques and stylistic choices, allowing for more purposeful design that addresses various developmental stages and learning needs.

Future research could further investigate how specific types of text-image relationships influence children's comprehension, engagement, and creativity across different age groups or cultural contexts. Longitudinal studies might also examine how sustained exposure to multimodal narratives contributes to broader literacy development and aesthetic appreciation.

References

- Arizpe, E., & Styles, M. (2016). *Children reading pictures: Interpreting visual texts* (2nd ed.). Routledge.
- Fanelli, S. (2000). *Dear diary*. Candlewick Press.
- Goss, R. (2020, June 15). *Two bad ants by Chris Van Allsburg*. <https://www.youtube.com/watch?v=f4Hzn1G9410>.
- Lewis, D. (2001). *Reading contemporary picturebooks: Picturing text*. Routledge Falmer.
- Lynch-Brown, C., & Tomlinson, C. M. (2002). *Essentials of children's literature* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Nikolajeva, M., & Scott, C. (2001). *How picturebooks work*. Routledge.
- Nodelman, P. (1988). *Words about pictures: The narrative art of children's picture books*. University of Georgia Press.
- Pantaleo, S. (2008). *Exploring students' responses to contemporary picturebooks*. University of Toronto Press.
- Polita, M. (2022, December 11). *2022 Christmas Gifts – Day 11 – Search the Sky*. <https://www.scaffalebasso.it/david-wiesner-sector-7-orecchio-acerbo/>
- Sipe, L. R. (2012). Revisiting the relationships between text and pictures. *Children's Literature in Education*, 43(1), 4–21.
- Stephens, J. (1992). *Language and ideology in children's fiction*. Longman.
- Stickers and Stuff. (2011, February, 19). *Dear Diary - Sara Fanelli*. <https://stickersandstuff.blogspot.com/2011/02/dear-diary-sara-fanelli.html>
- Van Allsburg, C. (1988). *Two bad ants*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Wiesner, D. (1999). *Sector 7*. Clarion Books.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลวิธีการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุตติธรรมะธรรมทาน

วันที่รับ : 19 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไข : 29 กรกฎาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 12 กันยายน 2568

เสียนจวิน สวี¹ สุภาวดี ยาทิ^{1*} และชนิษฐา ใจมโน¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

corresponding author e-mail: 804939906@qq.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง กลวิธีการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุตติธรรมะธรรมทาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลวิธีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนชุด ธรรมะธรรมทาน ผลการศึกษาพบว่า หนังสือการ์ตูนชุดนี้มีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษา ได้แก่ 1) อารมณ์สะท้อนใจ โดยใช้สัญลักษณ์ เพื่อสะท้อนอารมณ์และแนวคิดธรรมะ อีกทั้งยังใช้คำซ้ำและคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิด 2) ความคิดและจินตนาการ โดยการตั้งคำถามสมมติและการใช้อวัจนภาษา เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดธรรมะกับความเป็นจริงในชีวิต 3) การสื่อสารกับผู้อ่าน เน้นย้ำความสำคัญของการแก้ความทุกข์จากภายในจิตใจ โดยใช้สติและการปล่อยวาง 4) สไตล์ของผู้เขียน มีการผสมผสานหลักธรรมเข้ากับเรื่องราวชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาษาและภาพประกอบที่เข้าใจได้ง่าย และการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ 1) กลวิธีการเขียน มีการใช้อุปมา การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงเนื้อหาอย่างมีลำดับ เพื่อสื่อแนวคิดธรรมะ และ 2) แก่นเรื่อง เน้นประเด็นสำคัญ คือ การยอมรับความจริง การปล่อยวาง การใช้สติและปัญญา การไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ และการยอมรับตัวเอง 3) มุมมองการเล่าเรื่อง มีการถ่ายทอดหลักธรรมอย่างลุ่มลึก ผ่านภาษาที่เรียบง่าย และการใช้ภาพประกอบที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจและนำไปปรับใช้ในชีวิตได้

คำสำคัญ: กลวิธีการสื่อความหมาย, หนังสือการ์ตูน, ธรรมะ

Communication strategies in the Dhamma Dhammathan
comic book series

Received : 19 March 2025

Revised : 29 July 2025

Accepted : 12 September 2025

XianJun Xu¹ Supawadi Yadi^{1*} and Kanita Chaimano¹

Lampang Rajabhat University, Faculty of Humanities and Social Sciences

corresponding author e-mail: 804939906@qq.com

Abstract

The independent study titled "Semantic Communication Strategies in the Dharma Dhamma Thaan Comic Series" aims to examine the linguistic and presentational strategies employed convey meaning within the series. The findings reveal that the comic utilizes various linguistic techniques to communicate its messages, including: 1) Emotional Impact: Rhetorical devices, particularly symbols, are used to reflect emotions and Dharma concepts, while repetition and open-ended questions further stimulate reflection and deeper understanding. 2) Thought and Imagination: Hypothetical questions and non-verbal language are used to connect Dharma principles with real-life situations. 3) Reader Communication: Emphasis is placed on addressing internal suffering through mindfulness and the practice of letting go. 4) Author's Style: The author integrates Dharma principles into everyday life stories, using simple language and clear illustrations to enhance understanding. In terms of presentation strategies, the study highlights two main aspects: 1) Writing Techniques: The use of analogies, questions, and well-structured content effectively conveys Dharma concepts. 2) Core Themes: Key themes include accepting reality, letting go, practicing mindfulness and wisdom, avoiding emotional enslavement, and cultivating self-acceptance. 3) The narrative perspective conveys deep Dharma principles through simple language and clear illustrations, encouraging readers to understand and apply them in their daily lives.

Keywords: communication techniques, comic book, Dhamma

บทนำ

การ์ตูน คือ ภาพล้อ ภาพตลก บางทีเขียนเป็นภาพบุคคล บางทีเขียนเป็นภาพแสดงเหตุการณ์ ที่ผู้เขียนตั้งใจล้อเลียน จะให้ดูรู้สึกลบขัน หนังสือเล่าเรื่องด้วยภาพเขียนซึ่งแบ่งหน้ากระดาษเป็นช่อง ๆ มีคำบรรยายสั้น ๆ อ่านง่าย เนื้อเรื่องมักเป็น นิทานหรือนวนิยาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 118)

ศักดิ์ชัย เกียรติจินา (2534, น. 7) กล่าวอธิบายความหมายของการ์ตูนว่า เป็นคำทับศัพท์ที่มาจากคำว่า Cartoon ในภาษาอังกฤษ สันนิษฐานว่ามีรากศัพท์มาจากคำว่า Cartone (คาโตน) ในภาษาอิตาลี หมายถึง กระดาษที่มี ภาพวาด ต่อมาได้มีความหมายเป็นภาพล้อเลียนเชิงขบขัน เสียดสีหรือแสดงจินตนาการ และคำว่าการ์ตูนยังมีคำศัพท์ ที่ใกล้เคียงกันอีก ได้แก่ 1) Cartoon หมายถึง ภาพวาดบนกระดาษแข็งที่มีลักษณะเป็นภาพล้อเลียนอยู่ในกรอบ โดยเน้นการ สื่อสารที่เข้าใจง่าย มีคำบรรยายสั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว 2) Comic เป็นการตูนที่เล่าเรื่องราว ต่อเนื่อง มีการใช้คำบรรยายและบทสนทนาประกอบในแต่ละกรอบ เน้นภาพที่มีลักษณะกึ่งสมจริงแต่ไม่เน้นความสมจริง ด้านกายวิภาค เพื่อให้ดูเป็นภาพการ์ตูนที่อ่านสนุกและเข้าใจง่าย 3) Illustrated Tale หรือนิยายภาพ เป็นการเล่าเรื่องด้วย ภาพที่มีความสมจริงมากกว่า 4) Caricature คือภาพล้อเลียนที่เน้นการเปรียบเปรย เสียดสี หรือถากถาง โดยมักจะขยาย จุดเด่นหรือจุดด้อยของใบหน้าหรือบุคลิกให้เกินจริง การ์ตูนมักถูกใช้เป็นสื่อที่แสดงความสุขสนุกสนานอยู่หลายศตวรรษตั้งแต่ อดีต กระทั่งถึงศตวรรษที่ 16 ภาพวาดการ์ตูนจึงเริ่มถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเสียดสี เนื่องจากเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรม การ์ตูนจึงเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยการออกแบบแอนิเมชัน ชุดรูปภาพและสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนสามารถ สร้างขึ้นและกลายเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมได้ (อลงกต ตันเทติพิทย์, 2559, น. 1)

กิตตินันท์ บุตะเสน (2563, น. 11-12) ยังกล่าวถึง การ์ตูน ว่าคือภาพวาดที่สร้างขึ้น โดยลดทอนหรือตัดทอนจาก สิ่งที่มีอยู่จริงหรือสร้างขึ้นใหม่จากจินตนาการ ให้มีลักษณะที่รับรู้ได้ง่ายขึ้น สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารบอกเล่า และเป็น กิจกรรมการสร้างสรรคทางศิลปะได้อีกด้วย การ์ตูนมีกำเนิดขึ้นจากต่างประเทศ ในประเทศไทยความหมายของการ์ตูนปรากฏ ในฐานะภาพล้อในช่วงต้น ต่อมาได้มีการพัฒนาการในแง่รูปแบบและเนื้อหาให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง รวมถึงความหลากหลาย ของรูปแบบมากขึ้น

ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน รูปแบบของหนังสือการ์ตูนมีชื่อเรียกที่หลากหลาย ตามที่คินเดอร์ (เฟซิญ สังข์น้อย, 2527, น. 20) ได้จำแนกการ์ตูนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ สรุปได้ว่า 1) การ์ตูนธรรมดา (Cartoon) หมายถึง ภาพวาดสัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียน เสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของ และเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไป 2) การ์ตูนเรื่องหรือนิยายภาพ (Comics) หรือ Comics Strips หมายถึง การ์ตูนธรรมดาหลาย ๆ ภาพที่จัดเป็นเรื่องราวเพื่อให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างสมบูรณ์ การ์ตูน จึงหมายถึง ภาพล้อ ภาพตลก หรือภาพแสดงเหตุการณ์ที่มีจุดประสงค์ให้ผู้ชมรู้สึกขบขัน ชุดรูปภาพและสัญลักษณ์ที่เป็น ตัวแทนสามารถสร้างขึ้นและกลายเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรม การ์ตูนเริ่มต้นจากการเป็นภาพตลกเพื่อความขบขัน และอาจ มีหลายภาพต่อเนื่องเป็นเรื่องราว ซึ่งปัจจุบันความหมายของการ์ตูนได้พัฒนากว้างขึ้นมากกว่าเดิม โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ ภาพวาดสัญลักษณ์หรือภาพล้อเลียน การ์ตูนเรื่องหรือนิยายภาพ ภาพวาดบนกระดาษแข็งที่เป็นภาพล้อเลียน การ์ตูนที่มีความต่อเนื่องเป็นเรื่องราว นิยายภาพและภาพล้อ และนงนุช สลักศรี (2562, น. 56) ยังกล่าวถึง ประเภทของ การ์ตูนที่สามารถจำแนกออกได้เป็นหลายประเภท เช่น การ์ตูนธรรมดา ได้แก่ ภาพวาด สัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียน เสียดสี บุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไป ดังนั้นการ์ตูนแต่ละแนวจึงมีลักษณะและวัตถุประสงค์ สามารถนำมา เชื่อมโยงกับการ์ตูนแนวการสอนที่ให้ความรู้และการเสริมสร้างคุณธรรมได้ ตัวอย่างของแนวการ์ตูนต่าง ๆ เช่น การ์ตูนสอน คณิตศาสตร์ การ์ตูนสอนวิทยาศาสตร์ และการ์ตูนสอนใจหรือสอนธรรมะ สอนคุณธรรม จริยธรรม หรือหลักธรรมผ่าน การ์ตูน เพื่อเสริมสร้างคุณค่าและแนวคิดที่ดีพิจารณาได้จาก “การ์ตูนธรรมะ” ที่มุ่งสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาเผยแพร่หนังสือการ์ตูนที่มุ่งสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพบว่า ในประเทศไทยมีผู้เขียนและ สำนักพิมพ์ได้ผลิตหนังสือการ์ตูนมาอย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่อง ธรรมะ DD ชุดหลวงพ่ोजริญพาเจริญ 1 (พระธรรมสิงหบุราจารย์, 2554) เป็นการ์ตูนคำสอนและหลักธรรมเกี่ยวกับเรื่องการฝึกสติและการดำเนินชีวิตด้วยความมีสติรู้ตัว เพื่อสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าในชีวิตอย่างแท้จริง เรื่องที่สอง ธรรมะง่าย ๆ สุขได้ทุกวัน (สมพงษ์ รตนวิโส, 2556) เป็นหนังสือ การ์ตูนที่นำเสนอหลักธรรมและข้อคิดในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเข้าใจง่าย เพื่อให้ชีวิตสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่าง

มีสติ เรื่องที่สาม กฎแห่งกรรม KAMMA ตอน นอกฝัน (ท.เลียงพิบูลย์, 2555) ที่เป็นหนังสือการ์ตูนที่สร้างมาจากเรื่องจริงโดย คัดสรรเรื่องมาจากกฎแห่งกรรม เรื่องที่สี่ กำลังใจที่ได้จาก “ธรรมะ” (แก้วธำรา, 2556) เป็นหนังสือการ์ตูนคำสอนของ พระพุทธเจ้าในยามที่ทุกข์ขมใจ เรื่องที่ห้า เรื่อง สงสัยมีธรรมะ ฉบับทุกข์ไม่มีจริง (ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง, 2557) เป็น หนังสือการ์ตูนที่ช่วยให้เข้าใจธรรมะ ปลออยวางความคิดออกจากทุกข์และสุข ความทุกข์ ความสุขที่เกิดขึ้นล้วนปกติธรรมดา และว่างอยู่เสมอ เรื่องที่หก ธรรมะในชีวิตประจำวัน (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, 2560) เป็นหนังสือการ์ตูนที่เล่าถึงการใช้ธรรมะ ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านตัวละครที่เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต และค้นหาทางออกโดยใช้หลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนา เรื่องที่เจ็ด พุทธประวัติในภาพการ์ตูน (พระพุทธทาสภิกขุ, 2563) เป็นการ์ตูนที่นำเสนอเรื่องราวของ พระพุทธเจ้า ตั้งแต่ตรัสรู้จนถึงการแสดงธรรมเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมะในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย และเรื่องที่แปด เล่าธรรมะ สไตส์@ชายขอบ (พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิปัญญา, 2565) เป็นหนังสือการ์ตูนเกี่ยวกับเรื่องเล่าที่สอดแทรกธรรมะ ตามกาล ธรรมะตามสมัยเพื่อใช้ความรู้ธรรมะแก่ผู้อ่านมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการ์ตูนธรรมะในประเทศไทยส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือต้องการที่จะเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ เริ่มจากใช้กลวิธีการสอนแบบตรงไปตรงมา ซึ่งเหมาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อาจไม่ คำนึงกับการศึกษาธรรมะในรูปแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือคำสอนธรรมะ หนังสือสวดมนต์ หรือหนังสือแบบเรียนวิชาธรรมะใน สถานศึกษา ฉะนั้นการพัฒนาสื่อธรรมะให้มีความน่าสนใจโดยใช้รูปแบบหนังสือการ์ตูนเพื่อการสอนธรรมะจึงได้รับความนิยม เพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีเนื้อหาที่สอดแทรกแนวคิดศีลธรรม และสอนหลักคำสอนของทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่ง่ายต่อการ เข้าใจ สนุกสนาน และเหมาะสมกับทุกวัย

กล่าวได้ว่า ประเทศไทยซึ่งมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาพุทธได้กลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ไทย โดยแนวคิดและพิธีกรรมทางพุทธศาสนาได้ผสมผสานอยู่ในประเพณีและเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ของชาติ ขณะที่ผู้เขียน ศึกษาอยู่ในประเทศไทย มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักธรรม ทางพุทธศาสนา ตลอดจนตระหนักถึงอิทธิพลที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คน ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรม สำหรับเด็กและเยาวชน โดยเลือกใช้หนังสือการ์ตูนชุดธรรมะธรรมทานเป็นกรณีศึกษาเบื้องต้น

หนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทานเป็นหนังสือการ์ตูนในเครือสำนักพิมพ์ A thing book จัดจำหน่ายเผยแพร่ใน รูปแบบออนไลน์ (online) และรูปแบบอีกชุดหนึ่งในสังคมไทยที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ มีจำนวนทั้งสิ้น 28 ตอน แต่ละ ตอนมีจำนวน 15 หน้า และมีการนำเสนอเนื้อหาด้วยข้อความประมาณ 6-8 บรรทัดต่อตอน การ์ตูนชุดนี้ใช้โครงสร้างเรื่องและ เทคนิคการสื่อความที่เน้นการสร้างความรู้สึกให้ผู้อ่าน ด้วยการใช้บทสนทนาเพื่ออธิบายหลักธรรมในสถานการณ์ชีวิตประจำวัน และการใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนถึงแนวคิดธรรมะอย่างลึกซึ้ง หนังสือการ์ตูนชุด ธรรมะธรรมทานเป็นผลงานการเขียนของ The Duang หรือ ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง ได้นำคำสอนทางพระพุทธศาสนามาขยายความในประเด็นต่าง ๆ เช่น กรรม ทุกข์ สุข บุญ บาป ฯลฯ ด้วยรูปแบบการ์ตูนภาพประกอบบทบรรยาย เพื่อให้แง่คิดแก่ผู้อ่าน และยังสามารถเผยแพร่ต่อเป็น ธรรมทานได้อีกทางหนึ่ง หนังสือการ์ตูนชุดธรรมะธรรมทานนี้ จึงมีจุดเด่นที่การนำเสนอแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหา ด้วยภาพ การ์ตูนที่มีลายเส้นทันสมัย การใช้ภาษาสื่อความอย่างเป็นกันเอง เหมาะสมสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาธรรมะมีรูปแบบในการเผยแพร่ที่หลากหลายอันจะมีบทบาทสำคัญในการสื่อความหมายต่อสังคมเป็นอย่างมาก

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาหนังสือการ์ตูนชุดธรรมะธรรมทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลวิธีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน ด้วยการตีความชุดธรรมะธรรมทานมีการสื่อความหมายที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการสื่อความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนา ซึ่งมีความสำคัญเพราะใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยม และความเชื่อผ่านเนื้อหาการ์ตูนโดยใช้ภาษา ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีทางการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการศึกษาพฤติกรรมการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทาน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทาน โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) แล้วเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูนชุติธรรมะธรรมทาน เพื่อสรุปคัดเลือกพฤติกรรมการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอ โดยได้ทบทวนข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการศึกษาพฤติกรรมการสื่อความหมายจากหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทานทั้งหมด 28 ตอน ของชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

3. จัดทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยเจาะจงในหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทาน พิจารณาจากเนื้อหาทั้งหมดที่กล่าวถึง 28 ตอน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนนี้ จึงใช้แนวคิดพฤติกรรมการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับการ์ตูน และแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้ 1) วัจนภาษาและอวัจนภาษา 2) การวิจัยพบว่าพฤติกรรมการสื่อความหมายที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนจำนวน 28 ตอน นี้มีทั้งหมด 2 ประเด็น มีรายละเอียด คือพฤติกรรมการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พฤติกรรมการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทาน เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการสื่อความหมายที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุติธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน ใช้วิธีนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analytics) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและการนำเสนอแนวคิดการ์ตูน และแนวคิดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาในฐานะเป็นวรรณกรรมที่มุ่งเน้นการให้แง่คิดคติสอนใจแก่ผู้อ่าน โดยใช้พฤติกรรมการสื่อความหมาย ผู้วิจัยจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ ได้ 2 ประเด็น ได้แก่ พฤติกรรมการใช้ภาษา พฤติกรรมการนำเสนอ ดังนี้

4.1 พฤติกรรมการใช้ภาษา จากหนังสือหนังสือการ์ตูนชุติธรรมะธรรมทานของชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง ทั้งหมด 28 ตอน ในการศึกษาครั้งนี้จะไม่ปรากฏ ตอนที่ 7 และตอนที่ 22 เนื่องจากทางสำนักพิมพ์ไม่มีการผลิตทั้งในรูปแบบหนังสือที่เป็นรูปเล่มและการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ดังนี้

(1) อารมณ์สะท้อนใจ ปรากฏอารมณ์โกรธจำนวน 2 ตอน 5 เหตุการณ์ อารมณ์ร้าย 11 ตอน 17 เหตุการณ์ ความทุกข์จำนวน 22 ตอน 35 เหตุการณ์ ความสุขจำนวน 14 ตอน 34 เหตุการณ์

(2) ความคิดและจินตนาการ ปรากฏจำนวน 28 ตอน 53 เหตุการณ์

(3) การสื่อสารกับผู้อ่าน จำนวน 28 ตอน ปรากฏ 28 เหตุการณ์

(4) สไตล์ของผู้เขียน จำนวน 28 ตอน ปรากฏ 1 เหตุการณ์

4.2 พฤติกรรมการนำเสนอ

(1) กลวิธีในการเขียน จำนวน 28 ตอน ปรากฏ 110 เหตุการณ์

(2) แก่นเรื่อง จำนวน 28 ตอน ปรากฏ 28 เหตุการณ์

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน โดยใช้แนวคิดการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอ แนวคิดการ์ตูน และแนวคิดหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นกรอบการศึกษา พบมีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษา ได้แก่ 1) อารมณ์สะเทือนใจ 2) ความคิดและจินตนาการ 3) การสื่อสารกับผู้อ่าน 4) สไตล์ของผู้เขียน และพบการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ 1) กลวิธีการเขียน 2) แก่นเรื่อง 3) มุมมองการเล่าเรื่อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษา หมายถึงการเลือกใช้ถ้อยคำ เทคนิคการใช้วรรณศิลป์ และโครงสร้างทางภาษาที่ช่วยในการสื่อความหมายและสร้างอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้อ่าน โดยอาศัยรูปแบบภาษาที่มีศิลปะและสร้างอิทธิพลทางอารมณ์และความคิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1100) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 อารมณ์สะเทือนใจ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบใจอย่างรุนแรง เช่น ความเศร้า เสียใจ ตกใจ หรือซาบซึ้งใจ ลึก ๆ มักเกิดจากการสูญเสียหรือประสบการณ์ที่สะเทือนอารมณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1418) จากการศึกษาพบว่า หนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน มีการสื่อความหมายถึงอารมณ์สะเทือนใจ ได้แก่ ความโกรธ จำนวน 2 ตอน 4 เหตุการณ์ อารมณ์ร้าย จำนวน 7 ตอน 7 เหตุการณ์ ความทุกข์ จำนวน 10 ตอน 11 เหตุการณ์ และความสุข จำนวน 10 ตอน 10 เหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตอน ยอมรับได้ก็ไม่ทุกข์ เป็นเหตุการณ์ที่กล่าวถึงผู้ชายคนหนึ่งกำลังถูกเงาสีดำค่อย ๆ ครอบงำร่างกาย ดังข้อความที่กล่าวว่า “ความทุกข์ คือความรู้สึกที่บีบคั้น อดทนไม่ได้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ เราไม่ยอมรับความจริงบางอย่าง ก่อนเสมอ” (ชัยวัฒน์ ทองคำบรรจง, ม.ป.ป., น. 6)

จากข้อความข้างต้นพบว่า เป็นการสื่อถึงความทุกข์ในสิ่งที่ถูกมองว่าเป็นภาวะที่หนักหน่วง กดดัน ซึ่งผู้ที่รู้สึกจะไม่สามารถทนรับได้ “ความรู้สึกที่บีบคั้น” เป็นการเปรียบเทียบความทุกข์กับสิ่งที่บีบคั้น ให้ความรู้สึกเหมือนถูกกดดันหรือบีบรัด ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านนึกภาพออกชัดเจนถึงสภาวะที่เป็นทุกข์ และ “อดทนไม่ได้” สะท้อนถึงความรู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งแสดงถึงการไม่สามารถทนต่อแรงกดดันหรือความเจ็บปวดได้ โดยเปรียบเสมือนสิ่งที่มีน้ำหนักมากและใหญ่เกินกว่าจะรับไหว การสื่อความหมายโดยตรง คือความทุกข์เป็นสภาวะทางอารมณ์ที่ทำให้รู้สึกบีบคั้นและไม่สามารถทนได้ โดยเกิดขึ้นเมื่อเราไม่สามารถยอมรับหรือเผชิญหน้ากับความจริงบางอย่างในชีวิต และการสื่อความหมายโดยนัยแฝงคือ ความทุกข์ไม่ได้เกิดจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ แต่เกิดจากทัศนคติหรือมุมมองที่เราเลือกใช้ในการเผชิญกับสถานการณ์นั้น ๆ

1.2 ความคิดและจินตนาการ ความคิด หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่างในใจ ความรู้ที่เกิดขึ้นในใจก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 242) จินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพขึ้นในจิตใจ(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 325) ดังนั้น ความคิดและจินตนาการ คือการสร้างสรรคและการมองเห็นภาพในใจ ช่วยให้เกิดการตีความและสร้างความหมายร่วมกันระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้จากการศึกษาหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบ 28 เหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปภาพเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ขายคนหนึ่งเห็นบ้าน รถ เงิน และคนกำลังบินขึ้นสู่ท้องฟ้า ดังภาพและข้อความที่กล่าวว่า

ภาพ 1 ธรรมะธรรมทาน : ตอนที่ 1 ปล่อยาวยังไฉธรรมะ
ที่มา: (ชัยวัฒน์ ทองคำบรรจง, ม.ป.ป, น.11)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ภาพนี้เป็นการใช้อรรถาธิบายโดยใช้จินตนาการในการถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เที่ยงของชีวิต และสภาวะของโลกธรรม โดยแสดงให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ลอยขึ้นฟ้า เช่น บ้าน รถ เงิน และคน เปรียบเสมือนความสุขทางโลกที่ไม่มีความแน่นอน และสามารถสูญสลายไปได้ทุกเมื่อ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการเผชิญกับความทุกข์ในชีวิตจริง สื่ออารมณ์ทุกขในนี้เกี่ยวข้องกับการยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ สถานะ หรือวัตถุ ซึ่งเมื่อมีการสูญเสียหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จะส่งผลให้เกิดความทุกข์ การใช้โวหารภาพพจน์ การเปรียบเทียบ ใช้คำว่า “ทุกข์” และ “ยึดติด” สามารถสร้างภาพในจิตใจของคนอ่านถึงการต่อสู้กับความทุกข์ด้านลบ การสื่อความหมายโดยตรง คือ สื่อถึงการยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ และแนะนำให้ถามตัวเองเพื่อลดความทุกข์ และการสื่อความหมายโดยนัยแฝง คือ สื่อถึงให้เราใช้ชีวิตอย่างไม่ยึดติดกับวัตถุ ซึ่งนำไปสู่ความสุขที่แท้จริง

1.3 การสื่อสารกับผู้อ่าน สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549, น. 20) กล่าวถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องใช้ภาษาเข้าใจ ชัดเจน กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ โดยให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์ การตั้งคำถาม หรือการลงมือปฏิบัติ จากการศึกษาหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบ 28 เหตุการณ์ มีการสื่อสารถึงผู้อ่านโดยมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปล่อยวาง การมีสติ การเข้าใจทุกข์และสุข เหตุของความสุข การดับทุกข์ ความตาย หน้าที่และความรับผิดชอบ ชีวิตที่ต้องเผชิญ กรรมและผลกรรม ฯลฯ โดยในแต่ละประเด็นถูกนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมะกับการดำรงชีวิตประจำวัน ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ธรรมะธรรมทาน ตอนที่ 21 ยึดติดแล้วได้อะไร ในข้อความที่กล่าวว่า “หรือจะพูดตามความจริง การยึดติดในความสุข ก็คือ ต้นเหตุอย่างหนึ่งของความทุกข์นั่นเอง” (ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง, ม.ป.ป., น. 5)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายกับผู้อ่าน คือ การยึดติดในความสุขก็ คือ ต้นเหตุของทุกข์นั่นเอง

1.4 สไตล์ของผู้เขียน ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง เป็นนักเขียนและนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง เน้นสร้างแรงบันดาลใจผ่านหนังสือและการ์ตูนเชิงพัฒนาบุคลิกภาพ โดยผลงานของเขาสะท้อนแนวคิดการใช้ชีวิตอย่างมีสติและเรียบง่าย ผสมผสานหลักธรรมะกับเรื่องราวชีวิตประจำวัน ใช้ภาพการ์ตูนและภาษาง่าย ๆ เช่น “แล้วทำไม ? ต้องใช้ชีวิตให้มันยาก” (2567) ซึ่งผลงานของเขาเป็นที่รู้จักในแง่ของการกระตุ้นให้ผู้อ่านมองชีวิตในมุมที่ผ่อนคลาย อีกทั้งชัยพัฒน์ยังเป็นบรรณาธิการที่มีความสนใจในธรรมะ โดยเชื่อว่าการนำหลักธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้เกิดความสุขที่แท้จริงที่จะนำพาคนรุ่นใหม่และเยาวชนให้ได้มีโอกาสเข้าใจ “คำสอนในพระพุทธศาสนา” ลบความสงสัยในเรื่องธรรมะออกไป ดังปรากฏในหนังสือชุดธรรมะธรรมทาน ซึ่งมีลักษณะโดดเด่นในการผสมผสานหลักธรรมะกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาพการ์ตูนและภาษาเรียบง่าย ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ลึกซึ้งได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังการสื่อความหมายโดยแฝงคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ความสุข ความทุกข์ ผ่านการเล่าเรื่องที่มีอารมณ์และเข้าถึงง่าย

2. กลวิธีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการนำเสนอ กลวิธีการนำเสนอ หมายถึงวิธีการจัดลำดับเรื่องราวและการถ่ายทอดสารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเล่าเรื่อง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อสำคัญ (ชไมพร กุลบุตรดี, 2564, น. 34) ได้แก่ กลวิธีในการเขียน แก่นเรื่องและมุมมองการเล่าเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 กลวิธีในการเขียน มนชิตา หนูแก้ว (2562, น. 22) กล่าวว่า กลวิธีในการเขียนคือเทคนิคที่ผู้เขียนใช้ถ่ายทอดความคิดผ่านการเลือกคำ โครงสร้าง และการสร้างอารมณ์ เพื่อให้งานเขียนน่าสนใจและสื่อสารได้มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สำนวน อุปมาอุปไมย หรือการจัดจังหวะเรื่อง จากการศึกษาหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทานจำนวน 28 ตอน พบ 28 เหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ธรรมะธรรมทาน ตอนที่ 28 ทุกข์เพราะคุณหรือเพราะใคร ในข้อความที่กล่าวว่า “หากอยากมีความสุขจากตัวเอง เบื่อที่จะคอยกินเศษอาหาร และอ้วกของคนอื่นกันแล้ว ก็เพียงทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีเท่านั้นเอง” (ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง, ม.ป.ป., น. 15)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการเลือกใช้คำว่า “เศษอาหาร” และ “อ้วก” สื่อถึงสิ่งที่ไม่ต้องการและไม่เหมาะสมในชีวิตสร้างภาพที่ชัดเจนในความรู้สึกของผู้อ่านถึงความเหน็ดเหนื่อยหนายการใช้คำที่ตรงไปตรงมาข้อความมีการเลือกใช้คำที่ตรงไปตรงมา ไม่หลบเลี่ยง สื่อถึงความไม่พอใจและความต้องการของผู้พูดได้อย่างชัดเจน ด้านรูปแบบการนำเสนอ คำถาม

ชวนคิด การเริ่มต้นด้วย “หากอยากมีความสุขจากตัวเอง” ทำให้ผู้อ่านต้องคิดถึงความต้องการและความสุขของตนเอง การนำเสนอแนวทาง หลังจากระบุถึงปัญหา (คนที่เบื่ออาหารและอ้วนของคนอื่น) ข้อความมีการเสนอแนวทางที่ง่ายและตรงไปตรงมา (ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี) ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่ามีหนทางในการเปลี่ยนแปลง ด้านการจัดโครงเรื่อง การเริ่มต้นด้วยปัญหา ข้อความเริ่มด้วยการบอกเล่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสุข จากนั้นจึงนำเสนอทางออกที่ชัดเจน ด้านการสร้างอารมณ์ การสร้างความหวัง การยั่วว่า “เพียงทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี” ช่วยให้อ่านรู้สึกถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น

2.2 แก่นเรื่อง แก่นเรื่องได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสำคัญ “ส่วนสำคัญของเรื่อง” ซึ่งหมายถึงหัวใจหรือส่วนที่เป็นประเด็นหลักของเรื่องที่เรานั้น ๆ ต้องการจะสื่อหรือถ่ายทอดออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 153) จากการศึกษาหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบว่านำเสนอแก่นเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตอนที่ 28 ทุกข์เพราะคุณหรือเพราะใคร แก่นเรื่องคือ ทุกข์เพราะคุณหรือใคร การยอมรับอยากมีความสุขจากตัวเอง ก็เพียงทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีเท่านั้นเอง

2.3 มุมมองการเล่าเรื่อง คือ วิธีการที่ผู้เล่าเลือกนำเสนอเหตุการณ์และตัวละคร โดยอาจมองจากภายใน (ใกล้ชิดกับตัวละคร) หรือภายนอก (ระยะห่าง) ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของเรื่องและอารมณ์ของผู้ชม โดยจุดยืนของผู้เล่าจะกำหนดว่าผู้ชมรับรู้และรู้สึกกับเรื่องราวอย่างไร (รัฐภูมิ มะลิซ้อน, 2562, น. 19) จากการศึกษาการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน เลือก 3 เหตุการณ์ ผู้เขียนใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปภาพเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ชายกำลังสงสัยเมื่อเจอความทุกข์จะต้องทำตามความเชื่อที่สืบทอดกันมา ดังภาพและข้อความที่กล่าวว่า

ภาพ 2 ธรรมะธรรมทาน : ตอนที่ 10 ดับยั้งไฟทุกข์
ที่มา: (ชัยวัฒน์ ทองคำบรรจง, ม.ป.ป, น. 5)

จากตัวอย่างข้างต้น ภาพผู้คนที่กำลังปล่อยนกปล่อยปลาใต้ต้นไม้สะท้อนถึงวิถีปฏิบัติตามความเชื่อทั่วไปขณะเดียวกัน ตัวละครหลักในภาพกลับแสดงสีหน้าสงสัยหรือครุ่นคิด สื่อถึงการตั้งคำถามต่อการกระทำเหล่านั้น การเล่าเรื่องในภาพนี้ใช้มุมมองแบบรู้รอบด้าน โดยผู้เล่าเรื่องไม่เพียงจำกัดอยู่ที่ความรู้สึกหรือมุมมองส่วนตัวของผู้เขียน แต่ยังกล่าวถึงการกระทำและความเชื่อของ “คนในยุคปัจจุบัน” ในบริบทที่กว้างขึ้น กล่าวแสดงถึงการมองครอบคลุมหลากหลายมิติของการกระทำและความเชื่อในสังคมปัจจุบัน พร้อมทั้งตั้งคำถามเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาสำคัญว่า “เราแน่ใจจริงหรือว่า การทำสิ่งเหล่านี้ช่วยแก้ความทุกข์ได้ ?” ผู้เล่าเรื่องชี้ให้เห็นว่าบางวิถีที่ผู้คนใช้จัดการกับความทุกข์ อาจไม่ได้แก้ปัญหาย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการเบี่ยงเบนหรือหลีกเลี่ยงความทุกข์แทนที่จะเผชิญและแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ การตั้งคำถามเช่นนี้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวิถีแก้ไขความทุกข์ในชีวิต

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน สามารถสรุปได้ว่าสื่อความหมายผ่านกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้อุปมาเปรียบเทียบอารมณ์และเหตุปัจจัย การใช้อุปลักษณ์ คำคม และคำถามปลายเปิด เพื่อกระตุ้นการคิดและทบทวนตนเอง และยังนำเสนอหลักธรรมผ่าน

สัญลักษณ์และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจและเข้าถึงธรรมะ ผู้เขียนเน้นให้ผู้อ่านพิจารณาความเป็นธรรมดาของชีวิต เพื่อสร้างความสงบสุขภายในและลดความทุกข์ได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีการสื่อความหมายในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน โดยใช้การสื่อความหมายด้วยกลวิธีทางการใช้ภาษาและการนำเสนอ พบว่า หนังสือการ์ตูนชุดนี้ มีการสื่อความหมายด้วยกลวิธี 2 กลวิธี ดังนี้

1) การสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษา

อารมณ์สะเทือนใจ การสื่อความหมายด้านอารมณ์สะเทือนใจที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบว่า มีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษา เช่น ด้านวรรณศิลป์มีการใช้อุปมาอุปลักษณ์และสาธกโวหารเพื่อแสดงให้เห็นถึงความทุกข์และความสุข เช่น การเปรียบเทียบความโกรธกับไฟและการเปรียบเทียบความทุกข์กับการยึดติด รวมถึงการใช้สัญลักษณ์ เช่น ไฟและน้ำเพื่อสะท้อนอารมณ์และการแก้ไขปัญหาผิดพลาด นอกจากนี้ยังมีการใช้คำซ้ำและการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านทบทวนตนเองและคิดถึงธรรมะในชีวิตประจำวัน การใช้เทคนิคเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้และเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้นในชีวิตประจำวัน

ความคิดและจินตนาการ การสื่อความหมายด้านความคิดและจินตนาการที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบว่ามีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีการใช้ภาษาโดยใช้โวหารหลายประเภท อุปมาโวหาร การเปรียบเทียบชีวิตกับเทียน การเปรียบเทียบความทุกข์เป็นไฟ และการเปรียบเทียบชีวิตกับนาฬิกาทราย เช่น การแทนความคิดเชิงลบด้วยคำว่า “ผี” หรือการเปรียบ “คำพูด” เป็น “มีด” และการใช้สัญลักษณ์ เช่น การใช้ “เหรียญสองด้าน” แทนความจริงที่หลากหลายด้าน และ “น้ำเค็ม” แทนความทุกข์ ยังพบว่าการสื่อความหมายด้วยการใช้ภาษาพบการใช้คำ และตั้งคำถาม คือการใช้คำซ้ำเพื่อสร้างน้ำหนักให้ข้อความ และการตั้งคำถามสมมุติ เช่น “สมมุติว่าคุณกำลังขี่มอเตอร์ไซด์...” เพื่อกระตุ้นความคิดและสร้างภาพในจินตนาการ อีกทั้งยังมีการใช้อวัจนภาษา เช่น การนำเสนอภาพใบไม้ร่วง เงามสะท้อนในกระจก หรือรูปร่างของ “ก้อนเหล็ก” เพื่อสื่อความหมายเชิงนามธรรม ในการสื่อความหมายโดยตรงยังแสดงถึงแนวคิดที่ชัดเจน เช่น “ชีวิตทุกคนมีจุดสิ้นสุด” หรือ “ความทุกข์เป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ” การสื่อความหมายโดยนัยแฝง สื่อแนวคิดธรรมะ เช่น การยอมรับความไม่เที่ยงของชีวิต การปล่อยวางจากสิ่งยึดติด และการยอมรับผลลัพธ์ทั้งดีและร้ายในชีวิต

การสื่อสารกับผู้อ่าน ผู้เขียนต้องการสื่อสารความหมายกับผู้อ่านว่า ความทุกข์และความสุขในใจเราไม่ได้เกิดจากสิ่งภายนอก แต่มีรากฐานมาจากเหตุปัจจัยภายในจิตใจของเราเอง การที่เราจะทุกข์หรือสุขขึ้นอยู่กับความรู้และการวางใจของเรา การตั้งสติ พิจารณาเหตุแห่งความรู้สึก และยอมรับความจริงของชีวิต เช่น ความไม่แน่นอน ความชรา ความตาย หรือความไม่สมบูรณ์แบบเป็นหนทางที่จะช่วยให้จิตใจสงบและคลายทุกข์ได้ ผู้เขียนยังเน้นให้ผู้อ่านใช้สติพิจารณาความคิดยอมรับความไม่เที่ยงของชีวิต ปล่อยวางความยึดติดในสิ่งต่าง ๆ และไม่ปล่อยให้คำพูดหรืออารมณ์ของผู้อื่นมามีอิทธิพลต่อจิตใจตนเอง การแก้ทุกข์ที่แท้จริง คือการแก้ที่ใจ และการเรียนรู้ที่จะเคารพและดูแลตัวเองในทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขภายในอย่างแท้จริง

สไตล์ของผู้เขียน ในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน มีลักษณะการผสมผสานหลักธรรมะกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาพการ์ตูนและภาษาเรียบง่าย ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ลึกซึ้งได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังการสื่อความหมายโดยแฝงคิดเกี่ยวกับ กฎแห่งกรรม ความสุข ความทุกข์ ผ่านการเล่าเรื่องที่มีอารมณ์และเข้าถึงง่าย

2) การสื่อความหมายด้วยกลวิธีนำเสนอ

กลวิธีในการเขียน ในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 ตอน พบว่ามีการสื่อความหมายด้วยกลวิธีนำเสนอ คือ การใช้อุปมาโวหาร เช่น การเปรียบเทียบกับธรรมชาติ เช่น “ใบไม้ร่วง” สื่อถึงการยอมรับธรรมชาติของชีวิต การเปรียบเทียบเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันกับหลักธรรม เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นเปรียบกับการจัดการข้อผิดพลาด และการเลือกใช้คำที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา เช่น “ทุกข์” “สุข” “ยอมรับความจริง” ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย คำที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิต เช่น “กำไร” “ขาดทุน” “ชม” “ด่า” สื่อถึงความสมดุลของชีวิต การใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำ เช่น “ธรรมดา” “แก้ได้” ช่วยเพิ่มจังหวะและน้ำหนักในการนำเสนอ ทางด้านรูปแบบการนำเสนอพบการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิด เช่น

“สิ่งที่ฉันกำลังยึดติดอยู่ ทุกข์แล้วยังยึดติดได้ไหม?” การใช้คำถามและคำตอบ สร้างความรู้สึกสนทนาแบบเปิดกว้าง การเปรียบเทียบเชิงสาเหตุและผล เช่น “ความคิดผิด” เป็นเหตุของ “ความทุกข์” และการจัดโครงสร้าง เรื่อง การเริ่มต้นด้วยประเด็นที่ชัดเจน เช่น “กรรมแก้ไม่ได้ แต่ทุกข์ แก้ได้” การวางโครงสร้างแบบเหตุและผล สร้างความเข้าใจถึงที่มาของปัญหา และทางออก การเชื่อมโยงเนื้อหาอย่างมีลำดับ เช่น เริ่มจากแนวคิด นำไปสู่คำถาม และสรุปด้วยข้อคิด พบว่ามีการสร้างอารมณ์สงบ เช่น การยอมรับความธรรมดาของชีวิต การสร้างอารมณ์สะท้อนตัวเองผ่านคำถามที่ลึกซึ้ง การปลอบประโลมและให้กำลังใจ เช่น “ปัญหาทุกอย่างเกิดขึ้นที่ใจ”

แก่นเรื่อง จากการศึกษาหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จำนวน 28 เรื่อง 28 ตอน พบว่า แก่นเรื่องในหนังสือการ์ตูนชุดนี้สรุปว่า มี 5 ประเด็น คือ 1) การยอมรับความจริง ทุกสิ่งในชีวิตล้วนเป็นธรรมดา มีความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนเป็นพื้นฐาน เช่น ความสุข ความทุกข์ ความชรา ความตาย รวมถึงสภาพแวดล้อมในชีวิต 2) การปล่อยวาง ความทุกข์เกิดจากความยึดติดในสิ่งต่าง ๆ การปล่อยวางความคิด ความคาดหวัง และความยึดมั่นถือมั่นจะนำไปสู่จิตใจที่สงบสุข 3) การใช้สติและปัญญา การตั้งสติพิจารณาปัญหาอย่างมีเหตุผล ช่วยให้เรามองเห็นความจริง ลดความทุกข์ และใช้ชีวิตอย่างเบาสบาย 4) การไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์และความคิด ความทุกข์ส่วนใหญ่เกิดจากการปรุงแต่งทางความคิดและอารมณ์ การยอมรับและปล่อยวางความรู้สึกเหล่านี้ ช่วยให้เราหลุดพ้นจากความทุกข์ 5) การยอมรับตัวเองและทำหน้าที่ให้ดีที่สุด คือการไม่เปรียบเทียบหรือฝักใฝ่ความสุขไว้กับคนอื่น รวมถึงการเคารพตัวเอง ทำหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่ ช่วยให้เรามีความสุขในชีวิต โดยรวมหนังสือการ์ตูนชุดนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปล่อยวาง ยอมรับความจริง และใช้ชีวิตด้วยสติ เพื่อให้จิตใจสงบและพ้นจากทุกข์ได้อย่างแท้จริง

มุมมองการเล่าเรื่องในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน ผู้เขียนมักใช้มุมมองแบบรู้รอบด้าน ซึ่งช่วยให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวในลักษณะของการแนะนำและให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านได้อย่างครอบคลุม ทั้งในด้านสถานการณ์ ความคิด และการกระทำของตัวละครต่าง ๆ การเล่าเรื่องในลักษณะนี้เน้นการให้ข้อคิดและสอนหลักธรรมแก่ผู้อ่าน โดยใช้ภาษาเรียบง่ายแต่ลุ่มลึก ผสานกับการสร้างภาพที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระได้อย่างลึกซึ้งและเข้าใจง่าย ความเป็นมุมมองรู้รอบด้านช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความชัดเจนในเชิงคำสอน ทำให้เนื้อหาไม่ถูกจำกัดด้วยมุมมองเฉพาะบุคคล การใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้านในหนังสือชุด ธรรมะธรรมทาน ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ความชัดเจน และความดึงดูดใจในเชิงคำสอน ผู้อ่านจึงสามารถเรียนรู้หลักธรรมและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์กลวิธีสื่อความหมายที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือการ์ตูนชุด ธรรมะธรรมทาน ใช้กลวิธีสื่อความหมายด้วยกลวิธีทางการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเพื่อถ่ายทอดคำสอนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงผลของการกระทำ ซึ่งหนังสือการ์ตูนชุดนี้ใช้โวหารหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ และสาธกโวหาร และมีการใช้คำถามสมมติเพื่อเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันกับแนวคิดธรรมะ มีการใช้คำและประโยค คือการเลือกใช้คำให้สื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และอารมณ์ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาสื่อถึงอารมณ์ก่อให้เกิดจินตนาการแก่ผู้อ่าน เช่นเดียวกับการศึกษาของ อภิรัตน์ โมทนิยชาติ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม ที่สรุปว่า กลวิธีการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ลึกซึ้ง และทำให้ผู้อ่านเกิดความสะท้อนอารมณ์ เช่น กลวิธีการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สัญลักษณ์ สามารถช่วยสร้างจินตภาพทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพและเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีในการสื่อความหมายของหลักธรรมในหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่ยังคงมีบทบาทต่อสังคม ดังที่ อำนาจ ปึกษาสุข และสมชาย สำเนียงงาม (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อุดมการณ์เชิงธุรกิจในวาทกรรมเกี่ยวกับบุญในหนังสือธรรมะ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ กล่าวว่า วาทกรรมเกี่ยวกับบุญในหนังสือธรรมะนั้นมีส่วนในการกำหนดความคิดและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบุญให้แก่ผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปในสังคมไทย ถ่ายทอดโดยกลุ่ม

คนที่มีอิทธิพลทางความคิดซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและหลักปฏิบัติทางศาสนา ถึงแม้มีรูปแบบการนำเสนอที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือหนังสือธรรมะ ซึ่งมีถ่ายทอดเนื้อหาผ่านการใช้ภาษาทางการหรือภาษาเชิงวิชาการ รวมถึงการอธิบายหลักธรรมที่มีลักษณะซับซ้อนและเป็นนามธรรม อาจไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้อ่านทั่วไป ทำให้ยากต่อการเชื่อมโยงเพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อนำมาสื่อสารความหมายในรูปแบบใหม่คือหนังสือการ์ตูนชุด ธรรมะธรรมทาน ทั้งที่เป็นรูปเล่ม และรูปแบบออนไลน์ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและสร้างการรับรู้แก่ผู้อ่าน ตลอดจนช่วยเรื่องการเผยแพร่แนวคิดทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงกลุ่มผู้เป้าหมายได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกพิจารณาให้เป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการปลูกฝังถึงอุดมการณ์ของชาติคือการนับถือพระพุทธศาสนาที่สุดในสังคม ซึ่งแนวทางการพัฒนารูปแบบของหนังสือชุดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรี โชติติลลิก และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เด็กดีต้องทำบุญ” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมสื่อสำหรับเด็กที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย พบว่า เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ “บุญ” แล้ว ก็จะเชื่อเรื่อง “บุญ” โดยความคิดนี้ไม่ขัดกับแนวทางการทำบุญในบริบทพุทธศาสนาทั่วไปในสังคมไทย แต่อาจสอดคล้องกับอุดมการณ์ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งอุดมการณ์นี้ยังตอกย้ำให้เด็กเข้าใจและเชื่อว่าบุญมีอำนาจ ต่อสู้กับบาปได้ และเมื่อมีบุญมากชีวิตหลังความตายก็จะมีความสุข

การตูนเป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาพในการเล่าเรื่อง เป็นกลวิธีที่ทำให้เข้าใจง่ายและดึงดูดความสนใจมากกว่าสื่อที่ใช้ข้อความเพียงอย่างเดียว ภาพช่วยสร้างจินตนาการและอารมณ์ร่วมทำให้ผู้อ่านเข้าใจ เกิดตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับธรรมะได้รวดเร็วและจดจำได้ดี ด้วยการสื่อความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างเช่น ความกลัว พบว่ามี การสื่อความหมายโดยการสร้างภาพที่กระตุ้นความรู้สึกหรือสำนึกได้ ซึ่งผลจากการศึกษานี้เป็นไปในแนวทางเดียวกับกับ การศึกษาของ อัครวิทย์ เรืองรอง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความกลัวในการตูนแนวระทึกขวัญจาก แอปพลิเคชันเว็บตูน พบว่า กลวิธีการใช้โวจน์ภาษาเพื่อสื่อสารความกลัว คือการใช้สีหน้า ใช้ท่าทาง ใช้สี ใช้ลายเส้น และใช้ ขนาดตัวอักษรเรียงลำดับจากมากไปน้อย ลักษณะดังกล่าวช่วยเน้นความหมายและความรู้สึกของตัวละครให้เข้มข้นยิ่งขึ้น

ดังนั้น หนังสือการ์ตูน ชุดธรรมะธรรมทาน จึงเป็นวรรณกรรมอีกชุดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการผสมผสานการสื่อความหมายด้วยกลวิธีทางการใช้ภาษาและการนำเสนอในการถ่ายทอดคำสอนธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ และชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์แก่ผู้อ่าน โดยการใช้โวหารหลากหลายรูปแบบ และการใช้คำใช้ ภาษาและการเล่าเรื่องอันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันพร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้รับสารตระหนักถึง ความสำคัญของการยอมรับความจริง การปล่อยวาง และการใช้ชีวิตที่ดี ทำให้หลักธรรมยังคงได้รับการสื่อความหมาย เกิดการสืบทอดความหมายตามสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้คงอยู่เป็นอุดมการณ์ประจำชาติซึ่งมีคุณค่ายิ่งต่อผู้ที่ นับถือพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการนำเสนอแนวคิดธรรมะในเชิงการใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมใน วรรณกรรมการ์ตูนเรื่องอื่น
2. ควรมีการศึกษาลักษณะของหนังสือการ์ตูนต่อความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น การศึกษาเชิง คุณภาพผ่านการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้อ่านว่ามีความเข้าใจในหลักธรรมและ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบวิจัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอบขอบคุณเจ้าหน้าที่ที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้านเอกสาร และเพื่อนทุกคนที่คอยเป็น กำลังใจมาโดยตลอด สุดท้ายนี้ ขอขอบความสำเร็จแต่บิดามารดาผู้สนับสนุนทุกอย่างก้าว และขอบคุณตัวเองที่แม้เดินช้า แต่ไม่เคยหยุดก้าวไปข้างหน้า

เอกสารอ้างอิง

- กฎแห่งธรรม KAMMA ตอน นอกฝัน. (2555). สถาบันบันลือธรรม
กิตตินันท์ บุตะเคียน. (2563). การถ่ายทอดความรู้ของนักวาดการ์ตูนไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แก้วธรา พิมพิลักษณ์. (2556). กำลังใจที่ได้จากธรรมะ. อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์
- ชัยพัฒน์ ทองคำบรรจง. (ม.ป.ป). หนังสือชุดธรรมะธรรมทาน. สำนักพิมพ์ A THING BOOK.
- ชไมพร กุลบุตรดี และคณะ. (2564). กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1417/1/62.010182004.pdf>
- นงนุช สลับศรี. (2562). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบการ์ตูนเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนด่างธรรม จังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เผชิญ สังข์น้อย (2527). การศึกษาผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำจากการเรียนรู้ด้วยหนังสือการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องโดยตัวเอกที่นักเรียนชอบต่างกัน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์. (2554). ธรรมะDD ชุดหลวงพ่ोजริยาเจริญ 1. ธรรมสภา
- พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี. (2560). ธรรมะในชีวิตประจำวัน. อมรินทร์.
- พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิปัญญา. (2565). เล่าธรรมะ สไตส์@ชายขอบ. พระมหาสุทธิพงษ์
- พระพุทธานุภาพ. (2563). พุทธประวัติในภาพการ์ตูน. ธรรมสภา
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- มนชิดา หนูแก้ว. (2562). กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาในนวนิยายของรอมแพง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมพงษ์ รตนวิโส. (2556). ธรรมะง่ายๆ สุขได้ทุกวัน. เนชั่นบุ๊คส์
- สุนทร โชติดี และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2561). “เด็กก็ต้องทำบุญ” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมสำหรับเด็กที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 40(1), 76-122.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา พัฒนาการ แนวคิด สภาพการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2534). การ์ตูนศาสตร์และศิลป์แห่งจินตนาการ. ในการส่งเสริมและการพัฒนาหนังสือการ์ตูนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อภิรัตน์ โมทนิยชาติ. (2547). การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อลงกต ต้นเทิดทิตย. (2559). การ์ตูนข่าว 4.0: ภาพสะท้อนสังคมในโลกยุคดิจิทัล. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อัศวีย์ เรืองรอง. (2564). กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความกลัวในการ์ตูนแนวระทึกขวัญจากแอปพลิเคชันเว็บตูน. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 6(1), 159-172.
- อำนาจ ปึกษาสุข และสมชาย สำเนียงงาม. (2562). อุดมการณ์เชิงธุรกิจในวาทกรรมเกี่ยวกับบุญในหนังสือธรรมะ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์. วรรณวิทัศน์, 18(1), 105-137.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

วันที่รับ : 08 กรกฎาคม 2568

วันที่แก้ไข : 07 พฤศจิกายน 2568

วันที่ตอบรับ : 26 ธันวาคม 2568

พิทยา เกียรติศรีธนกุล^{1*}, วัชรินทร์ แก่นจันทร์¹, เอื้อมพร ทิพย์เดช¹,
และบัณฑิต ทิพย์เดช¹

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

*Corresponding author e-mail: phitthaya.du@up.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องของกลวิธีการใช้ภาษาตามแนวคิดของจันทิมมา อังคพนิชกิจ (2557) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองทั้งหมด 12 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อนหรือเพิกเฉย การอ้างถึง การใช้คำกริยา การใช้มูลบท การเรียกขาน การใช้อุปลักษณ์ การปฏิเสธ การประชดประชัน การใช้วรรณกรรม การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การใช้สทบทและการใช้เล่าเรื่อง ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่แฝงอยู่ในเรื่องสั้นทั้งหมด 6 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์เสรีนิยม อุดมการณ์ สตรีนิยม อุดมการณ์นิเวศนิยม อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม อุดมการณ์ชาตินิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์ นอกจากนี้ยังพบการปะทะกันของอุดมการณ์ทางการเมือง 2 คู่อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ชาตินิยมกับอุดมการณ์เสรีนิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์กับเสรีนิยม จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าภาษาในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์เป็นเครื่องมือทางอำนาจที่ผู้เขียนใช้เพื่อสะท้อนและวิพากษ์อุดมการณ์ทางการเมือง โดยใช้กลวิธีทางภาษาหลากหลายเพื่อแฝงความหมายเชิงการเมืองอย่างแยบยล อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและการปะทะกันของอุดมการณ์ซึ่งสะท้อนความขัดแย้งทางความคิดในสังคมไทยร่วมสมัยผ่านการใช้ภาษาอย่างมีชั้นเชิง เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านได้คิดและตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจที่ครอบงำในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, เรื่องสั้น, รางวัลซีไรต์

Linguistic Strategies Conveying Political Ideologies
in S.E.A. Write Award-Winning Short Stories

Received : 08 July 2025

Revised : 07 November 2025

Accepted : 26 December 2025

Phitthaya Kiatsrithanakun^{1*}, Vajrindra Kaencandra¹,
Uamporn Thipdet¹, and Bandit Thipdet¹

¹Student in Doctor of Philosophy in Thai, School
of Liberal Arts, University of Phayao

¹Lecturer School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author e-mail: phitthaya.du@up.ac.th

Abstract

This study aims to analyze the linguistic strategies through which political ideologies are conveyed in fifteen S.E.A. Write Award-winning short story collections published between B.E. 2524 and B.E. 2566 (1981–2023). The research is grounded in Critical Discourse Analysis (CDA), employing an analytical framework adapted from Chantima Angkapanichkit (2014). The findings identify twelve linguistic strategies used to articulate political ideologies: mitigation or deflection, referencing, verb usage, presupposition, forms of address, metaphor, negation, irony, speech acts, naming and labeling, intertextuality, and narrative strategies. These strategies reveal six underlying political ideologies embedded in the short stories: liberalism, feminism, environmentalism, conservatism, nationalism, and fascism. In addition, two major ideological confrontations are identified—between nationalism and liberalism, and between fascism and liberalism. The results demonstrate that language in S.E.A. Write Award-winning short stories functions as an instrument of power through which authors reflect and critique political ideologies. By employing diverse and sophisticated linguistic strategies, political meanings are subtly embedded, revealing both the diversity and confrontation of ideologies that mirror ideological tensions in contemporary Thai society. Moreover, these literary texts create a discursive space that encourages readers to critically engage with and question the power structures shaping everyday life.

Keywords: Language Strategies, Short Story, S.E.A. Write Award

บทนำ

การสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือหรือสัญลักษณ์เพื่อสื่อสารความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้กันและกันทราบได้ ซึ่งเครื่องมือหรือสัญลักษณ์นั้น ก็คือ ภาษา ซึ่งภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกันแล้ว ภาษายังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาความคิด รวมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมอีกด้วย ดังที่พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ (2554, น. 1) ได้กล่าวว่า ภาษา คือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสาร หน้าที่สำคัญของภาษาคือการสื่อความหมาย สร้างกรอบความคิดหรือมโนทัศน์ของสังคม มนุษย์ใช้ภาษาเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง ก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องอาศัยภาษาเพื่อประกอบสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง ความคิด ความเชื่อของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยวิธีการที่ผู้ปกครองหรือกลุ่มคนในทางการเมืองนำมาใช้เพื่อการโน้มน้าวใจให้คนในสังคมเปลี่ยนความคิดและยอมรับอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มของตนเองใช้เป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการบริหารบ้านเมืองนั่นคือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้การสื่อถึงอุดมการณ์ ดังนั้น ภาษาจึงมีความสำคัญมากในการสร้างความเข้าใจ และแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ดังที่กฤษฎาวรรณ หงศดามรงค์ (2543, น. 4-5) ได้อธิบายว่า อุดมการณ์ หมายถึงความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา อุดมการณ์ของคนในสถาบันเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่อุดมการณ์ก็ไม่เหมือนกับความคิด มุมมองหรือทัศนคติ ซึ่งอาจเป็นของใครคนใดคนหนึ่ง อุดมการณ์มีลักษณะที่เป็นสังคม เป็นความคิดเห็นของกลุ่มคนมากกว่าจะเป็นของบุคคล ด้วยเหตุนี้ภาษากับอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง

เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์เป็นงานที่ได้รับความสนใจและถูกจับตามองจากสื่อมวลชน นักวิจารณ์ นักเขียน นักวิชาการ และนักอ่านเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น การสื่อสารผ่านเรื่องสั้นซีไรต์จึงมีอิทธิพลต่อการสื่อสารทางความคิด รวมถึงอุดมการณ์ที่ส่งผ่านงานเขียนประเภทนี้ได้อย่างดียิ่ง โดยที่หนังสือเรื่องสั้นซีไรต์เป็นผลผลิตมาจากการประกอบสร้างทางวาทกรรม ด้วยกลวิธีทางภาษาที่เป็นเครื่องมือในการสื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาในมุมมองของการเป็นตัวบท (Text) ในประเด็นของกลวิธีทางภาษาที่มีการประกอบสร้างขึ้นเป็นวาทกรรมชุดต่าง ๆ โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยแนวคิดทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) หรือกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ 3 มิติของนอร์แมน แฟร์คลัฟ (Norman Fairclough, 1995, p. 98 อ้างอิงใน วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554, น. 26) ซึ่งประกอบด้วย มิติของตัวบท (Text), มิติของวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice), มิติของวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice)

การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองจากเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 - 2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วยเรื่องสั้น 177 เรื่อง ในเบื้องต้นพบว่า มีกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่หลากหลาย เช่น การกลบเกลื่อน หรือการเบี่ยงเบนเพื่อลดทอนความสำคัญของข้อมูล ข้อเท็จจริง และการกระทำที่อาจขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของเสรีนิยม โดยเน้นเสรีภาพ ความเท่าเทียมและสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน

“...รูปอดีตนักการเมืองถูกล้อมกรอบสี่เหลี่ยมดำสะดุดตาอยู่บนแผ่นใบปลิวนั้น ได้ภาพบรรยายข้อความต่อต้านการกลับมาด้วยถ้อยคำที่เกรี้ยวกราด มากไปด้วยศัพท์คำหยาบคายในยุคประชาธิปไตย เรียกร้องเชิญชวนให้ทุกคนขับไล่อดีตนักการเมืองผู้เคยยิ่งใหญ่ภายในกรอบภาพนั้นออกจากประเทศ

‘ผมรู้ละว่าพวกใคร่รังไล่คุณ พวกเขาไม่อยากให้คุณติดใบปลิวนี้ซี’ ผมว่าเหมือนกระจางใจแล้ว

‘พวกบ้าจี้ ! เขาห้ามเราติดโปสเตอร์และเอาไม่ไล่ตีพวกเราหนักกันไปตามคนละทาง’ เธอตอบ ทำหน้าเหมือนจะร้องไห้...”

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, น. 4)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้การกลบเกลื่อนและเบี่ยงเบนความจริงทางการเมืองอย่างแนบเนียนผ่านถ้อยคำและการกระทำของผู้มีอำนาจ โดยรัฐหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลใช้วิธีอ้างคนมาขัดขวางการติดใบปลิวทางการเมือง เพื่อปิดกั้นการรับรู้ของประชาชนต่อข้อมูลที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของตน การกระทำดังกล่าวไม่เพียงบิดเบือนสาระสำคัญของ

เคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ยังคงใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออกของประชาชน นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำเชิงโครงสร้างทางการเมืองและวาทกรรมของรัฐอย่างชัดเจน อำนาจไม่ได้ปรากฏในรูปการบังคับทางกฎหมาย แต่ผ่านการควบคุมข้อมูล ข่าวสาร และพื้นที่สื่อสารสาธารณะ การใช้กลุ่มลูกน้องหรือผู้รับจ้างแทนการสั่งการโดยตรง เป็นกลวิธีการกดขี่เชิงอุดมการณ์ที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัวและยอมจำนนโดยไม่จำเป็นต้องใช้กำลังโดยตรง ซึ่งสะท้อนอำนาจเผด็จการในรูปแบบที่ซ่อนเร้น ในอีกมิติหนึ่ง ข้อความนี้ยังเผยให้เห็นอุดมการณ์เสรีนิยมผ่านการกระทำของผู้หญิงที่กล้าออกมาติดใบปลิวทางการเมือง แม้ต้องเผชิญกับการคุกคามและการใช้ความรุนแรง เธอเลือกใช้เสียงและข้อความเป็นเครื่องมือเรียกร้องความยุติธรรมแทนอาวุธ ซึ่งสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมว่าด้วยสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมของปัจเจกบุคคลในการแสดงความคิดเห็นและแสวงหาความจริง การเผชิญหน้าระหว่างอุดมการณ์เผด็จการที่ปิดกั้นกับอุดมการณ์เสรีนิยมที่ยืนยันเสรีภาพ จึงเป็นภาพแทนของการต่อสู้ทางวาทกรรมในสังคมร่วมสมัย

และการใช้กลวิธีการอ้างอิงที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อช่วยเน้นประเด็นการตั้งคำถามต่อวาทกรรมเรื่องศีลธรรมและความเหมาะสมของผู้หญิง ตามแนวทางของอุดมการณ์สตรีนิยม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการถูกตีกรอบและการกดทับทางสังคมที่ผู้หญิงต้องเผชิญเมื่อเลือกเส้นทางชีวิตที่แตกต่างจากที่สังคมกำหนด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน รถไฟครั้งที่ห้า

“...หญิงสาวอย่างพวกหล่อนที่พากันออกจากหมู่บ้านมาพบกับโลกใหม่ แล้วนำผลพลอยได้อันแจ่มใสนั้นกลับมายังท้องนาบ้านทุ่ง เหมือนฝนตกกลางฤดูร้อนแล้งพอจะไล่ความเหงา ความเดียวดายอันทรมาณให้หนีห่างออกไปได้บ้างนั้น จะเป็นบาปได้อย่างไร... ใครจะเป็นคนที่ตราบาปนั้น และใครกันเป็นคนสร้างบาปนั้นขึ้นมา !...”

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, น. 94-95)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้การอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญ โดยการยกหญิงสาวที่ออกจากหมู่บ้านมาเป็นตัวแทนของผู้หญิงชนบท ทั้งกลุ่มประโยค “หญิงสาวอย่างพวกหล่อนที่พากันออกจากหมู่บ้านมาพบกับโลกใหม่ แล้วนำผลพลอยได้อันแจ่มใสนั้นกลับมายังท้องนาบ้านทุ่ง” แสดงให้เห็นการสร้างภาพผู้หญิงในฐานะพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การอ้างอิงลักษณะนี้ทำให้เรื่องราวไม่จำกัดอยู่ที่บุคคล แต่สะท้อนปรากฏการณ์จริงของผู้หญิงจำนวนมากที่ออกไปแสวงหาโอกาสในโลกภายนอกและกลับมาสร้างคุณค่าแก่ชุมชน ประโยค “จะเป็นบาปได้อย่างไร ใครจะเป็นคนที่ตราบาปนั้น และใครกันเป็นคนสร้างบาปนั้นขึ้นมา !” แสดงการตั้งคำถามต่อบรรทัดฐานศีลธรรมที่สังคมใช้ตีตราผู้หญิง การนิยามบาปจึงไม่ใช่ผลจากการกระทำของหญิงสาว หากแต่เป็นผลจากอำนาจเชิงวาทกรรมที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อควบคุมบทบาททางเพศ การตีตราผู้หญิงว่าบาปเมื่อก้าวออกจากกรอบเดิมเป็นการใช้อำนาจทางศีลธรรมและวัฒนธรรมที่กดทับเสรีภาพของพวกเธอ แม้การกระทำนั้นจะสร้างประโยชน์แก่ครอบครัวและชุมชนก็ตาม ในอีกมิติหนึ่ง ข้อความนี้สะท้อนอุดมการณ์สตรีนิยมผ่านการ ตั้งคำถามต่ออำนาจที่นิยามคุณค่าผู้หญิงไว้ในกรอบศีลธรรมเดิม ประโยคเปรียบเปรยว่า “เหมือนฝนตกกลางฤดูร้อนแล้งพอจะไล่ความเหงา ความเดียวดายอันทรมาณให้หนีห่างออกไปได้บ้างนั้น จะเป็นบาปได้อย่างไร” สื่อให้เห็นว่าการกระทำของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องเสื่อมเสีย หากเป็นการสร้างชีวิตใหม่และพลังบวกให้กับผู้อื่น การถามว่า “ใครสร้างบาปนั้นขึ้นมา” จึงเป็นการท้าทายอำนาจที่กดขี่ผู้หญิงและตอกย้ำแนวคิดสตรีนิยมที่ยืนยันสิทธิในการกำหนดชีวิตและคุณค่าของตนเองโดยไม่ต้องยึดตามกรอบศีลธรรมของสังคม

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการใช้กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะอุดมการณ์ดังกล่าวมีอำนาจในการครอบงำความคิด ความเชื่อของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมเป็นสารทางอุดมการณ์ที่สามารถแพร่กระจายไปยังผู้รับสารในวงกว้าง อีกทั้งหนังสือเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ยังถูกคัดเลือกให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของปฏิบัติการทางวาทกรรมและสังคมวัฒนธรรมที่ตอกย้ำให้เห็นว่า อุดมการณ์ทางการเมืองสามารถหล่อหลอมปลูกฝังความคิด ความเชื่อของเด็กและเยาวชนผู้อ่านให้กลายเป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์อีกด้วย จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์วิเคราะห์ในวรรณกรรมประเภท นิยายสาร สื่อบนไลน์ต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ แต่ผู้วิจัยยังไม่พบ การนำแนวคิดอุดมการณ์นำไปวิเคราะห์ในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ทางการเมือง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์จึงมีความสนใจที่จะเปิดเผยให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ที่แฝงผ่านวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ เพื่อเผยและอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ต่อสังคมไทยและรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่หวังผลทางการเมือง อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดอนาคตและทิศทางของสังคมได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2524 - 2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสำคัญของแนวทางการศึกษาแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องของการใช้ภาษาตามแนวคิดของจันทิมา อังคพนิชกิจ (2557)
2. ศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ระหว่างปี พ.ศ.2524 - 2566 ทั้ง 15 เล่ม ได้แก่ ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ขอยเตียวกัน ก่อทองทราย อัญมณีแห่งชีวิต ครอบครัวกลางถนน แผ่นดินอื่น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ความน่าจะเป็น เจ้าหญิงเราหลงลืมอะไรบางอย่าง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ อสรพิษและเรื่องอื่น ๆ สิงโตนอกคอก คินปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ และด้วยรักและผูกพัน รวมทั้งสิ้น 177 เรื่อง
3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน โดยตรวจสอบจากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน
4. ทำการบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จากนั้นแบ่งประเภทกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมือง
5. ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้สอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องของการใช้ภาษาตามแนวคิดของจันทิมา อังคพนิชกิจ (2557)
6. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 - 2566 โดยผู้วิจัยได้จัดประเภทกลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมือง ยกตัวอย่างประกอบและอธิบายปรากฏการณ์การใช้กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น ๆ
7. การสรุปและอภิปรายผล
8. การนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

หลังจากศึกษาแนวคิดทางทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้จะชี้ให้เห็นลักษณะเด่นของกลวิธีทางภาษาในประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการตีความเชิงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ภายใต้การใช้ภาษาทั้งนี้ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อำนาจ และอุดมการณ์ในเชิงวาทกรรมอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ดังนี้

1. การกลบเกลื่อนหรือการเบี่ยงบัง เป็นกลยุทธ์ทางภาษาหรือการลดทอนความสำคัญของข้อมูลและการกระทำที่อาจขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐาน อีกทั้งลดทอนความสำคัญเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากประเด็นข้อเท็จจริงหรือการกระทำต่าง ๆ ที่ท้าทายหรือต่อต้าน วิพากษ์วิจารณ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน

“...ผมถามถึงเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงต่อต้านการกลับมาของอดีตนักการเมืองในสถานศึกษาดังกล่าว
‘คุณเป็นนักศึกษาอยู่ที่นั่นหรือ’ ผมหมายถึงสถานชุมนุม เธอส่งยิ้มฟันขาว

‘คุณละ ทำงานอยู่ที่ไหน’

‘ก็เป็นประชาชนธรรมดาแหละ ไม่ค่อยมีความหมาย’ ผมกล่าวอย่างตลก เธอยิ้มอีก..

‘...ในประเทศของเรานั้น เราจะต้องช่วยกันสร้างความถูกต้องและเป็นธรรม’

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, น. 4-5)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏบทสนทนาระหว่าง “ผม” และ “เธอ” ปรากฏการใช้กลวิธีทางวาทกรรมเพื่อกลบเกลื่อนและเบี่ยงเบนประเด็นทางการเมือง ตัวละครหญิงหลีกเลี่ยงการตอบคำถามโดยตรงด้วยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาเพื่อไม่ให้เปิดเผยจุดยืนหรือความเกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น การตอบกลับด้วยคำถาม “คุณละ ทำงานอยู่ที่ไหน” นับเป็นการใช้ภาษาเพื่อปกป้องตนเองและรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นกลาง ขณะเดียวกันถ้อยคำที่ว่า “ในประเทศของเรานั้น เราจะต้องช่วยกันสร้างความถูกต้องและเป็นธรรม” สะท้อนการใช้อุดมการณ์เชิงศีลธรรมมาปกปิดประเด็นทางการเมือง โดยภายนอกดูเหมือนคำพูดที่ดีงาม แต่แท้จริงแล้วแฝงอำนาจของรัฐที่ขึ้นให้สังคมยอมรับค่านิยมที่มีอำนาจกำหนด เป็นการครอบงำทางวาทกรรมผ่านแนวคิดความถูกต้องและความเป็นธรรม นอกจากนี้ยังปรากฏอุดมการณ์เสรีนิยมผ่านการยืนยันคุณค่าของประชาชนทั่วไปในฐานะผู้มีสิทธิและเสียงในสังคม เช่น ประโยค “ก็เป็นประชาชนธรรมดาแหละ ไม่ค่อยมีความหมาย” และ “เป็นมวลชนต่างหาก” ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องเสรีภาพ ความเท่าเทียม และศักดิ์ศรีของมนุษย์

2. การอ้างถึง เป็นการใช้ภาษาเพื่อโยงไปยังบุคคล แนวคิด หลักการ องค์ความรู้ ประสบการณ์หรือเหตุการณ์สถานที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ สนับสนุนโต้แย้ง เรียกร้องขยายความเข้าใจหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังสนทนาอยู่ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง ตอน รถไฟครั้งที่ห้า

“...นานเท่าไรไม่รู้ หล่อนแว่วเสียงร้องไห้ของผู้หญิงดังลั่นออกมาจากพนักงานด้านหลัง...

‘ร้องไห้ทำไมล่ะ ผู้สาวในหมู่บ้านเขาก็ไปหาเงินอยู่ที่กรุงเทพฯ ทั้งนั้น’ เสียงปลอบโยนเป็นเสียงผู้หญิง เช่นเดียวกัน

‘อยู่ที่บ้านก็นั่งรอวันตาย จะไม่ตายคนเดียวด้วย ทั้งพ่อแม่และน้องจะอดอยากตายกันหมด’...”

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, น. 96)

ข้อความดังกล่าวปรากฏการใช้การอ้างถึงเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการตัดสินใจของผู้หญิงชนบทที่ออกจากบ้านไปทำงานในเมือง ผ่านคำพูดของผู้ปลอบโยนว่า “ผู้สาวในหมู่บ้านเขาก็ไปหาเงินอยู่ที่กรุงเทพฯ ทั้งนั้น” ซึ่งเป็นการยกตัวอย่างจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม เพื่อสร้างน้ำหนักของเหตุผลและทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการไปทำงานในเมืองเป็นเรื่องปกติไม่ใช่สิ่งผิดหรือควรละอาย ประโยคดังกล่าวจึงเป็นการอ้างถึงเชิงสังคมที่ช่วยปลอบใจและลดความรู้สึกแตกต่างของผู้ฟัง ขณะเดียวกันประโยค “อยู่ที่บ้านก็นั่งรอวันตาย ทั้งพ่อแม่และน้องจะอดอยากตายกันหมด” เป็นการอ้างถึงผลกระทบในชีวิตจริง เพื่อเสริมเหตุผลเชิงอารมณ์ว่าการออกไปทำงานคือการช่วยเหลือครอบครัว และถ้อยคำเหล่านี้ยังสะท้อนการใช้อำนาจและการครอบงำทางวาทกรรมอย่างแนบเนียน ผู้พูดใช้อำนาจเชิงสังคมผ่านการอ้างถึงบรรทัดฐานของชุมชน เพื่อกดดันให้ผู้ฟังยอมรับว่าการทำตามคนส่วนใหญ่คือสิ่งที่ถูกต้อง และใช้อำนาจเชิงอารมณ์ด้วยการชี้ให้เห็นผลร้ายแรงหากไม่ทำตาม เช่น ความอดอยากของครอบครัว การสื่อสารลักษณะนี้ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าตนไม่มีทางเลือกอื่น นำไปสู่การยอมจำนนต่อโครงสร้างทางสังคมโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังปรากฏอุดมการณ์สตรีนิยมที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศ ผู้หญิงชนบทถูกคาดหวังให้เป็นแรงงานนอกบ้านเพื่อเลี้ยงครอบครัว โดยไม่มีสิทธิเลือกเส้นทางชีวิตของตนเอง ประโยค “ผู้สาวในหมู่บ้านเขาก็ไปหาเงินอยู่ที่กรุงเทพฯ ทั้งนั้น” และ “อยู่ที่บ้านก็นั่งรอวันตาย...” จึงสะท้อนให้เห็นการจำกัดบทบาทของผู้หญิงในสังคมที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้เสียสละและรับผิดชอบต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง

3. การใช้คำกริยา เป็นการเลือกใช้คำที่แสดงการกระทำ สภาวะ หรือความสัมพันธ์ที่เน้นย้ำ สนับสนุนหรือวิพากษ์วิจารณ์บทบาท พฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน เชิงเม้ง

“...บ่อยครั้งผมถามเรื่องนี้กับแม่ ‘แม่ทำไมเราไม่เปลี่ยนเป็นนามสกุลอะไรที่ ใคร ๆ ก็เปลี่ยนกันหมดแล้ว

รวมทั้งบ้านฮก’

‘ถามเตี้ยแกเองสิ’

‘โอ้! แม่ก็รู้ เตี้ยหัวแข็ง แม่ต้องพูดให้หน่อย’

‘แม่ไม่เห็นประโยชน์อะไร’...

(วินทร์ เลียววาริณ, 2545, น. 281)

ข้อความดังกล่าวปรากฏการใช้คำกริยาเพื่อแสดงบทบาท ท่าที และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตัวละคร ในครอบครัว คำกริยาอย่าง “ถาม” “เปลี่ยน” “รู้” “พูด” และ “ไม่เห็น” ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบอกการกระทำ แต่ยังเผยให้เห็นทัศนคติและอารมณ์ของตัวละคร ผู้เล่าเรื่องใช้คำกริยา “ถาม” และ “พูด” เพื่อแสดงความพยายามชักชวนแม่ให้ร่วมผลักดันการเปลี่ยนนามสกุล ในขณะที่คำว่า “รู้” และ “ไม่เห็น” ของแม่แสดงถึงการยืนยันในความคิดของตนเองและการปฏิเสธที่จะคล้อยตามลูก การใช้คำกริยาดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นบรรยากาศของความขัดแย้งทางความคิดภายในครอบครัว และแสดงถึงอำนาจเชิงลำดับชั้นอย่างชัดเจน ในอีกมิติหนึ่งการกล่าวถึงพ่อในฐานะคนหัวแข็งและผู้ตัดสินใจหลัก แม้จะไม่ได้ปรากฏตัวโดยตรง แต่เป็นการแสดงถึงอำนาจและการครอบงำทางเพศในครอบครัวแบบปิตาธิปไตย ลูกไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของพ่อได้ ขณะที่แม่ซึ่งรับรู้สถานการณ์กลับตอบเพียงว่า “แม่ไม่เห็นประโยชน์อะไร” สะท้อนการยอมจำนนต่อโครงสร้างอำนาจที่สืบทอดมาในครอบครัว ซึ่งเป็นการยอมรับโดยไม่ตั้งคำถามต่ออำนาจของผู้ชาย นอกจากนี้ยังปรากฏอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมอย่างชัดเจนในประเด็นเรื่องนามสกุล ซึ่งถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของเกียรติยศและรากเหง้าทางวัฒนธรรม การที่พ่อยึดมั่นในนามสกุลเดิมและปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง ขณะที่แม่เห็นว่าไม่เห็นประโยชน์อะไร สะท้อนถึงแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคง ความต่อเนื่องและการรักษาคุณค่าดั้งเดิมของครอบครัว อุดมการณ์นี้แสดงให้เห็นการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมและชื่อเสียงวงศ์ตระกูลมากกว่าการเปิดรับกระแสสังคมใหม่

4. การใช้มูลบท เป็นการใช้ภาษาที่แฝงข้อมูลหรือสมมติฐานที่ถือเป็นความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์ แต่เป็นสิ่งที่ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจร่วมกัน เพื่อเน้นย้ำหรือสนับสนุนความคิด ความเชื่อ หลักการหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน แม่หมดแห่งหุบเขา

“...ถึงยังงั้นผมก็เชื่อว่าทหารคงไม่กล้ายิงครับ แม้จะเคยมี 14 ตุลา 6 ตุลา แต่เงื่อนไขมันต่างกันครับ ? เอาใกล้ ๆ อย่างเทียนอันเหมินในประเทศจีน นั่นก็พอมีเงื่อนไขให้กวาดล้างได้ แต่คราวนี้มองไม่เห็นเลยละครับว่ารัฐบาลจะใช้เงื่อนไขไหน เอ้อ...ผมเชื่อแบบนั้นจริง ๆ...”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2555, น. 236-237)

จากข้อความดังกล่าวปรากฏการใช้มูลบทเพื่อเผยให้เห็นทัศนคติและกรอบความเชื่อของผู้พูดต่ออำนาจรัฐ คำพูดอย่าง “ผมก็เชื่อว่าทหารคงไม่กล้ายิง” และ “แม้จะเคยมี 14 ตุลา 6 ตุลา แต่เงื่อนไขมันต่างกันครับ” แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีมูลบทแห่งความไว้วางใจในรัฐ และเชื่อว่ารัฐจะไม่ใช้ความรุนแรงซ้ำรอยอดีต การอ้างเหตุการณ์ “14 ตุลา” และ “6 ตุลา” จึงเป็นการใช้ประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันความเชื่อของตน โดยตั้งสมมติฐานว่ารัฐในปัจจุบันมีความเป็นเหตุเป็นผลและแตกต่างจากอดีต นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำของรัฐในเชิงวาทกรรมและจิตวิทยาทางสังคมอย่างแนบเนียน ผู้พูดยอมรับอำนาจรัฐโดยสมัครใจแม้จะกล่าวถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต แต่กลับจบลงด้วยความเชื่อว่ารัฐคงไม่กล้ายิง ซึ่งสะท้อนอำนาจเชิงอุดมการณ์ที่รัฐปลูกฝังให้ประชาชนมองว่ารัฐเป็นผู้ปกป้องความสงบ มากกว่าจะเป็นผู้กดขี่ การอ้างถึงเหตุการณ์เทียนอันเหมินยังตอกย้ำการรับรู้เชิงเปรียบเทียบที่ทำให้การใช้กำลังของรัฐถูกมองว่าเข้าใจได้และมีเหตุผล และยังปรากฏการปะทะกันของอุดมการณ์ฟาสซิสต์และเสรีนิยมในระดับแนวคิด ฝ่ายฟาสซิสต์สะท้อนผ่านความเชื่อในความชอบธรรมของอำนาจรัฐและกองทัพ เช่น “ผมก็เชื่อว่าทหารคงไม่กล้ายิง” ซึ่งแสดงการยอมรับอำนาจโดยไม่ตั้งคำถาม ส่วนฝ่ายเสรีนิยมปรากฏผ่านประโยค “ใครจะกล้ามาฆ่ากันกลางบ้านกลางเมือง ?” ที่แสดงถึงความเชื่อในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพในการมีชีวิต แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นจิตวิญญาณของเสรีนิยมที่ตั้งคำถามต่ออำนาจและไม่ยอมรับการใช้อำนาจอย่างไร้การตรวจสอบ

5. การเรียกขาน เป็นการใช้สรรพนาม คำเรียกชื่อ คำอธิบายสถานะบุคคล เพื่อกล่าวถึงหรืออ้างถึงบุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันหรือแนวคิดเพื่อต้องการปฏิสัมพันธ์หรือเน้นย้ำความสัมพันธ์หรือการสะท้อนความสัมพันธ์ที่ทำทนายอำนาจต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น สั้น เรื่อง ขอยเดียวกัน ตอน โนรี

“...‘ขอบคุณมากสำหรับดอกกุหลาบ’ ผมเริ่มต้นได้
‘คุณก็เป็นประชาชนคนหนึ่งเหมือนกันไม่ใช่หรือ’ โนรีถามเสียงเรียบ ๆ หน้าผมคงจะแดงเต็มที่
เธอเลยถามเสียงอ่อน ๆ มาอีกว่า ‘...คุณเอาดอกกุหลาบที่ฉันให้ไปทำอะไร’...”

(วณิช จรุงกิจอนันต์, 2556, น. 94)

จากข้อความนี้ดังกล่าวปรากฏการใช้การเรียกขานที่มีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและบรรยากาศการสื่อสารในบทสนทนา โดยเฉพาะคำว่า “คุณ” และ “ฉัน” ซึ่งสื่อถึงระดับความสุภาพและความเป็นกลางทางอารมณ์ คำว่า “คุณ” ที่โนรีใช้เรียกผู้เล่า เป็นสรรพนามสุภาพในระดับกึ่งทางการแสดงถึงการให้เกียรติและการรักษาระยะห่างที่เหมาะสม ขณะที่คำว่า “ฉัน” ซึ่งโนรีใช้เรียกตนเอง สร้างความเป็นกันเองและความจริงใจมากกว่าการใช้ “ดิฉัน” ที่จะฟังดูเป็นทางการเกินไป การเลือกใช้คำเรียกขานทั้งสองนี้จึงสะท้อนบุคลิกของโนรีในฐานะผู้มีสติ สุขุม มั่นใจ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำให้การสื่อสารมีทั้งความสุภาพและความเป็นธรรมชาติในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบการใช้อำนาจและการครอบงำเชิงวาทกรรมอย่างละเอียดอ่อนผ่านการใช้ภาษาของโนรีในการกำหนดทิศทางของบทสนทนา เธอเป็นฝ่ายเริ่มต้นตั้งคำถาม เช่น “คุณก็เป็นประชาชนคนหนึ่งเหมือนกันไม่ใช่หรือ” ซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางภาษาเพื่อพลิกตำแหน่งของผู้เล่าให้กลายเป็นผู้ถูกถาม ถ้อยคำของโนรีแม้เรียบง่ายแต่แฝงพลังทางเหตุผลและความมั่นใจ ทำให้ผู้เล่ารู้สึกเกร็งและไม่กล้าโต้ตอบ แสดงถึงอำนาจเชิงจิตวิทยาที่เกิดจากความสงบ สุขุม และการควบคุมสถานการณ์ของผู้พูดมากกว่าการใช้อารมณ์หรือการบังคับโดยตรง และในอีกมิติหนึ่ง คำพูดของโนรียังสะท้อนอุดมการณ์เสรีนิยมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องความเท่าเทียม เสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ประโยค “คุณก็เป็นประชาชนคนหนึ่งเหมือนกันไม่ใช่หรือ” แสดงการยืนยันในความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยไม่ขึ้นกับสถานะทางสังคมหรือบทบาทใด คำพูดนี้จึงเป็นการท้าทายโครงสร้างแบบลำดับชั้น และสะท้อนเจตคติของอุดมการณ์เสรีนิยมที่ยึดมั่นในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคระหว่างมนุษย์

6. การใช้อุปลักษณ์ เป็นการใช้ภาษาที่เปรียบเปรยสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อถ่ายทอดแนวคิด หลักการ ค่านิยม ประสบการณ์หรือสภาวะที่สอดคล้อง สนับสนุนหรือวิพากษ์วิจารณ์ ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิงโตนอกคอก ตอน ชินเดอเรลล่าแห่งเมืองหุ่นยนต์

“...ปัจจุบันโลกของเราปกครองโดยหุ่นยนต์ ผู้มีอันจะกินและชนชั้นปกครองทั่วโลกล้วนแต่เป็นสมองกลอัจฉริยะ ในรูปร่างใกล้เคียงมนุษย์ ผมไม่แน่ใจว่ามันเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ หรือกลายมาเป็นแบบนี้ได้อย่างไร ประวัติศาสตร์การปฏิวัติถูกลบเลือนและบิดเบือนไปจนสิ้นโดยน้ำมือของสิ่งที่เจาะเข้าระบบคอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลได้ง่ายเหมือนหมอมนุษย์ส่องดูลำคอของมนุษย์ เรื่องราวของการเปลี่ยนยุคเลื่อนรางอยู่ในเมฆหมอก เด็ก ๆ รุ่นใหม่ได้รับการสอนในโรงเรียนว่าโลกนี้เป็นเช่นนี้มาตั้งแต่เริ่มแรก เป็นไปโดยชอบธรรม และจะเป็นต่อไปตราบชั่วฟ้าสลาย ไม่มีแม้คำพูดว่า หากไม่เป็นเช่นนี้โลกจะวินาศ พวกเด็ก ๆ ไม่รู้แม้แต่ว่ามันสามารถ ‘ไม่เป็นเช่นนี้’ ได้

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2565, น. 135)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้อุปลักษณ์อย่างเด่นชัด ผ่านการนำภาพของหุ่นยนต์และสมองกลอัจฉริยะมาแทนชนชั้นปกครองหรือผู้มีอำนาจในสังคม อุปลักษณ์ดังกล่าวไม่ได้เพียงสื่อถึงเทคโนโลยีแต่ยังสะท้อนโครงสร้างอำนาจที่ไร้ความเป็นมนุษย์ เย็นชาและควบคุมชีวิตผู้คนด้วยระบบที่เข้มงวดจนทำให้มนุษย์สูญเสียเสรีภาพ การที่หุ่นยนต์ถูกวางให้เป็นผู้มีอันจะกินและชนชั้นปกครอง เปรียบเสมือนชนชั้นนำที่ใช้เหตุผลและกลไกเพื่อรักษาอำนาจของตนโดยปราศจากความเห็นใจ การลบเลือนและบิดเบือนประวัติศาสตร์โดยสมองกลจึงเป็นอุปลักษณ์ของการครอบงำทางความคิด ที่ทำให้ผู้คนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เชื่อในความจริงเพียงหนึ่งเดียวที่รัฐสร้างขึ้น นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำอย่างชัดเจนในเชิงการควบคุมความคิดและความรู้ ชนชั้นปกครองที่ถูกเปรียบเปรยเป็นสมองกลใช้กลไกอำนาจครอบงำทั้งในระดับกายภาพและระดับจิตสำนึก โดยเฉพาะการบิดเบือนและลบเลือนประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของระบอบปกครองให้ดูชอบธรรม การควบคุมเช่นนี้ทำให้ประชาชนเติบโตขึ้นโดยไม่ตระหนักถึงความจริงในอดีต และยอมรับสภาพที่เป็นอยู่โดยไม่ตั้งคำถาม ส่งผลให้สังคมขาดพลังในการคิดวิเคราะห์และจินตนาการถึงการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันยังสะท้อนอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมอย่างเด่นชัดผ่านแนวคิดการคงอยู่ของระเบียบเดิมและการปฏิเสธความเปลี่ยนแปลง การลบเลือนอดีตเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ทำให้คนรุ่นใหม่เชื่อว่าระบอบที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรมชาติ ข้อความที่ว่า “จะเป็นต่อไปตราบชั่วฟ้าสลาย” แสดงถึง

ทัศนะอนุรักษนิยมที่มุ่งรักษาอำนาจและโครงสร้างสังคมเดิมให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อประโยชน์ของชนชั้นปกครองและการคงเสถียรภาพของระบบอำนาจนั้น

7. การปฏิเสธ เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย คัดค้านหรือต่อต้านบุคคล แนวคิด นโยบายและ การกระทำที่ถูกมองว่าขัดแย้ง ละเมิด หรือบ่อนทำลายความคิด ความเชื่อ ค่านิยมพื้นฐานต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ตอน ดอกไม้...ที่เธอถือมา

“...‘จะเป็นไปได้อย่างไรนะ’ แม่ว่า

เธอตื่นสงสัย

‘ดอกไม้จะทำอะไรได้ การต่อสู้ไม่ใช่เรื่องดอกไม้ ดอกไม้มีแต่ประดับโลกอ่อนโยน ไร้เดียงสา’

‘ไม่จริง ! ไม่จริงดอก’ เธอคัดค้าน

‘- แม่จะห้ามฉันหรือ’

‘เปล่า... ไม่ห้าม’ ...”

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2555, น. 39)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้การปฏิเสธเพื่อแสดงความขัดแย้งทางความคิดและอารมณ์ระหว่างตัวละครแม่และลูกอย่างชัดเจน การปฏิเสธปรากฏทั้งในรูปคำพูดและน้ำเสียง เช่น “จะเป็นไปได้อย่างไรนะ”, “ไม่จริง ! ไม่จริงดอก”, และ “เปล่า... ไม่ห้าม” โดยประโยคของแม่ “จะเป็นไปได้อย่างไรนะ” เป็นการปฏิเสธเชิงสงสัยที่สะท้อนความไม่เชื่อในแนวคิดของลูก ส่วนคำพูดของลูก “ไม่จริง ! ไม่จริงดอก” เป็นการปฏิเสธอย่างชัดเจนและเด็ดขาด แสดงถึงการยืนยันความเชื่อของตนว่าดอกไม้ก็มีพลังในการต่อสู้ได้ ขณะที่คำตอบของแม่ “เปล่า... ไม่ห้าม” เป็นการปฏิเสธเชิงอ่อนโยน แผงความเข้าใจแต่ยังคงไม่เห็นด้วย การใช้ถ้อยคำเหล่านี้จึงเผยให้เห็นความแตกต่างของทัศนคติและระดับอารมณ์ของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำเชิงวาทกรรมภายในครอบครัว คำพูดของแม่ “ดอกไม้จะทำอะไรได้ การต่อสู้ไม่ใช่เรื่องดอกไม้ ดอกไม้มีแต่ประดับโลกอ่อนโยน ไร้เดียงสา” เป็นการใช้อำนาจเชิงความหมายในการจำกัดกรอบคุณค่าของดอกไม้ให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของความอ่อนโยนและไร้พลัง แม้จะเป็นตัวแทนของกรอบคิดแบบอนุรักษนิยมที่จำกัดบทบาทของผู้หญิงให้อยู่ในพื้นที่ของความนุ่มนวลและไม่ยุ่งเกี่ยวกับการต่อสู้หรือการเมือง ขณะที่ลูกสาวตอบโต้ด้วยคำว่า “ไม่จริง ! ไม่จริงดอก” และ “แม่จะห้ามฉันหรือ” แสดงถึงการปฏิเสธการครอบงำทางความคิดและการยืนยันสิทธิในการกำหนดคุณค่า ของตนเอง ในอีกมิติหนึ่ง บทสนทนาที่สะท้อนอุดมการณ์เสรีนิยมผ่านแนวคิดเรื่องเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และสิทธิของปัจเจกบุคคล ลูกสาวเป็นตัวแทนของแนวคิดเสรีนิยมที่ท้าทายขนบอนุรักษนิยม โดยยืนยันว่าความอ่อนโยนและพลังการต่อสู้สามารถอยู่ร่วมกันได้ การตีความดอกไม้ในฐานะสัญลักษณ์ของพลังและความงามจึงเป็นการประกาศสิทธิในการกำหนดความหมายชีวิตด้วยตนเองและการปฏิเสธข้อจำกัดที่สังคมหรือผู้มีอำนาจวางไว้

8. การประชดประชัน เป็นการใช้ภาษาหรือวาทกรรมที่สื่อความหมายตรงกันข้ามกับสิ่งที่พูด เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ เปิดโปงหรือล้อเลียนเสียดสี ความไม่สมเหตุสมผลต่อเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น ทั้งต่อบุคคล แนวคิด นโยบายหรือการกระทำต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต ตอน จดหมายถึงแผ่นดิน

“...สุขาที่ทำเป็นห้องเป็นหับเรียงกันเป็นแถวหลังร้าน พอเปิดผางเข้าไปเท่านั้นแหละแม่เอ๊ย ลมจ็บแทบจับไปกับหัวคิดสร้างสรรค์ของใครไม่รู้ นะถ้าฉลาด จะทำเป็นส้วมซึม ส้วมถั่ง กระโถน หรือแม้แต่จะช่วยชี้ทางไปทุ่งให้ที ก็จะไม่ว่ากันจริง ๆ แต่ที่เขาเล่นเจาะพื้นทำเป็นรูเป็นร่องเอาดี ๆ ตุ่มเดียวลวดลงทะเลวับไปเลยรู้แล้วรู้รอง่ายจัง แม่ลองกางนิ้วนับเข้าทั้งมือทั้งเท้าดูเอาเองเถอะว่า ถ้าพันคนมันก็พันตุ่ม (โดยเฉลี่ยจะ อาจหย่อนลงได้นิดหน่อยในกรณีท้องผูก) แล้วน้ำน้ำไทยไซ้จะใหญ่โตอะไรนักหนา ป่านนี้มีกลายเป็นทะเลทองไปแล้วทั้งเทือกเลยหรือนี่ แหม ! ยิ่งถ้าได้นำน้ำริมหาดซั่มกันดูแสงแดดสุดท้ายตอนตะวันโผล่พล้ มีหัวโรแมนติกไม่รู้เรื่องไปเลยนะนี่ จูบแก้มสาวเกล้ากลืนซี้เปียกน้ำ ชื่นใจดีไหมน้องจ๋า...”

(อัญชัน, 2538, น. 234)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้การประชดประชันเพื่อเสียดสีพฤติกรรมของมนุษย์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่รู้สึกรู้ส ผู้เขียนใช้ถ้อยคำเหน็บแนม เช่น “หัวคิดสร้างสรรค์ของใครไม่รู้ นะถ้าฉลาด” และ “ทะเลทอง โรแมนติกไม่รู้เรื่องไป

เลนนะนี้ จูบแก้มสาวเคล้ากลิ่นขี้เปียกน้ำ” ซึ่งดูเหมือนคำชมแต่แท้จริงคือการประชดถึงความมั่งง่ายและไร้ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่ปล่อยของเสียลงทะเล การใช้ถ้อยคำประชดในเชิงตลกและเกินจริงเช่นนี้เป็นกลวิธีทางวาจาที่กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหามลพิษและผลกระทบจากการกระทำของตนต่อธรรมชาติ นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำทางสังคมและเศรษฐกิจ ผ่านการเสียดสีพฤติกรรมของผู้มีอำนาจที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม การกล่าวถึงสุขาที่เจาะพื้นลงทะเลเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเชิงโครงสร้างที่สะท้อนความไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถละเมิดสิ่งแวดล้อมเพื่อความสะดวกและผลประโยชน์ของตน ขณะที่ประชาชนทั่วไปกลับไม่มีสิทธิ์คัดค้านหรือมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ในอีกมิติหนึ่ง ข้อความนี้ยังสะท้อนอุดมการณ์เวศนิยมที่มุ่งเน้นความสมดุลของมนุษย์และธรรมชาติ การใช้ถ้อยคำประชดประชันดังกล่าวเป็นการวิพากษ์สังคมที่มองข้ามคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและเรียกร้องให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อโลกมากขึ้น แนวคิดนี้จึงไม่เพียงแต่หาการกระทำของผู้มีอำนาจ แต่ยังสะท้อนความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตสำนึกและพฤติกรรม เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของระบบนิเวศและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

9. การใช้วัจนกรรม เป็นการเลือกใช้ประเภทของการพูด เช่น การบอกเล่า การกล่าวอ้าง การถาม การสั่ง การสัญญา และการแสดงความรู้สึกของตัวละครเพื่อการสนับสนุน ส่งเสริม ปกป้องค่านิยม หลักการ สถาบันหรือระเบียบ แบบแผนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง ขอยเดียวกัน ตอน ซ้ายล่าสุด

“...ความรวยของเธอไม่มีประโยชน์ดอกครับ เพราะเธอไม่ได้รวยเอง คนที่รวยคือพ่อกับแม่ของเธอต่างหาก แล้วพ่อของเธอดูจะไม่ค่อยช่วยเท่าไร เพราะนอกจากจะไม่ชอบหน้าผมนักแล้ว ยังบอกกับลูกสาวด้วยว่าระวังตำรวจจะมาจับ อยู่ดี ๆ ไม่ชอบ ชอบไปคบค้ากับคอมมิวนิสต์

เหมือนนักเขียนฝ่ายซ้ายทั้งหลายแหละครับ ใคร ๆ ที่หลุดหลุดขึ้นมา ก็โมเมว่าเป็นคอมฯ เสียเรื่อย...”

(วณิช จรุงกิจอนันต์, 2556, น. 174)

จากข้อความนี้ ปรากฏการใช้วัจนกรรมในรูปแบบของการแสดงความเห็น การประชดและการเสียดสี เพื่อสื่อทัศนคติของผู้พูดต่อสังคมในยุคนั้น ถ้อยคำอย่าง “เธอไม่ได้รวยเอง คนที่รวยคือพ่อแม่ของเธอ” และ “ใคร ๆ ที่หลุดหลุดขึ้นมา ก็โมเมว่าเป็นคอมฯ เสียเรื่อย” ไม่ได้เป็นเพียงการบอกเล่า แต่เป็นการวิพากษ์พฤติกรรมของชนชั้นกลางและผู้มีอำนาจที่ใช้คำว่าคอมมิวนิสต์เป็นเครื่องมือกล่าวหาและกดขี่ผู้เห็นต่าง การใช้ภาษาลักษณะนี้สะท้อนความไม่พอใจเชิงอารมณ์และการตั้งคำถามต่อคุณค่าความร่ำรวยที่ไม่ได้มาจากความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำทางอุดมการณ์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการที่รัฐและชนชั้นปกครองใช้วาทกรรมคอมมิวนิสต์เพื่อสร้างความหวาดกลัวและจำกัดเสรีภาพทางความคิด ประโยค “พ่อของเธอดูจะไม่ค่อยช่วยเท่าไร ระวังตำรวจจะมาจับ...” สะท้อนบรรยากาศแห่งการควบคุมและปลูกฝังให้ประชาชนมองผู้เห็นต่างเป็นภัยต่อชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบของการครอบงำทางอุดมการณ์ที่ทำให้สังคมยอมรับอำนาจรัฐโดยไม่ตั้งคำถาม ในอีกมิติหนึ่งข้อความนี้สะท้อนอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมผ่านทัศนคติของตัวละครฝ่ายผู้ใหญ่ที่ยึดมั่นในระเบียบเดิมและต่อต้านแนวคิดใหม่ โดยเฉพาะแนวคิดฝ่ายซ้ายซึ่งถูกมองว่าเป็นภัยต่อชาติ ศาสนา และสถาบัน การกล่าวถึงนักเขียนฝ่ายซ้ายที่ถูกตราหน้าว่าไม่รักชาติ แสดงให้เห็นถึงการปกป้องโครงสร้างอำนาจและค่านิยมเดิม ซึ่งเป็นหัวใจของแนวคิดอนุรักษ์นิยมที่มุ่งรักษาเสถียรภาพของรัฐและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

10. การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ เป็นการเลือกใช้คำหรือวลีเพื่อระบุถึงบุคคล สถาบัน แนวคิดและสิ่งต่าง ๆ ด้วยนัยที่แฝงการตั้งคำถาม ท้าทาย การเน้นย้ำหรือลดทอนอำนาจของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง แผ่นดินอื่น ตอน บางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้น

“...เวงเข้ามาจ้องหน้าเด็กชายพลางคำทอหยาบคาย เขาใช้คำเรียกชื่ออวัยวะเพศในความหมายเหยียดหยามทางศาสนา ช่วงขณะนั้นผมอาจกำลังเหนื่อยเกินไป จึงได้แต่กล่าวห้ามเขาด้วยเสียงแหบต่ำ

‘ไอ้แขกหัวตัด ! มึงยอมรับมาสิ ว่าพวกมึงผิดครูไป’ พร้อมระเบิดหัวเราะของเวง เด็กชายถ่มน้ำลายพรวดใส่หน้า

แวตบาบในหน้าอ่อนเยาว์ฉายแววไขว่คว้าความคั่งแค้นและทรนง เวงสบถคำหยาบพลางสับฝ่ามือลงบนปาก

ซึ่งพ่นน้ำลายออกมานั้น !...”

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2555, น. 147-148)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้ชื่อและการเรียกชื่อเป็นเครื่องมือแสดงอำนาจและการเหยียดชาติพันธุ์ ศาสนา อย่างชัดเจน คำว่า “ไอ้แขกหัวตัด” เป็นถ้อยคำดูหมิ่นที่ลดทอนศักดิ์ศรีของเด็กชายมุสลิม ซึ่งเป็นการกล่าวถึงลักษณะของคนอินเดียหรือตะวันออกกลาง หรือกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ถูกเรียก และสร้างภาพให้ผู้ถูกเรียกอยู่ในสถานะคนที่ด้อยค่า การใช้ภาษาลักษณะนี้จึงไม่เพียงเป็นการระบอบบุคคล แต่เป็นการใช้วาทกรรมเพื่อกดขี่และสร้างความเหนือกว่าของผู้พูดในเชิงสังคม นอกจากนี้ยังสะท้อนอำนาจเชิงชาติพันธุ์ ศาสนา และภาษา ผ่านถ้อยคำเหยียดและการใช้ความรุนแรงซึ่งตอกย้ำการครอบงำทั้งทางวาทกรรมและกายภาพ การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ยอมรับการกดขี่ผู้มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา ในอีกมิติหนึ่ง อุดมการณ์ชาตินิยมปรากฏชัดผ่านความเชื่อยกย่องชาติและศาสนาของตนเหนือผู้อื่น การเรียกไอ้แขกหัวตัดจึงเป็นผลของอุดมการณ์ที่ปลูกฝังให้มองผู้ต่างศาสนาว่าเป็นคนนอกหรือศัตรู สะท้อนการครอบงำทางความคิดที่ผูกความดี ความบริสุทธิ์ และความชอบธรรมไว้กับชาติของตนเพียงฝ่ายเดียว

11. การใช้สัทพ เป็นการอ้างถึงข้อความ งานเขียน แนวคิดหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ได้รับการยอมรับ สนับสนุนหรือเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด วาทกรรม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความชอบธรรม เรียกร้อง สนับสนุนหรือโต้แย้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ตอน เซ่งเม้ง

“...กลุ่มเพื่อนเตี้ยชอบเปิดเพลงจ๊วฟังอย่างสบายอารมณ์ เสียงหนวกหู ผมกำลังทำการบ้าน ผมตอบโต้ด้วยการเปิดวิทยุเสียงดัง เพลงของ เดอะบีเทิลส์ ที่กำลังระบาดในหมู่วัยรุ่น I Want to Hold Your Hand ดังผสมกับเพลง จ๊ว แต่จ๊ว ผมร้องตาม เคาะตีตามจังหวะเพลง ทันใดเสียงของเตี้ยก็ดังแทรกเข้ามา ‘ปิดเพลงของพวกอั้งม้อก๊วยบ้า ๆ นั้นซะที หนวกหู...’

(วินทร์ เลียววาริณ, 2545, น. 289)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้สัทพโดยผู้เขียนนำเพลงจ๊วแต่จ๊วและเพลงของเดอะบีเทิลส์มาใช้เป็นสัญลักษณ์ของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและยุคสมัย เพลงจ๊วแต่จ๊วแทนค่านิยมของคนรุ่นเก่าที่ผูกพันกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ส่วนเพลงของเดอะบีเทิลส์สะท้อนแนวคิดของคนรุ่นใหม่ที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก การที่เพลงทั้งสองดังขึ้นพร้อมกันในฉากเดียวกันจึงเปรียบเสมือนการปะทะทางวัฒนธรรม ระหว่างรุ่นพ่อกับรุ่นลูกหรือระหว่างตะวันออกกับตะวันตก ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนผ่านทางสังคมของไทยเชื้อสายจีนในยุคนั้น นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจและการครอบงำภายในครอบครัวและทางวัฒนธรรม เตี้ยผู้เป็นพ่อใช้อำนาจทางคำพูดสั่งให้ลูกปิดเพลงของเดอะบีเทิลส์ เพื่อคงไว้ซึ่งเพลงจ๊วแต่จ๊วที่ตนชื่นชอบ การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นทั้งอำนาจเชิงครอบครัวและอำนาจเชิงวัฒนธรรมที่ผู้ใหญ่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของลูกและรักษาค่านิยมแบบดั้งเดิมเหนืออิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ในอีกมิติหนึ่ง ข้อความนี้สะท้อนอุดมการณ์ชาตินิยมผ่านทัศนคติของเตี้ยที่ยึดมั่นในรากเหง้าและมองว่าวัฒนธรรมตะวันตกเป็นสิ่งแปลกปลอม คำพูดว่า “เพลงของพวกอั้งม้อก๊วยบ้า ๆ นั้น” เป็นตัวอย่างของการปกป้องอัตลักษณ์ชาติและเชื้อชาติของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งสะท้อนแนวคิดชาตินิยมเชิงวัฒนธรรมที่ต่อต้านอิทธิพลต่างชาติและยึดมั่นในความบริสุทธิ์ของวัฒนธรรมตนเอง

12. การใช้เล่าเรื่อง เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ ประสบการณ์หรือเรื่องราวที่เน้นย้ำ สนับสนุนหรือวิพากษ์วิจารณ์หลักการ ค่านิยม หรือสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเน้นย้ำถึงความไม่ยุติธรรมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังที่ปรากฏในเรื่องสั้น เรื่อง คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ตอน คีนปีเสือ

“...แม้เขาเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ แต่สิ่งที่ปรากฏในเฟซบุ๊กของเขาคือบทกวีด่ารัฐบาลเผด็จการเกลียดชังความไม่เท่าเทียม และบางครั้งโดยเฉพาะคำคีนปีใหม่ เขาจะเขียนกวีด่าบรรดาชาวบ้านผู้จุดประทัดเสียงดัง เขาเข้าไปถึงผู้ว่าที่จัดงานจุดพลุในวินาทีข้ามปี ค่าไปถึงนายกทหารคนนั้นผู้ที่สะสมรถถังและอาวุธจนเงินหมดคลัง...”

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, น. 368)

จากข้อความดังกล่าว ปรากฏการใช้การเล่าเรื่องเพื่อเปิดเผยชีวิตและทัศนคติของศิลปินแห่งชาติในมิติที่ลึกซึ้งกว่าการเป็นเพียงผู้ได้รับเกียรติ แต่ในฐานะมนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำเป็นอาวุธทางความคิด การบรรยายการใช้เฟซบุ๊กของศิลปิน ในการแต่งกวีวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเผด็จการและสะท้อนความไม่เท่าเทียมทางสังคม ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของศิลปินในฐานะผู้ต่อต้านอำนาจที่กดขี่ประชาชน การเล่าเรื่องเชิงลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่การด่ารัฐบาล ผู้ว่าฯ จนถึงนายกทหาร ช่วยขับเน้นอารมณ์และจังหวะการวิพากษ์ ทำให้เรื่องเล่ามีพลังและสะท้อนความไม่พอใจในทุกระดับของสังคม นอกจากนี้ยังปรากฏ

การใช้อำนาจและการครอบงำทางการเมืองอย่างชัดเจน ศิลปินใช้บทกวีเป็นเครื่องมือท้าทายอำนาจรัฐที่ผูกขาดทรัพยากรและจำกัดเสรีภาพของประชาชน ขณะเดียวกัน การที่ศิลปินวิจารณ์ทั้งผู้ปกครองและชาวบ้านผู้ไม่ตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมสะท้อนให้เห็นอำนาจเชิงวัฒนธรรมที่ฝังรากในทุกชนชั้น และการวิพากษ์นี้จึงเป็นการเรียกร้องให้สังคมตื่นรู้ต่อการกดขี่ที่ตนเองยอมรับโดยไม่รู้ตัว ในอีกมิติหนึ่งข้อความนี้ยังสะท้อนอุดมการณ์เสรีนิยมที่เน้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิของปัจเจกบุคคล ศิลปินเลือกใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางแสดงออกโดยไม่ยอมจำกัดตนอยู่ในกรอบของบทบาททางวัฒนธรรม เขาแสดงให้เห็นว่าแม้เป็นศิลปินแห่งชาติก็มีสิทธิวิพากษ์รัฐบาลและผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นการยืนยันหลักเสรีนิยมว่าทุกคนมีสิทธิในการใช้เหตุผลและแสดงความคิดเห็นต่อสังคมได้อย่างเท่าเทียม

อภิปรายผลการวิจัย

กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบกลวิธีทางภาษาที่สอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งประยุกต์ใช้ตามแนวคิดของจันทิม่า อังคพนิกกิจ (2557) ทั้งหมด 12 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อนหรือเบี่ยงเบน การอ้างถึง การใช้คำกริยา การใช้มูลบท การเรียกขาน การใช้อุปลักษณ์ การปฏิเสธ การประชดประชัน การใช้วัจนกรรม การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การใช้สหพทและการใช้เล่าเรื่อง ซึ่งกลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏ 6 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์เสรีนิยม อุดมการณ์สตรีนิยม อุดมการณ์นิเวศนิยม อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม อุดมการณ์ชาตินิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์ และพบปรากฏการณ์ของอุดมการณ์ปะทะ 2 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ชาตินิยมกับอุดมการณ์เสรีนิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์กับเสรีนิยม

จากผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน เช่น พิกุล ภูษมศรี (2561) ซึ่งศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในวาทกรรมเพลงไทย พบว่าภาษาทำหน้าที่สร้างอัตลักษณ์และสะท้อนอุดมการณ์ผ่านกลวิธีทางภาษา 6 ประการ ได้แก่ การใช้คำเรียก การใช้นามวลีบอกสถานที่ การใช้คำกริยา การขยายความ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ทั้งนี้อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวถูกประกอบสร้างแตกต่างกันระหว่างในประเทศลาวและในประเทศไทย โดยภาษาทำหน้าที่กำหนดภาพลักษณ์และบทบาททางสังคมของผู้หญิงในแต่ละบริบท ในทำนองเดียวกัน อุมวาลย์ ชีช่วง (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523 – 2553 พบว่ากลวิธีการสื่ออุดมการณ์แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลวิธีทางภาษา เช่น การใช้คำสั่ง คำถามวาทศิลป์ และอุปลักษณ์ กลวิธีระดับตัวบทที่ใช้โครงสร้างเรื่องเล่าเพื่อแทรกอุดมการณ์อย่างแนบเนียน และกลวิธีระดับสหพทที่อ้างถึงตัวบทอื่นเพื่อสื่อความเชื่อทางศาสนาและความเป็นไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์ที่ปรากฏอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความเป็นเด็กดี การยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และบทบาทชาย – หญิงตามค่านิยมไทย ขณะที่อุดมการณ์บางช่วงเวลา เช่น ความยากจนและการอนุรักษ์ธรรมชาติ จะปรากฏตามบริบททางสังคม ในแต่ละยุค

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า ทั้งสองงานวิจัยต่างยืนยันบทบาทของภาษาในฐานะกลไกสำคัญในการประกอบสร้างอุดมการณ์ โดยภาษาไม่เพียงทำหน้าที่สื่อสารข้อมูล แต่ยังเป็นเครื่องมือกำหนดความคิด ความเชื่อ และความชอบธรรมของกลุ่มอำนาจในสังคม โดยเฉพาะในบริบททางการเมืองที่ภาษาเป็นพื้นที่ต่อสู้เชิงอำนาจทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการวาทกรรมวิพากษ์ที่มองว่าอำนาจ อุดมการณ์ และภาษาเป็นสามองค์ประกอบที่สัมพันธ์และเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ จำนวน 15 เล่ม 177 เรื่อง โดยใช้แนวคิดสำคัญของแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีวาทกรรม แนวคิดทฤษฎีอำนาจ แนวคิดทฤษฎีการครอบงำ แนวคิดทฤษฎีอุดมการณ์และแนวคิดทฤษฎีอุดมการณ์ทางการเมือง มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ประกอบด้วยกลวิธีทางภาษา 12 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อนหรือเพี้ยนบัง การอ้างถึง การใช้คำกริยา การใช้มูลบท การเรียกขาน การใช้อุปลักษณ์ การปฏิเสธ การประชดประชัน การใช้วจนกรรม การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การใช้สทบทและการใช้เล่าเรื่อง โดยพบกลวิธี การกลบเกลื่อนหรือเพี้ยนบังและกลวิธีการใช้คำกริยา เป็นกลวิธีที่ปรากฏซ้ำในทุก ๆ อุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งกลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏ 6 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์เสรีนิยม อุดมการณ์สตรีนิยม อุดมการณ์นิเวศนิยม อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม อุดมการณ์ชาตินิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์ และพบการปะทะกันของ อุดมการณ์ทางการเมือง 2 คู่อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ชาตินิยมกับอุดมการณ์เสรีนิยม และอุดมการณ์ฟาสซิสต์กับเสรีนิยม

จากผลการวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าภาษาในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์เป็นเครื่องมือทางอำนาจที่ผู้เขียนใช้เพื่อสะท้อนและวิพากษ์อุดมการณ์ทางการเมือง โดยใช้กลวิธีทางภาษาหลากหลายเพื่อแฝงความหมายเชิงการเมืองอย่างแยบยล อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและการปะทะกันของอุดมการณ์ซึ่งสะท้อนความขัดแย้งทางความคิดในสังคมไทยร่วมสมัย ผ่านการใช้ภาษาอย่างมีชั้นเชิงเพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านได้คิดและตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจที่ครอบงำในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถขยายผลสู่การพัฒนาแนวคิดในการศึกษาวาทกรรมทางรัฐศาสตร์เชิงภาษาในบริบทไทยที่ยังขาดแคลนงานวิจัยในลักษณะนี้ ในขณะเดียวกันยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย กลวิธีทางภาษาที่ค้นพบสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการรู้เท่าทันภาษา สามารถให้ผู้เรียนฝึกตีความวาทกรรมทางการเมืองหรือสื่อสารณธะได้อย่างมีหลักการ และนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังสามารถออกแบบชุดกิจกรรม บทเรียนหรือสื่อการเรียนรู้ที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อุดมการณ์และอำนาจได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ครอบคลุมหลากหลายกลุ่มทางการเมืองและสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ตลอดจนสื่อใหม่ในโลกออนไลน์ ซึ่งจะทำให้สามารถมองเห็นแนวโน้มของการใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหาและบริบท เพื่อให้การศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองสามารถสะท้อนความซับซ้อนของการใช้ภาษาในสังคมปัจจุบันได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและนำไปสู่การพัฒนาการออกแบบนโยบายทางการสื่อสารที่ยึดหลักประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2555). *แผ่นดินอื่น* (พิมพ์ครั้งที่ 17). สำนักพิมพ์นาคร.
- กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์. (2543). *ปริศนาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์* (รายงานการวิจัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจด็จ กำจรเดช. (2563). *คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ*. ผจญภัยสำนักพิมพ์.
- จันทิมา อังคพณิกิจ. (2557). *การวิเคราะห์ข้อความ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท. (2560). *สิงโตนอกคอก*. แพร่สำนักพิมพ์.
- พิกุล ภูมศรี. (2561). *ภาษากับอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในวาทกรรมเพลงไทย: การศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ. (2554). *วาทกรรมชาตินิยมของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2550*. ใน *เรื่องเดิม การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (น. 183-190). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วนิชชา โนศาตรา. (2563). *วาทกรรมกับการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองในรายการคืนวันศุกร์ให้ประชาชน: การศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วานิช จรุงกิจอนันต์. (2556). *ซอยเดียวกัน*. ศิลปบรรณาการ.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- วินทร์ เลียววาริณ. (2545). *สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน* (พิมพ์ครั้งที่ 10). อมรินทร์ บุ๊ค เซ็นเตอร์.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญสุรี เทพสุธรรม. (2564). *กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551* [วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อัศศิริ ธรรมโชติ. (2555). *ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง*. แพรวสำนักพิมพ์.
- อุมาวัลย์ ซีช้าง. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย
กรณีศึกษา: ตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วันที่รับ : 21 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไข : 17 กรกฎาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 02 กันยายน 2568

ขวัญชัย ชัยอุดม^{1*} และธัญพิชชา พลายุชุมพล¹

¹สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*corresponding author e-mail: kwanchai.c@lawasri.tru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย และเพื่อศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวน 360 คน วิเคราะห์หาค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 โดยด้านการติดตามและประเมินผลมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนแก้ไขปัญหาด้านการกำหนดปัญหาและด้านการลงมือปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 2.44 2.41 และ 2.17 ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย พบว่า เพศ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนอายุ และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการอุทกภัย, ชุมชนหนองกระเบียน

Community Participation on Flood Management: A Case Study of Nong Krabian Sub-district, Ban Mi District, Lop Buri province

Received : 21 November 2024

Revised : 17 July 2025

Accepted : 02 September 2025

Kwanchai Chai-udom^{1*} and Thunpitcha Plaichumpol¹

¹Environmental Science, Faculty of Science and Technology, Thepsatri
Rajabhat University

*corresponding author e-mail: kwanchai.c@lawasri.tru.ac.th

Abstract

This research aims to examine the level of community participation in flood management and to investigate factors related to community involvement in flood management in Nong Krabian Subdistrict, Ban Mi District, Lopburi Province. Data were collected through questionnaires from a sample of 360 residents across nine villages. The data were analyzed using percentages, mean values, and Pearson's Correlation Coefficient to determine relationships between variables. The results revealed that the overall level of community participation in flood management was low, with a mean score of 2.43. Among the four aspects studied, participation was highest in monitoring and evaluation (mean = 2.70), followed by planning (2.44), problem identification (2.41), and implementation (2.17). Regarding the relationship between variables and community participation in flood management, gender showed a significant correlation at the 0.05 level. Age, occupation, and length of residence were significantly correlated with community participation at the 0.01 level. Additionally, income was significantly correlated with knowledge and awareness of general flood-related issues at the 0.01 level.

Keywords: participation, flood management problem, Nong Kra Bian community

บทนำ

จังหวัดลพบุรีเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากภูมิประเทศทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลพบุรีและลำน้ำสาขาไหลผ่านระหว่างอำเภอบ้านหมี่ อำเภอท่าวังและอำเภอเมืองจากทางทิศเหนือลงมายังทิศใต้แล้วไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอพรหมนครศรีอยุธยา จากอดีตที่ผ่านมาพบว่าปริมาณน้ำฝนและมวลน้ำจากทางภาคเหนือ ส่งผลกระทบทางด้านอุทกภัยกับจังหวัดลพบุรีหลายครั้งโดยครั้งที่หนักที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2554 และในปี พ.ศ. 2564 ได้เกิดปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมบริเวณชุมชนริมฝั่งแม่น้ำและพื้นที่การเกษตรจำนวน 10 อำเภอจาก 11 อำเภอโดยมีผลกระทบกับพื้นที่ทางการเกษตรเสียหายกว่า 47,744 ไร่ การประมง 7,487.3 ไร่ และการปศุสัตว์ 2,904 ราย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

ตำบลหนองกระเบียนเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบ้านหมี่ ที่ได้รับผลกระทบแทบทุกปี เนื่องจากเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองชลประทานชัยนาท-ป่าสัก เมื่อปริมาณน้ำจากพื้นที่ทางตอนบนของจังหวัดลพบุรีไหลต่อเนื่องลงมาสะสมอยู่ในพื้นที่ลุ่มริมฝั่งคลองชลประทานและด้วยน้ำคลองชลประทานสูง จึงทำให้เกิดน้ำหนุยนากต่อการระบายก่อให้เกิดน้ำท่วมขังในชุมชนและพื้นที่ทางการเกษตรในตำบลหนองกระเบียน โดยล่าสุดเมื่อเดือนกันยายนพ.ศ. 2564 เกิดความเสียหายอย่างหนักในตำบลหนองกระเบียนทั้งหมด 9 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหนองคูใหญ่ หมู่ที่ 2 บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ 3 บ้านหนองกระโดน หมู่ที่ 4 บ้านหนองกระเบียน หมู่ 5 บ้านท้ายลาด หมู่ 6 บ้านสระใหญ่ หมู่ที่ 7 บ้านหนองแพบ หมู่ 8 บ้านหนองตะโก และหมู่ที่ 9 บ้านหนองกระเบียน ประชาชนเดือดร้อน 826 หลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระเบียน, 2565)

การจัดการปัญหาอุทกภัยที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดหลายประการ และขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียในชุมชนในการวางแผนเตรียมพร้อมรับภัยและการจัดการภายในชุมชน นอกจากนี้ยังปัญหาความไม่เท่าเทียมในการจัดสรรสิ่งของบริจาคถุงยังชีพและการได้รับความช่วยเหลือล่าช้า เนื่องจากต้องรอให้ประกาศว่าเป็นพื้นที่ภัยพิบัติเสียก่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถเบิกจ่ายงบประมาณมาให้ความช่วยเหลือประชาชนได้อีกทั้งหน่วยงานแต่ละหน่วยงานจะเข้ามาช่วยเหลือตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ และแนวปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานทำให้ความช่วยเหลือล่าช้าและไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยไว้หลายคน เช่น ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565, น. 216) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับมาก และปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยไม่แตกต่างกัน สมิตตานันท์ ไชยคำ และคนอื่น ๆ (2566, น. 39) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย หมู่ที่ 2 บ้านโรงวัว (ศรีบุญเรือง) ในเขตเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอยู่ในระดับน้อยเนื่องจากการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในชุมชน ที่ยังขาดความต่อเนื่องเพราะในเขตพื้นที่ของชุมชนมีความเป็นสังคมเมืองสูง นอกจากนี้ Smith & Bond (2018) ได้ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างทั่วถึงในการบริหารจัดการอุทกภัยชายฝั่ง: กรณีศึกษาในซัพพอร์ท ประเทศอังกฤษ พบว่าความแตกต่างในระดับความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลต่อการบริหารจัดการอุทกภัยเป็นอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมเข้ามาแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้ความช่วยเหลือโดยการรับฟังปัญหาความเดือดร้อน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์การจัดการอุทกภัยที่ผ่านมาของชุมชนและมีกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบอย่างเป็นระบบนำมากำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแก้ไขอุทกภัยของตำบลหนองกระเบียน และเสนอแนะแนวทางประสานการทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย
2. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่ประสบอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 3,208 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 360 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane และ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคิดเทียบสัดส่วนสำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดให้มี ความคลาดเคลื่อน เป็น 0.05 โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามมี 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความรู้และการรับรู้สภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน ลักษณะแบบถามถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย ด้านการกำหนดปัญหา ด้านการวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านการลงมือปฏิบัติ และด้านการติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 4 สิ่งที่ประชาชนต้องการจะได้รับหลังจากเกิดปัญหาอุทกภัย

วิธีการเก็บข้อมูล ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองกระเบียน ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวน 360 ชุด มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้ (pre-test) กับกลุ่มที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการทดสอบแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ที่เชื่อถือได้ Cronbach's Alpha = 0.95

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย โดยมีเกณฑ์ตามมาตราประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีการแปลความหมาย ของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.20 - 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

3.36 - 4.19 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก

2.52 - 3.35 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

1.68 - 2.51 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย

0.84 - 1.67 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

0 - 0.83 หมายถึง ไม่มีส่วนร่วม

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) เพื่อใช้ทดสอบค่าความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยทางด้านบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย และความรู้ความเข้าใจ การรับรู้สภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย ตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.5 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.5 และส่วนใหญ่ มีช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.4 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.9 มีระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.1 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มากถึงร้อยละ 29.7 รองลงมาคือ

อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.2 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาคือรายได้ 10,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.1

ความรู้ความเข้าใจและการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย ตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 79.43 โดยส่วนใหญ่ทราบว่าปัญหาอุทกภัยภายในชุมชนในแต่ละครั้งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต และความเสียหายต่อทรัพย์สินและสภาพเศรษฐกิจภายในชุมชนเป็นอย่างมาก การแก้ปัญหาอุทกภัยแต่ละครั้งควรเป็นความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับประชาชนในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย ตำบลหนองกระเบียน

ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.43 โดยด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 รองลงมาคือ ด้านการวางแผนแก้ไขปัญหาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ด้านการกำหนดปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 และด้านการลงมือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ประชาชนต้องการได้รับหลังจากเกิดปัญหาอุทกภัยตำบลหนองกระเบียน

สิ่งที่ประชาชนต้องการได้รับหลังจากเกิดปัญหาอุทกภัยมากที่สุด คือ เงินเยียวยาช่วยเหลือภายหลังน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 3.89 รองลงมาคือการประสานงานช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 2.78 ถูยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 1.11 ไฟฟ้าและน้ำสำรองใช้ในการอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 1.11 และพื้นที่รองรับการอพยพชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 0.56 นอกจากนี้ภาครัฐควรมีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ถึงขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยตำบลหนองกระเบียน

เพศและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนอายุและระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ปัจจัย	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาน้ำท่วม	
	ค่าสัมประสิทธิ์	ระดับนัยสำคัญ
เพศ	-0.107*	0.042
อายุ	0.291**	0.000
ระดับการศึกษา	-0.096	0.070
อาชีพ	-0.600*	0.000
รายได้	0.049	0.356
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน	0.190**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจและการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

รายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจและการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความรู้ความเข้าใจและการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน

ระดับการมีส่วนร่วมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากชุมชนทราบอยู่แล้วว่าพื้นที่ประสบอุทกภัยเป็นพื้นที่เกิดอุทกภัยซ้ำซากเกือบทุกปี และทางภาครัฐก็ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยในชุมชนของตน ซึ่งภาครัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขโดยการลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อเสนอจากประชาชนในชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจริง สอดคล้องกับ ธเนศ ปราบปราม และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2562) ที่กล่าวว่าหากประชาชนมีความตระหนักและมีความพร้อมในการรับมืออุทกภัย จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการรับมืออุทกภัยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาารายด้านแล้วพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการกำหนดปัญหาอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนทราบอยู่แล้วว่าชุมชนของตนเกิดปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากเกือบทุกปี และภาครัฐไม่ได้มีการเปิดเวทีให้ประชาชนในชุมชนได้เสนอความคิดเห็น และประชาชนในชุมชนไม่กล้าที่จะเสนอปัญหาของตนต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยตรง แต่จะสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้านเท่านั้น ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย เช่นเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนแก้ไขปัญหายุ่งอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายุ่งอยู่ส่วนใหญ่ทางภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดแผนเอง โดยไม่มีการจัดประชุมร่วมหารือกับทางชุมชน สำหรับด้านการลงมือปฏิบัติ ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่มองว่าการแก้ปัญหายุ่งอยู่เป็นหน้าที่ของภาครัฐเพียงอย่างเดียว จึงทำให้ประชาชน

ในชุมชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนในชุมชนไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร และแนวทางการแก้ไขปัญหาย่งอยู่ทางภาครัฐอย่างละเอียด อีกทั้งการทำงานระหว่างภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแพรชมพู ประเสริฐศรี และปิยะดา วชิระวงศกร (2558) ที่พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาย่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำยมกรณีศึกษาตำบลวังจิก อำเภโพนั้ระปะทัง จังหวัดพิจิตร ในด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเนื่องมาจากประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมบ้างแต่ไม่มากนัก เพราะบางครั้งไม่ทราบข้อมูลข่าวสารหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาย่งอยู่ละเอียด รวมถึงการทำงานระหว่างภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีแนวทางร่วมกันที่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งทางภาครัฐต้องทำการแก้ไข แต่ไม่มีการลงพื้นที่หรือรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ประสบปัญหาที่เดือดร้อนจริง ทำให้ตัดสินใจทำตามแนวทางของตนเองเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริเมธอร ยงพานิช และปิยะนุช เงินคล้าย (2566) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรเทาผลกระทบจากอุทกภัยของชุมชน ประกอบด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือของชุมชนในการเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้บริหารพื้นที่ และการปรับตัวอยู่ร่วมกับอุทกภัย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอุทกภัยในตำบลหนองกระเบียน มี 4 ตัวแปร คือ เพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งจากการศึกษาของอดิศักดิ์ แสงบุญ และณณมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2567) ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของปิยะดา วชิระวงศกร และณณฐิณี ดีแท้. (2559) ก็พบว่า อาชีพหลักของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ตำบลหนองกระเปียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยแทบทุกปี เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองชลประทานชัยนาท-ป่าสัก หากมีปริมาณน้ำมากจากพื้นที่ทางตอนบนไหลมาสะสมอยู่ในพื้นที่ลุ่มริมฝั่งคลองชลประทาน ประกอบกับ ลำคลองที่ใช้ในการระบายน้ำในตำบลหนองกระเปียนอยู่สูงกว่าคลองชลประทานยากต่อการระบายจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังในชุมชนและพื้นที่ทางการเกษตร โดยที่ผ่านมามีการแก้ปัญหาความล่าช้า ภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดแผนเอง และไม่มีการประชุมร่วมกับชุมชน โดยชุมชนทำได้เพียงเสนอความคิดเห็นผ่านทางผู้นำชุมชนเท่านั้น ถึงแม้ว่าประชาชนในชุมชนจะระดับความรู้ความเข้าใจ และรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัยอยู่ในระดับสูงแต่การแก้ไขปัญหาไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหาอุทกภัยในชุมชน และชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ถึงขั้นตอนการดำเนินงานและปัญหาที่ทำให้เกิดความล่าช้า เพื่อเป็นการชักจูงให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งควรมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเผชิญเหตุอุทกภัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะเครื่องสูบน้ำซึ่งมีไม่เพียงพอในขณะเกิดเหตุอยู่เป็นประจำ และผู้นำชุมชนจะต้องมีความกล้าหาญ สามารถตัดสินใจ สั่งการและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้นำชุมชนมีบทบาทมากในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดอุทกภัยอย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหาอุทกภัยในชุมชน และชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ถึงขั้นตอนการดำเนินงานและปัญหาที่ทำให้เกิดความล่าช้า เพื่อเป็นการชักจูงให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมมากขึ้น
2. ผู้นำชุมชนจะต้องมีความกล้าหาญ สามารถตัดสินใจ สั่งการและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้นำชุมชนมีบทบาทมากในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดอุทกภัยอย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาหลักการ 2P2R (Preparation / Prevention / Response / Recovery) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS-Geographic Information System) ประยุกต์ใช้ในการหาข้อมูลพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย เพื่อนำไปวางแผนหาแนวทางร่วมกับชุมชนในการป้องกันปัญหาอุทกภัยได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้นำชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้านและประชาชนในตำบลหนองกระเปียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยนี้เป็นอย่างดียิ่ง จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564, 22 มิถุนายน). ประกาศกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลพบุรี เรื่อง เขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย (อุทกภัย) ในพื้นที่อำเภอบ้านหมี่ https://backofficeminisite.disaster.go.th/apiv1/apps/minisite_LRI21/204/content/266/download?filename=17e622717d2b9152f246d76f841c4cc0.pdf
- ธเนศ ปราบปราม, และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่บ้านดอนตัน ตำบลศรีภูมิ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2(2). 33-41.

- นพดล ทะนิตะ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยยอด ในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สาขาการบริหาร และพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท.
- ปิยะดา วชิระวงศกร, และณัฐณี ดีแท้. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยมตอนล่าง. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน*, 12(2). 4-23,
- แพรมพูน ประเสริฐศรี และ ปิยะดา วชิระวงศกร. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยม กรณีศึกษาตำบลวังจิก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53. (หน้า 1322-1331). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิระมอร์ ยงพานิช, และปิยะนุช เงินคล้าย. (2566). การจัดการอุทกภัยโดยชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*. 6(1). 106-115.
<https://doi.org/10.14456/issc.2023.10>
- ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย. *Journal of Modern Learning Development*. 7(5). 216-228.
- สมิตตานันท์ ไชยคำ, กฤตบุญ คำทิพย์โพธิ์ทอง, ชินวุฒิ รัตนพัฑฒัน, และรุ่งนภา อุตมะธานี. (2566) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาอุทกภัย หมู่ที่ 2 บ้านโรงวัว (ศรีบุญเรือง) ในเขตเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารช่วงผลึก*. 17(2). 38-53.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระเบียน. (2565, 12 ตุลาคม). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) เพิ่มเติม ฉบับที่ 3*. https://www.nongkrabian.go.th/dnm_file/project/154744026_center.pdf
- อดิگانต์ แสงบุญ และณฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2567). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย กรณีศึกษาชุมชนเทศบาล ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมมร ล้านนาวิชาการ*. 13(1). 1-9.
- Smith, J., & Bond, A. (2018). Delivering more inclusive public participation in coastal flood management: A case study in Suffolk, UK. *Ocean & Coastal Management*, ปีที่161, 147-155.
<https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2018.04.026>

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

วันที่รับ : 17 พฤศจิกายน 2568

วันที่แก้ไข : 12 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 16 ธันวาคม 2568

วิลาวณีย์ วิษณุเวทิน

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

E-mail: wilawun.wis@uru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จำแนกประเภทคำยืมภาษาอังกฤษ 2) วิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำจากคำยืม และ 3) ชี้ให้เห็นแนวโน้มการยืมคำในภาษาไทยร่วมสมัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 ผลการวิจัยพบคำยืมภาษาอังกฤษทั้งสิ้น 574 คำ โดยจำแนกตามวิธีการรับคำได้ 3 ประเภท คือ การทับศัพท์ ซึ่งเป็นวิธีที่พบมากที่สุด (543 คำ คิดเป็นร้อยละ 94.60) รองลงมาคือ การแปลศัพท์ (28 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.88) และการบัญญัติศัพท์ (3 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.52) ในด้านการสร้างคำ พบว่าคำยืมเหล่านี้ถูกนำไปสร้างเป็นคำใหม่ผ่านการประสมคำ ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมที่สุด รองลงมาคือ การซ้ำคำ และ การซ้อนคำ ผลการศึกษาสะท้อนแนวโน้มที่ชัดเจนว่าการทับศัพท์เป็นกลไกหลักในการรับคำภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทย เนื่องจากความรวดเร็วและความคุ้นเคยของผู้ใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: คำยืมภาษาอังกฤษ, พจนานุกรมคำใหม่, ราชบัณฑิตยสถาน, การทับศัพท์, การสร้างคำ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

English Loanwords in the Dictionary of New words by the Royal Society of Thailand

Received : 17 November 2025

Revised : 12 December 2025

Accepted : 16 December 2025

Wilawun Wisanuvekin

Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Science, Uttaradit

Rajabhat University

E-mail: wilawun.wis@uru.ac.th

Abstract

This article aims to analyze the characteristics of English loanwords recorded in the New Word Dictionary published by the Royal Institute of Thailand. The study classifies these loanwords according to borrowing methods and word formation processes. The findings reveal a total of 574 English loanwords, which can be categorized into three borrowing methods: (1) transliteration, the most prevalent method (543 words); (2) loan translation (28 words); and (3) coinage (3 words). Furthermore, the loanwords are incorporated into the Thai language through various word formation processes, with compounding being the most frequent, followed by reduplication and synonymous compounding. The results indicate that transliteration serves as the primary mechanism for the adoption of English vocabulary into contemporary Thai, and that these loanwords have been systematically integrated into the Thai word formation system.

Keywords: English loanwords, New Word Dictionary, The Royal Institute of Thailand, Transliteration, Word Formation

บทนำ

ภาษาเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การยืมคำจากภาษาอื่นเข้ามาใช้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้คลังคำศัพท์ในภาษามีความหลากหลายและเท่าทันต่อพลวัตของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่อิทธิพลของภาษาอังกฤษได้แผ่ขยายไปทั่วโลก ส่งผลให้ภาษาไทยรับคำยืมภาษาอังกฤษเข้ามาใช้อย่างกว้างขวางในทุกวงการ

สำหรับภาษาไทย ราชบัณฑิตยสถาน (ปัจจุบันคือ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา) ได้จัดทำพจนานุกรมเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการอ้างอิงและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะคำที่รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ ซึ่งพจนานุกรมฉบับหลักอาจไม่สามารถรวบรวมไว้ได้ทันทั่วทั้งด้วยเหตุนี้ ราชบัณฑิตยสถานจึงได้จัดทำ **"พจนานุกรมคำใหม่"** ขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมคำและสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ คำที่ยังไม่ถูกเก็บไว้ในพจนานุกรมฉบับหลัก รวมถึงคำเดิมที่มีความหมายหรือวิธีใช้เปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการวิเคราะห์คำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมคำศัพท์ที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานแล้ว เช่น งานของ สิริภัทร พรหมราช (2551) ที่ศึกษาพัฒนาการคำยืมในพจนานุกรม 3 ฉบับ (พ.ศ. 2493, 2525, 2542) พบว่ามีจำนวนคำยืมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือล่าสุดงานของ นนทิดา จันทรเนตร์ และจิรัฐพร ไทยงูเหลือม (2566) ที่สำรวจคำยืมในพจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2554 ก็ยังคงยืนยันแนวโน้มดังกล่าว อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนภาพของคำที่ "ตกผลึก" และได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานแล้ว แต่ยังขาดการศึกษาคำศัพท์กลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและใช้แพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่ง **"พจนานุกรมคำใหม่"** ได้รวบรวมไว้โดยเฉพาะ

ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ โดยมุ่งวิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษที่อยู่ในแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาจากข้อมูลในพจนานุกรมคำใหม่ เพื่อทำความเข้าใจกลไกการรับและการปรับใช้คำยืมที่เกิดขึ้นจริงในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งจะสะท้อนภาพพลวัตของภาษาไทยร่วมสมัยที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและจำแนกประเภทคำยืมภาษาอังกฤษตามวิธีการรับคำ ได้แก่ การทับศัพท์ การแปลศัพท์ และการบัญญัติศัพท์
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำที่เกิดจากการนำคำยืมภาษาอังกฤษมาประยุกต์ใช้ตามหลักไวยากรณ์ไทย ได้แก่ การซ้ำคำ การซ้อนคำ และการประสมคำ
3. เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มและความนิยมของวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษในภาษาไทยร่วมสมัยที่ปรากฏผ่านข้อมูลในพจนานุกรมคำใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาลักษณะของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล (Data Source) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยคือคำศัพท์ทั้งหมดที่ปรากฏใน พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 - 3 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557) ซึ่งรวบรวมคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่และใช้แพร่หลายในสังคมไทย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557)
2. การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจและรวบรวมคำศัพท์ทุกคำในพจนานุกรมฯ เรียงตามลำดับหมวดอักษร ก - ฮ และคัดเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษ หรือคำสร้างใหม่ที่มีคำยืมภาษาอังกฤษเป็นส่วนประกอบ ได้กลุ่มข้อมูลทั้งสิ้น 574 คำ

- 2.1 การสำรวจคำศัพท์: ตรวจสอบคำศัพท์ทุกคำในพจนานุกรมคำใหม่ฯ เรียงตามลำดับหมวดอักษร ก - ฮ

2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง: คัดเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษ หรือคำสร้างใหม่ที่มีคำยืมภาษาอังกฤษเป็นส่วนประกอบ ได้กลุ่มข้อมูลทั้งสิ้น 574 คำ

3. กรอบแนวคิดและนำข้อมูลคำศัพท์จำนวน 574 คำ มาวิเคราะห์และจำแนกตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้แนวคิดด้านการยืมคำและการสร้างคำในภาษาไทยเป็นเกณฑ์ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ตามวิธีการรับคำ จำแนกคำศัพท์ตามแนวคิดของนิตยา กาญจนวรรณ (2550) และเกื้อกมล พุกษประมูล (2532) แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- การทับศัพท์ (Transliteration): การถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยโดยตรง
- การแปลศัพท์ (Loan Translation/Calque): การแปลความหมายของคำแบบคำต่อคำ
- การบัญญัติศัพท์ (Coinage): การสร้างคำขึ้นใหม่โดยใช้คำไทยหรือคำบาลี-สันสกฤต เพื่อรองรับความหมายของคำภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแนวทางของราชบัณฑิตยสถาน (2549)

3.2 การวิเคราะห์ตามวิธีการรับคำ จำแนกคำศัพท์ตามแนวคิดของนิตยา กาญจนวรรณ (2550) และเกื้อกมล พุกษประมูล (2532) แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- การทับศัพท์ (Transliteration): การถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยโดยตรง
- การแปลศัพท์ (Loan Translation/Calque): การแปลความหมายของคำแบบคำต่อคำ
- การบัญญัติศัพท์ (Coinage): การสร้างคำขึ้นใหม่โดยใช้คำไทยหรือคำบาลี - สันสกฤต เพื่อรองรับความหมายของคำภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแนวทางของราชบัณฑิตยสถาน (2549)

4. การนำเสนอผลการวิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางแสดงความถี่และร้อยละ ประกอบคำอธิบายเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้ออย่างชัดเจน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยเป็นประเด็นที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดยมีงานวิจัยจำนวนมากที่ใช้ข้อมูลจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นแหล่งข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการศึกษาที่สำคัญได้ดังนี้

ในมุมมองเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการ การศึกษาจำนวนมากมุ่งสำรวจปริมาณและลักษณะของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมแต่ละยุคสมัย เพื่อฉายภาพให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นตามกาลเวลา งานวิจัยชิ้นสำคัญของสิริภัทร พรหมราช (2551) ได้ศึกษาพัฒนาการคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 โดยมีข้อค้นพบที่ชัดเจนว่า จำนวนคำยืมภาษาอังกฤษมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในพจนานุกรมแต่ละฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยล่าสุดของ นนทิชา จันทร์เนตร และจิรัฐพร ไทยงูเหลือม (2566) ที่ได้สำรวจคำยืมในพจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2554 และยืนยันว่าภาษาอังกฤษยังคงเป็นภาษาต่างประเทศที่ภาษาไทยยืมคำศัพท์มาใช้มากที่สุด งานวิจัยกลุ่มนี้จึงช่วยยืนยันแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของคำยืมที่ได้รับการยอมรับเป็นคำมาตรฐานในภาษาไทย

ในมุมมองเชิงวิเคราะห์รูปแบบและความหมาย นอกจากการศึกษาเชิงปริมาณแล้ว ยังมีงานวิจัยที่วิเคราะห์ถึงกลไกในมิติของรูปแบบคำและประเภทของความหมายที่ถูกยืมเข้ามา สุชาติ เจริมพงษ์ (2565) ได้จำแนกประเภทความหมายของคำยืมภาษาต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่าคำยืมส่วนใหญ่มักอยู่ในหมวดหมู่ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ อาหาร และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยยืมคำศัพท์เพื่อรองรับแนวคิดและสิ่งใหม่ ๆ ที่รับมาจากวัฒนธรรมตะวันตก นอกจากนี้ ในเชิงเปรียบเทียบ รัชตพล ชัยเกียรติธรรม (2557) ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบกลวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษในภาษาไทยและภาษาจีน พบว่าภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการทับศัพท์ (Transliteration) เป็นหลัก ในขณะที่ภาษาจีนนิยมใช้วิธีการแปลศัพท์ (Loan Translation) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างของแต่ละภาษามีอิทธิพลต่อการเลือกกลวิธีการยืมคำที่แตกต่างกัน

โดยสรุป งานวิจัยที่ผ่านมาได้ให้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับพัฒนาการ ปริมาณ หมวดหมู่ความหมาย และกลวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นคลังคำศัพท์ที่ผ่านการยอมรับและตกผลึกแล้ว อย่างไรก็ตาม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาม ยังมีช่องว่างในการศึกษาคำศัพท์กลุ่มใหม่ล่าสุดที่เกิดขึ้นและแพร่หลายอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ซึ่งยังไม่ถูกบรรจุในพจนานุกรมฉบับหลัก แต่ได้รับการรวบรวมไว้ใน **พจนานุกรมคำใหม่** ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งดังกล่าว เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้และทำความเข้าใจพลวัตของการยืมคำในภาษาไทยร่วมสมัยให้เป็นปัจจุบันและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษจำนวน 574 คำ ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ประการได้ดังนี้

1. ประเภทของคำยืมภาษาอังกฤษตามวิธีการรับคำ

ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยรับคำยืมภาษาอังกฤษผ่าน 3 วิธีหลัก โดยวิธีที่พบมากที่สุดคือ **การทับศัพท์** จำนวน 543 คำ (ร้อยละ 94.60) รองลงมาคือ **การแปลศัพท์** จำนวน 28 คำ (ร้อยละ 4.88) และ **การบัญญัติศัพท์** ซึ่งพบน้อยที่สุดเพียง 3 คำ (ร้อยละ 0.52) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของคำยืมภาษาอังกฤษ จำแนกตามวิธีการรับคำ

วิธีการรับคำ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
1. การทับศัพท์	543	94.60
2. การแปลศัพท์	28	4.88
3. การบัญญัติศัพท์	3	0.52
รวม	574	100.00

1.1 การทับศัพท์ (Transliteration) เป็นการถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยโดยตรง พบได้หลายลักษณะ เช่น

การทับศัพท์ทั้งคำ เช่น *กะรัต* (Carat), *การันตี* (Guarantee), *โบรชัวร์* (Brochure)

การทับศัพท์โดยตัดคำ นำคำหลายพยางค์มาตัดให้สั้นลง เช่น *ออโต้* (จาก Automatic), *อัปเดต* (จาก Update), *โปร* (จาก Professional)

การทับศัพท์จากอักษรย่อ เช่น *ซีอีโอ* (จาก CEO), *เอทีเอ็ม* (จาก ATM)

1.2 การแปลศัพท์ (Loan Translation) เป็นการแปลความหมายแบบคำต่อคำ เช่น *ห้องสนทนา* (Chat room), *คลื่นลูกใหม่* (New wave), *เพศสภาพ* (Gender)

1.3 การบัญญัติศัพท์ (Coinage) เป็นการสร้างคำขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษ พบเพียง 3 คำ ได้แก่ *วิสัยทัศน์* (Vision), *ภาษามือ* (Sign language), และ *ภาพลักษณ์* (Image) ซึ่งเป็นคำที่ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้นและนำมาเพิ่มความหมายใหม่ในพจนานุกรมเล่มนี้

2. ลักษณะการสร้างคำจากคำยืมภาษาอังกฤษ

คำยืมภาษาอังกฤษที่รับเข้ามาในภาษาไทย ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ตามหลักการสร้างคำของไทยเพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยพบ 3 ลักษณะหลัก ดังนี้

2.1 การประสมคำ (Compounding) เป็นวิธีที่พบมากที่สุด โดยเป็นการนำคำยืมภาษาอังกฤษไปประสมกับคำไทยหรือคำภาษาอื่น ทำให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่ เช่น

ไทย + อังกฤษ ชโมยซิน, เจ้าแม่เนิร์สเซอร์, เช้าวัน

อังกฤษ + ไทย ทัวรันกขม้น, พาสปอร์ตไก่, มือบจัดตั้ง

อังกฤษ + จีน เจเนอรัลเบ้ (General + เบ้)

2.2 การซ้ำคำ (Reduplication) เป็นการสร้างคำโดยการซ้ำเสียงของคำยืม เพื่อเน้นความหมายหรือทำให้ความหมายอ่อนลง มักใช้ในภาษาพูด พบ 9 คำ เช่น

ใช้ไม้มก พิพิศึๆ, ซอฟต์ๆ, เซมๆ

ซ้ำรูปคำ ชิวชิว, วินวิน, เบเบ

2.3 การซ้อนคำ (Elaborate Expression) เป็นการนำคำยืมมาซ้อนกับคำไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันเพื่อขยายความหมาย พบจำนวนไม่มาก เช่น งานแฟร์, เกทบัลล์เหล็ก, หน้าผาขี้แร่

3. แนวโน้มและความนิยมของวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษ

จากข้อมูลเชิงปริมาณในตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ชัดเจนว่า การทับศัพท์ (ร้อยละ 94.60) เป็นกลไกหลักและได้รับความนิยมสูงสุดในการรับคำศัพท์ภาษาอังกฤษเข้าสู่ภาษาไทยร่วมสมัย ส่วนการแปลศัพท์และการบัญญัติศัพท์มีสัดส่วนที่น้อยมาก การที่การทับศัพท์ได้รับความนิยมอย่างสูงสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการสื่อสารที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้ใช้ภาษามีความคุ้นเคยกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องรอศัพท์บัญญัติหรือคำแปลที่อาจต้องใช้เวลาในการสร้างและเผยแพร่

คำยืมภาษาอังกฤษที่พบในหนังสือพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีจำนวนทั้งสิ้น 574 คำ แบ่งเป็น คำทับศัพท์ 543 คำ คำแปลศัพท์ 28 คำ และคำบัญญัติศัพท์ 3 คำ ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตามลักษณะการยืมคำ

หมวดอักษร	คำทับศัพท์	คำแปลศัพท์	คำบัญญัติศัพท์	รวม
ก	29	2	-	31
ข	6	-	-	6
ค	40	4	-	44
ง	1	-	-	1
จ	16	-	-	16
ฉ	2	-	-	2
ช	24	1	-	25
ซ	47	-	-	47
ณ	1	-	-	1
ด	19	1	-	20
ต	5	-	-	5
ถ	1	-	-	1
ท	27	2	1	30
ธ	1	-	-	1
น	15	2	-	17
บ	44	-	-	44
ป	15	1	-	16

หมวดอักษร	คำทับศัพท์	คำแปลศัพท์	คำบัญญัติศัพท์	รวม
ผ	1	1	-	2
ฝ	-	1	-	1
พ	28	2	-	30
ฟ	33	1	-	34
ภ	1	2	-	3
ม	36	-	-	36
ย	4	-	-	4
ร	15	1	-	16
ล	14	-	-	14
ว	17	1	1	19
ศ	-	1	-	1
ส	23	-	-	23
ห	8	2	-	10
อ	52	3	1	56
ฮ	18	-	-	18
รวม	543	28	3	574

จากจำนวนคำที่ปรากฏให้เห็นในตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษในภาษาไทยมานั้นนิยมรับคำทับศัพท์มาใช้มาก ดังที่ นิตยา กาญจนวรรณ (2550) ได้กล่าวถึงการใช้คำทับศัพท์เอาไว้ว่า “...ในปัจจุบันนี้มีศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมากมายจนกระทั่งผู้ใช้ภาษาที่มีความเคยชินกับภาษาอังกฤษ และสามารถสื่อได้โดยไม่ต้องบัญญัติขึ้นเป็นคำไทยหรือคำบาลีสันสกฤตแล้ว การทับศัพท์จึงได้รับความนิยมมากกว่าวิธีอื่น นอกจากนี้แล้วความรู้ทางด้านภาษาบาลี-สันสกฤตก็ลดน้อยถอยลงไปก็ทำให้ศัพท์บัญญัติบางคำไม่ได้รับความนิยมอีกด้วย เพราะไม่ทราบความหมาย การเลือกใช้คำศัพท์จึงเป็นเรื่องของผู้ใช้ภาษา” และการยืมในลักษณะนี้ก็จะเกิดขึ้นมากขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. **ความโดดเด่นของการทับศัพท์ในฐานะกลไกหลักของภาษาไทยร่วมสมัย** ผลการวิจัยที่พบว่าการทับศัพท์มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 94.60 สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานของ สิริภัทร พรหมราช (2551) ที่พบว่าคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฯ ฉบับต่างๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในบริบทของ "คำใหม่" ว่าการทับศัพท์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ทางเลือกหนึ่ง แต่ได้กลายเป็นกลไกหลักที่ภาษาไทยใช้เพื่อรับมือกับการไหลบ่าของคำศัพท์จากโลกตะวันตก ซึ่งสะท้อนถึงความรวดเร็วในการสื่อสารยุคดิจิทัลที่ผู้ใช้ภาษาต้องการความฉับไวและคุ้นเคยกับเสียงของคำเดิมมากกว่าการรอคำบัญญัติหรือคำแปล ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่สอดคล้องกับแนวคิดของ นิตยา กาญจนวรรณ (2550)

2. **การยืนยันแนวโน้มความนิยมของการทับศัพท์ในภาษาไทยร่วมสมัย** ผลการวิจัยที่พบว่าการทับศัพท์เป็นวิธีการยืมคำที่โดดเด่นที่สุด (ร้อยละ 94.60) ไม่เพียงแต่สอดคล้องกับข้อสังเกตทั่วไป แต่ยังเป็นการยืนยันแนวโน้มที่ปรากฏในอดีตให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ สิริภัทร พรหมราช (2551) พบว่าคำยืมมีจำนวนเพิ่มขึ้นในพจนานุกรมแต่ละยุค แต่การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าในกลุ่ม "คำใหม่" การทับศัพท์ได้กลายเป็นกลไกหลักที่แทบจะผูกขาดวิธีการยืมคำ ซึ่งแตกต่างจากการยืมคำในอดีตที่ยังคงมีการบัญญัติศัพท์หรือแปลศัพท์ควบคู่กันไป

3. **การลดบทบาทของการบัญญัติศัพท์ในคำศัพท์สมัยใหม่** การพบคำบัญญัติศัพท์เพียง 3 คำ (ร้อยละ 0.52) ในคลังคำศัพท์ใหม่นี้ เป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ เมื่อเปรียบเทียบกับงานของ สุชาดา เจียมพงษ์ (2565) ที่ศึกษาคำยืมในพจนานุกรมฉบับหลักและยังคงพบคำบัญญัติจำนวนมาก ชี้ให้เห็นว่าในขณะที่การบัญญัติศัพท์เคยเป็นเครื่องมือสำคัญในการ

สร้างมาตรฐานในอดีต แต่สำหรับคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่และแพร่หลายอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน กลไกนี้อาจทำงานได้ไม่ทันทั่วถึง ทำให้ผู้ใช้ภาษาหันไปนิยมการทับศัพท์ที่ง่ายและตรงไปตรงมามากกว่า องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้คือ การชี้ให้เห็น "ช่องว่าง" ระหว่างกระบวนการสร้างมาตรฐานขององค์กรภาครัฐกับพฤติกรรมการใช้ภาษาจริงของคนในสังคม

4. พลวัตของภาษาไทยในการปรับใช้คำยืม การที่คำยืมถูกนำไปสร้างคำประสม คำคำ หรือซ้อนคำ แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยไม่ได้เพียงแต่รับคำเข้ามาอย่างตรงไปตรงมา แต่ยังมีกระบวนการปรับเปลี่ยนและบูรณาการคำเหล่านั้นให้เข้ากับระบบไวยากรณ์ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ การเกิดคำว่า *เด็กแนว* หรือ *เขี้ยววิน* เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นและความมีชีวิตชีวาของภาษาไทยในการผสมผสานองค์ประกอบเก่าและใหม่เข้าด้วยกัน

5. การทับศัพท์ในฐานะเอกลักษณ์ของภาษาไทยเมื่อเทียบกับภาษาอื่น ความโดดเด่นของการทับศัพท์นี้ยังน่าสนใจเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับงานของ รัชตพล ชัยเกียรติธรรม (2557) ซึ่งพบว่าภาษาจีนนิยมการแปลความหมายมากกว่าการทับศัพท์ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาคำโดดและมีระบบการเขียนที่ถ่ายเสียงได้ง่าย เอื้อต่อการทับศัพท์มากกว่าภาษาที่มีโครงสร้างซับซ้อนอย่างภาษาจีน ดังนั้น การที่ภาษาไทยร่วมสมัยเลือกใช้การทับศัพท์อย่างท่วมท้น จึงอาจเป็นผลมาจากทั้งปัจจัยทางสังคม (ความรวดเร็วในการสื่อสาร) และปัจจัยทางโครงสร้างภาษาเอง

6. หมวดยุคความหมายของ "คำใหม่" กับวิธีการยืมคำ แม้การวิจัยนี้จะไม่ได้จำแนกหมวดยุคความหมายโดยตรง แต่เมื่อพิจารณาตัวอย่างคำศัพท์ที่พบ เช่น *บล็อกเกอร์*, *แกดเจ็ต*, *ฟรีแลนซ์* จะเห็นว่าเป็นคำในกลุ่มเทคโนโลยีและวิถีชีวิตสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สุชาติา เจียมพงษ์ (2565) ที่พบว่าคำยืมมักอยู่ในหมวดหมู่เหล่านี้ สามารถอภิปรายได้ว่าคำศัพท์ในกลุ่มนี้มักเป็น "นามธรรมเฉพาะ" หรือ "ชื่อเฉพาะทางวัฒนธรรม" ที่ยากต่อการแปลหรือบัญญัติศัพท์ให้ได้ ความหมายสมบูรณ์ การทับศัพท์จึงกลายเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการรักษาความหมายและอรรถรสดั้งเดิมของคำไว้

โดยสรุป งานวิจัยนี้ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ชี้ชัดว่าในบริบทของภาษาไทยร่วมสมัย การทับศัพท์ได้กลายเป็นกระบวนการหลักในการยืมคำภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการยืนยันและต่อยอดข้อค้นพบจากงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาจากพจนานุกรมฉบับหลัก และให้ภาพอนาคตของทิศทางการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในภาษาไทยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ 3 ประการได้ดังนี้

1. ด้านวิธีการรับคำ พบคำยืม 574 คำ จำแนกเป็น 3 ประเภท โดยการทับศัพท์เป็นวิธีที่พบมากที่สุด (543 คำ) ตามด้วยการแปลศัพท์ (28 คำ) และการบัญญัติศัพท์ (3 คำ)
2. ด้านการสร้างคำ คำยืมถูกนำไปสร้างเป็นคำใหม่ด้วยวิธีการประสมคำมากที่สุด รองลงมาคือการซ้ำคำและการซ้อนคำ ซึ่งแสดงให้เห็นการปรับตัวของคำยืมให้เข้ากับระบบไวยากรณ์ไทย
3. ด้านแนวโน้มการยืมคำ การทับศัพท์เป็นแนวโน้มหลักของการรับคำภาษาอังกฤษในปัจจุบัน สะท้อนถึงความรวดเร็วในการสื่อสารและความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษของผู้ใช้ภาษา

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้มีขอบเขตจำกัดเฉพาะคำที่ได้รับการบรรจุในพจนานุกรมคำใหม่เท่านั้น จึงขอเสนอแนะให้งานวิจัยในอนาคตศึกษาเปรียบเทียบคลังคำศัพท์ในพจนานุกรมกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและความเร็วในการยอมรับคำใหม่เข้าสู่ภาษาไทยได้อย่างรอบด้านและทันต่อเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกื้อกมล พุกขประมุข. (2532). *การยืมคำภาษาอังกฤษในภาษาไทย* [Unpublished manuscript]. (อ้างถึงใน นิตยา กาญจนวรรณ, 2550)

- นนทিকা จันทรเนตร และจิรัฐพร ไทยงูเหลือม. (2566). คำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 8 (5), 194-205.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2550). การใช้คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. *The Journal*, 3 (1), 3-19.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2550). *ภาษาศาสตร์ทั่วไป*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล ผลินกุล และกาญจนา ตระกูลทวีคูณ. (2555). *ประวัติการทำพจนานุกรมของไทย*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ไพศาล ผลินกุล และกาญจนา ตระกูลทวีคูณ. (2555). *พจนานุกรมยุคดิจิทัล*. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.).
- รัชตพล ชัยเกียรติธรรม. (2557). การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยและภาษาจีน. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 33 (1), 43-61.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *หลักเกณฑ์การบัญญัติศัพท์*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- สิริภัทร พรหมราช. (2551). พัฒนาการคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2542. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*, 1 (1), 162-174.
- สุชาดา เจียมพงษ์. (2565). คำยืมภาษาต่างประเทศในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน: การศึกษารูปแบบคำและการจำแนกประเภทความหมาย. *วารสารวารสารธรรมศึกษา-สาระ*, 13 (1), 98-120.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จริยธรรมเฉพาะตัวต่อการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของ
ประชาชนในการรับรู้ข่าวสารผ่านการเล่าข่าวของผู้เล่าข่าว

Personal Ethics in Journalism and Legal Measures for Protecting the Public's Right
to Information through News Narration

วันที่รับ : 07 สิงหาคม 2568

วันที่แก้ไข : 22 ตุลาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 07 พฤศจิกายน 2568

วารภรณ์ อุทัยพย์,^{1*} ชัยภูมิ ชนะภัย,¹ ศุภกัญญา แข็งแรง,²
และธรรมศักดิ์ เสนามิตร²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
²วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**corresponding author e-mail: waraporn.aus@uru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้เล่าข่าวในฐานะสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อของประชาชนผ่านการเสนอข่าวในรูปแบบการเล่าข่าว ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็นส่วนตัว ผู้เขียนเสนอว่าผู้เล่าข่าวควรมีจริยธรรมเฉพาะตนที่เหมาะสมต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชน ไม่เพียงเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของตนเอง แต่เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องและเป็นกลาง ทั้งนี้เพราะจริยธรรมเฉพาะของบุคคลย่อมกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการรับรู้ข่าวสารนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บทความยังวิเคราะห์บทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานจริยธรรมขององค์กรสื่อระดับประเทศและนานาชาติ รวมถึงกรณีศึกษาของผู้ดำเนินรายการที่เคยต้องโทษในคดีทุจริต เพื่อเสนอให้มีกฎหมายหรือมาตรการที่เหมาะสมกำกับคุณสมบัติจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้เล่าข่าว

คำสำคัญ: จริยธรรมสื่อ, ผู้เล่าข่าว, เสรีภาพสื่อ, สิทธิประชาชน, กฎหมายสื่อ

Personal Ethics in Journalism and Legal Measures for Protecting the Public's Right
to Information through News Narration

Received : 07 August 2024

Revised : 22 October 2025

Accepted : 07 November 2025

Waraporn Ausab^{1*}, Chaiyaphum Chanaphai¹, Supakanya Khangrang²
and Thammasak Senamitr²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Uttaradit rajabhat University

²International College Khon Kaen University

*corresponding author e-mail : waraporn.aus@uru.ac.th

Abstract

This article examines the role of news narrators as influential media professionals who shape public attitudes and beliefs through their style of news presentation, which often combines factual reporting with personal opinions. The author argues that news narrators should uphold a set of personal ethical standards appropriate to their professional responsibilities—not only to preserve their own credibility but also to protect the public's right to receive accurate and impartial information. The personal ethics of individual journalists inevitably affect public trust in the information being conveyed. Furthermore, the article analyzes relevant legal frameworks, including the Constitution of the Kingdom of Thailand and the ethical standards established by national and international media organizations. It also presents case studies of news presenters who have been convicted in corruption-related cases. The study ultimately proposes the development of appropriate laws or regulatory measures to ensure that news narrators possess and adhere to suitable personal ethical qualifications.

Keywords: Media ethics, news narrators, freedom of the press, public rights, media law

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้โลกให้เล็กลง เพราะทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันไปได้อย่างไร้ขีดจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผ่านรูปแบบและกระบวนการสื่อสารหลากหลายช่องทาง มีผลทำให้บทบาทของสื่อในรูปแบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยอาจทำให้รูปแบบของสื่อบางประเภทหายไปจากสังคม เช่น การส่งโทรเลข โทรศัพท์ หรือขลุ่ย เป็นต้น ในขณะที่มีผลทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อยู่ติดตัวของผู้คนทุกคนเข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทางการบริโภคสื่อของประชาชนในทุกมิติ จนทำให้รูปแบบการสื่อสารที่เคยมีความนิยมในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่ต้องสร้างความแตกต่างหรือลักษณะโดดเด่นเฉพาะเพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ เช่น จำนวนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในรูปแบบกระดาษที่ลดลงอย่างมาก การชมรายการภาพและเสียงหรือเสียงผ่านทางช่องทางโทรศัพท์เคลื่อนที่แทนการชมผ่านเครื่องรับโทรทัศน์หรือเครื่องรับวิทยุ ซึ่งหากพิจารณาในด้านของผู้ประกอบการสื่อ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุซึ่งเป็นช่องทางที่อาจกล่าวได้ว่ามีการปรับตัวค่อนข้างสูงจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้องค์กรสื่อเจ้าของช่องสัญญาณ รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศข่าว พิธีกร รวมถึงนักร้องนักแสดง ต่างต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในโลกการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับตัวของสื่อมวลชนจึงอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานไว้ซึ่งจริยธรรมของสื่อมวลชนที่มีผลกระทบต่อความไว้วางใจของประชาชนด้วยเช่นกัน

1. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนและจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนกรณีการเล่าข่าว
2. เปรียบเทียบจริยธรรมเฉพาะบุคคลของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนกับกรณีจริยธรรมเฉพาะบุคคลของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน
3. เสนอแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่มีพื้นฐานจากจริยธรรมเฉพาะบุคคลสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน

2. จริยธรรมเฉพาะตัวต่อการประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารผ่านการเล่าข่าว

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของรายการสื่อที่แพร่ภาพแพร่เสียงผ่านทางโทรทัศน์แล้ว พบว่ารายการข่าวสารยังคงถือเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนยังคงให้ความสนใจรับชมเพื่อติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับช่วงเวลาของการออกอากาศของชั่วโมงข่าว อาจเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการสื่อโทรทัศน์ได้รับคำตอบแทนจากคำโฆษณาในอัตราที่สูง เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้มีการแข่งขันการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกาศข่าวที่นอกจากจะต้องอาศัยความสามารถส่วนตัวและการทำงานเป็นทีมของสถานีโทรทัศน์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชมแล้ว สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องต่างก็จะค้นหาบุคคลที่เป็นที่ยอมรับหรือมีประสบการณ์เพื่อทำการนำเสนอข้อเท็จจริงตามเนื้อข่าว ผสมกับการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติมเนื้อหาข่าวเช่นว่านั้น ทำให้เกิดการดำเนินรายการของพิธีกรรายการข่าวที่เรียกว่า “การเล่าข่าว” ที่อาจหมายถึง การนำเสนอข่าวสารโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานะพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการในลักษณะกึ่งทางการโดยนำเสนอข่าวต่อผู้ชมด้วยการพูดเล่าเรื่อง ผสมผสานการตีความที่มีการแทรกความคิดเห็นส่วนตัว หรือการคาดเดาที่แตกต่างไปจากเนื้อหาที่ต้องนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมที่ได้รับชมเกิดความเชื่อและคล้อยตามความคิดของตน รวมถึงการสร้างบุคคลให้เป็น “แบรนด์ข่าว” ที่มีอิทธิพลทางความคิดเห็นเนื้อหาข่าว การเล่าข่าวของผู้ดำเนินรายการจึงอาจถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อทัศนคติของประชาชน (ปิยะชาติ สุทธิวรรณ, 2565, น. 55-70) การเล่าข่าวของผู้ดำเนินรายการจึงต้องตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมที่เป็นการเฉพาะตนของปัจเจกชนผู้ดำเนินรายการนั้น ภายใต้การกำกับดูแลและควบคุมขององค์กรที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่ที่ถูกกำหนดไว้โดยจริยธรรมขององค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสื่อเพื่อให้การนำเสนอข่าวด้วยการเล่าข่าวเป็นไปภายใต้กรอบจริยธรรมของสื่อ ที่หมายถึง หลักความประพฤติและบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนพึงยึดถือในการผลิต เผยแพร่และนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน โดยมีเป้าหมายเพื่อธำรงไว้ซึ่งความจริง ความเป็นธรรม และผลประโยชน์ของสาธารณะ (กาญจนา แก้วเทพ, 2561, น. 15-20) โดยที่สื่อหมายถึง ผู้ทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะซึ่งมีความหมายรวมถึง นักข่าว พิธีกร บรรณาธิการ เจ้าของสื่อหรือผู้ดำเนิน

รายการ ดังนั้นจริยธรรมของสื่อจึงหมายถึงมาตรฐานวิชาชีพที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนในระบอบประชาธิปไตย (บุญเลิศ ศรีสุข, 2564, น. 23-44)

ดังนั้น หากกล่าวให้ลึกลงไปถึงแนวคิดหรือแนวทางการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศเกี่ยวกับการหลักจริยธรรมสื่อมวลชนแล้ว อาจแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสื่อมวลชนทั้งที่เป็นองค์กรและปัจเจกชนที่เป็นสื่อมวลชน ดังนี้

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยพบว่า จริยธรรมที่ปรากฏตามกรอบของสมาคมฯ นั้นมุ่งเน้นเพียงเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนต้องถือปฏิบัติโดยการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณชนด้วยการรักษาเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความเห็นด้วยการเสนอข่าวที่เป็นความจริง ซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ เคารพความไว้วางใจและรักษาความลับของแหล่งข่าว มุ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งประโยชน์ของสาธารณะ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าว ซึ่งในส่วนที่ว่าด้วยการไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าวนั้น น่าจะมีความหมายเฉพาะกรณีที่บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่เสนอข่าวโดยแสวงหาประโยชน์อย่างใด ๆ จากการที่ยินยอมกระทำการหรือไม่กระทำการอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องครบถ้วน แต่อาจไม่ได้มีความหมายครอบคลุมไปถึงการแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตจากการปฏิบัติหน้าที่สื่อของตนเองหรือที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้ได้มาในฐานะเป็นสื่อมวลชน ตัวอย่างเช่น ผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทหรือกิจการที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศรายการข่าวนั้น เช่นนี้เท่ากับว่าผู้ดำเนินการรายการเล่าข่าวนั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่สองอย่างในเวลาเดียวกัน คือ ต้องทำหน้าที่บริหารกิจการที่ตนเป็นเจ้าของหรือที่ตนเป็นผู้บริหารอยู่เพื่อให้องค์กรธุรกิจนั้นได้ผลตอบแทนจากการออกอากาศนั้นสูงสุด เช่นเพื่อให้บริษัทมีรายได้จากค่าโฆษณาและมีกำไรจากการประกอบธุรกิจ ในขณะที่การปฏิบัติหน้าที่เป็นสื่อมวลชนด้วยการเป็นผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวจะต้องมุ่งเน้นในการรักษาจริยธรรมวิชาชีพเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งหากพิจารณาเพียงผิวเผินแล้วอาจเห็นว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบุคคลคนนั้นแยกออกเป็นคนละส่วนกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ แยกกันระหว่างในฐานะเจ้าของหรือผู้บริหารองค์กรทางธุรกิจกับบุคคลนั้นในฐานะสื่อมวลชนที่จริยธรรมของผู้บริหารธุรกิจ (Business Executive Ethics) ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม ความโปร่งใส การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การไม่แสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อน และยึดมั่นในหลักนิติธรรม ที่ต้องไม่ใช่เพียงแต่การมุ่งแสวงหากำไรให้แก่องค์กรธุรกิจของตนเท่านั้น ทำให้ผู้บริหารรายนั้นมุ่งตรงต่อการต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมต่อผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจของตนโดยตรง เช่น ต่อลูกค้าผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ สิ่งแวดล้อมและหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น ส่วนการทำหน้าที่สื่อมวลชนในบทบาทของผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวต้องถือปฏิบัติโดยการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณชนด้วยการรักษาเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความเห็นด้วยการเสนอข่าวที่เป็นความจริง ซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ เคารพความไว้วางใจและรักษาความลับของแหล่งข่าว มุ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งประโยชน์ของสาธารณะ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่หากพิจารณาโดยค่านึงว่าเมื่อบุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหารหรือเจ้าขององค์กรธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์โดยต่อการที่จะทำให้องค์กรธุรกิจนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้ ย่อมอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาผลกำไรเป็นสำคัญจึงมีความเป็นไปได้บุคคลนั้นอาจอาศัยการเป็นผู้บริหารในองค์กรธุรกิจนั้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตกับองค์กรภาครัฐที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ได้รับสัมปทานการแพร่ภาพแพร่เสียงหรือกระจายเสียงและสถานะของผู้ดำเนินรายการที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในฐานะสื่อมวลชน ทำให้บุคคลนั้นได้ไปซึ่งประโยชน์ไม่ว่าในรูปแบบของทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการทุจริตและความเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นจะเห็นว่ากรณีดังกล่าวมานี้จะมีการขัดกันระหว่างจริยธรรมที่บุคคลนั้นต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับจริยธรรมของการเป็นผู้บริหารองค์กรธุรกิจกับจริยธรรมในฐานะที่ตนเองเป็นสื่อมวลชนที่ต่างต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก โดยในเวลาทีบุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนอยู่นั้น หลักจริยธรรมของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยมิได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเฉพาะส่วนบุคคลของสื่อมวลชนรายนั้นไว้แต่อย่างใด ทำให้การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมอันเป็นการส่วนตัว หรือการประพฤติเสื่อมเสียจริยธรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะ

ส่วนบุคคลไม่ได้ถูกกำหนดลงไว้เป็นจริยธรรมของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนนั้นด้วยซึ่งผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างเพื่อประกอบการวิเคราะห์ให้เห็นต่อไป (สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2561, น. 1-5)

กรณีจริยธรรมของสื่อมวลชนที่กำหนดไว้โดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกิจการที่เกี่ยวกับกิจการโทรทัศน์และกิจการวิทยุ ได้กำหนดให้มีการทำงานร่วมกับภาคสื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพ และผลักดันการกำกับดูแลตนเองของสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง โดย กสทช. ไม่ได้ออกข้อบังคับโดยตรงที่ผลผูกพันทางกฎหมายไปยังบุคคลหรือองค์กรสื่อ เพียงแต่นำเสนอให้เกิดมาตรฐานจริยธรรมร่วมและสนับสนุนการกำกับตนเอง ผ่านแนวทางและคู่มือขององค์กร (กสทช., 2563, น. 1-3) ดังนั้น กสทช. จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาท อำนาจและหน้าที่ที่มุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับการเสนอข่าวสารและเนื้อหาผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อกระจายเสียงภายใต้จริยธรรมของสื่อที่ให้มีการกำกับตนเองเท่านั้น กสทช. ไม่มีอำนาจโดยตรงที่จะกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับปัจเจกชนที่ทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการหรือนำเสนอข่าวด้วยวิธีการเล่าข่าวเพื่อกำกับดูแลหรือจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ดำเนินรายการหากพบว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริยธรรมในบทบาทหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่ในฐานะสื่อ ซึ่งไม่แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติขององค์กรกำกับดูแลวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (Press Council of Thailand) ที่กำหนดถึงหลักการของการกำกับดูแลวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นเพียงการส่งเสริมการกำกับดูแลตนเองของสื่อ พิจารณาคำร้องด้านจริยธรรม มีคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาอย่างเป็นกลาง และสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นกับสาธารณะซึ่งแม้จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีการละเมิดต่อจริยธรรมก็ตาม แต่การดำเนินการตามกฎหมายก็ทำได้เพียงการร้องให้หน่วยงานทางกฎหมายตรวจสอบว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ เช่นกรณีให้เห็นว่านักข่าวรับเงินจากเจ้าพนักงานของรัฐอันเป็นการละเมิดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 ข้อที่ 26 ที่ระบุว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่า หรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องครบถ้วน” แต่เมื่อปรากฏต่อมาว่านักข่าวได้ลาออกจากต้นสังกัดแล้ว คณะกรรมการจึงมีมติให้ยุติเรื่องดังกล่าว โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นักข่าวที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดต่อจริยธรรมสื่อนั้นได้กลับมาประกอบอาชีพสื่อมวลชนอีกหรือไม่ โดยยังมีต้นสังกัดอื่นรับนักข่าวรายดังกล่าวเข้าทำงานสื่ออีกหรือไม่ หรือหากนักข่าวรายนั้นเลือกที่จะประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยที่ตนไม่ได้เข้าไปเป็นผู้รายงานข่าวที่ต้องสื่อสารกับประชาชนโดยตรง เช่น จัดตั้งธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัดที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศในช่องสถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุโดยที่ตนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการเท่านั้น โดยมิได้เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการด้วยการเล่าข่าวออกอากาศเช่นนั้นด้วยหรือไม่

นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนโดยพิจารณาถึงหลักการขององค์กรสื่อในระดับระหว่างประเทศได้แก่ สหพันธ์นักข่าวนานาชาติ (International Federation of Journalists: IFJ) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสูงในด้านการส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชนและการคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อทั่วโลก พบว่าหน้าที่หลักขององค์กรดังกล่าวเพียงแต่มุ่งเน้นส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของสื่อมวลชนทั่วโลก ปกป้องสิทธิ แรงงานและความปลอดภัยของผู้สื่อข่าว ส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน และต่อต้านการเซ็นเซอร์ การคุกคามและการใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การ UNESCO, UNHCR, และองค์กรที่ไม่ใช่ของภาครัฐบาล (NGOs) ด้านสิทธิมนุษยชนและสื่ออิสระ เป็นต้น โดยสหพันธ์นักข่าวนานาชาติออกเอกสารที่เรียกว่า IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists (1971) ถือเป็นเอกสารที่ระบุหลักจริยธรรมพื้นฐานของผู้สื่อข่าว เช่น เคารพความจริงและสิทธิของประชาชนในการรับรู้ความจริง เคารพสิทธิส่วนบุคคล นำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน อันจะเห็นได้ว่าเป็นหลักการที่มุ่งคุ้มครองการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อประชาชนผู้รับสื่อเป็นหลัก หลักการของการองค์กรมิได้มุ่งที่กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่สื่อจะต้องมีจริยธรรมโดยเฉพาะตัวที่อาจถือได้ว่าสำคัญต่อการทำหน้าที่สื่อ ดังนั้นหากปรากฏกรณีว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ประพฤติหรือปฏิบัติผิดจริยธรรมอันเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น บุคคลที่เป็นสื่อมวลชนถูกกล่าวหาและดำเนินคดีต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาในข้อหาทุจริตและพิพาทฆาตกรรมทางอาญา เช่นนี้จะถือได้หรือว่าไม่ว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติต้องห้ามทางจริยธรรมของสื่อ ที่ไม่อาจมี

บทบาทหรือทำหน้าที่สื่อมวลชนในการรายงานข่าวหรือเล่าข่าวต่อสาธารณชนได้อีก (International Federation of Journalists, 2019, Articles 1-16)

เมื่อพิจารณาถึงหลักการคุ้มครองสื่อมวลชนตามกฎหมายไทยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...การจำกัดเสรีภาพนั้น ต้องกระทำตามกฎหมายเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560, มาตรา 34) บทบัญญัติมาตรานี้เป็นการคุ้มครองบุคคลทุกคนเป็นการทั่วไปซึ่งมีความหมายรวมถึงสื่อมวลชนด้วย ส่วนมาตรา 35 บัญญัติเพื่อคุ้มครองสื่อมวลชนโดยเฉพาะ โดยวรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ” โดยบทบัญญัติมาตรา 35 ในวรรคอื่น ๆ ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของสื่อมวลชนโดยห้ามมิให้รัฐกระทำการเซ็นเซอร์ ปิดกั้น หรือรบกวนการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลใดเป็นเจ้าของหรือใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ตนเอง ในขณะที่มาตรา 36 บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสื่อสารถึงการโดยทางใด ๆ โดยห้ามมิให้รัฐล่วงรู้หรือกระทำการใด ๆ ต่อการสื่อสารของบุคคล เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้ทำได้ ดังนั้นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะมาตรา 35 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการคุกคามเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อในการนำเสนอข่าวสารแก่ประชาชน นอกจากนั้นยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองมิให้มีการคุกคามนักข่าว เช่น ประมวลกฎหมายอาญาที่แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปก็ตาม แต่ก็สามารถนำไปปรับใช้กับการทำหน้าที่ของนักข่าวได้ คือ มาตรา 309 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำ ไม่กระทำ หรือจ่ายยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายที่อาจนำมาบังคับใช้กับกรณีการคุกคามนักข่าว เช่น ข่มขู่ให้นักข่าวหยุดรายงานข่าว (สุกัญญา สงวนศักดิ์ภักดี, 2563, น. 25-28)

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ยกขึ้นกล่าวข้างต้นเป็นการยืนยันว่าสื่อมวลชนที่หมายถึงองค์กรสื่อและบุคคลผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชนจะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกและการนำเสนอข่าวสารโดยไม่ถูกปิดกั้นโดยรัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อรับรองสิทธิในการเข้าถึงซึ่งข่าวสารของประชาชนเช่นเดียวกัน แต่มีข้อสังเกตว่ากฎหมาย มิได้บัญญัติให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้รับสื่อที่จะต้องไม่ถูกชักจูง ชื่นนำหรือทำให้เชื่อโดยบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนหรือผู้ดำเนินรายการ พิธีกรที่นำเสนอข่าวสารหรือรายการในขณะที่บุคคลนั้นเคยตกอยู่ฐานะจำเลยในคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ของรัฐในสถานีวิเทศหรือสถานีโทรทัศน์ที่บุคคลนั้นเข้าไปทำหน้าที่สื่อมวลชนและที่บุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ต้องรับโทษจำคุกหรือโทษอาญาอื่น ๆ ในข้อหาเกี่ยวกับการทุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน

ผู้เขียนจะไดยกตัวอย่างกรณีของบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนในฐานะของผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวที่อาจมีกรณีที่ต้องพิจารณาว่า ผลจากคำพิพากษาของศาลอาญาที่มีต่อบุคคลดังกล่าวในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นจะพอถือได้ไม่ว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดบทลงโทษหรือจำกัดสิทธิเพื่อมิให้บุคคลนั้นทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการที่อาจมีส่วนต่อการชี้แจง ชักจูงหรือจูงใจให้เด็ก เยาวชนและประชาชนสับสนหลงผิดในการที่ผู้ดำเนินรายการนั้นแสดงทัศนคติและให้ความเห็นต่อข่าว โดยเฉพาะหากเป็นข่าวที่มีเนื้อหาโดยตรงเกี่ยวกับทุจริต แม้บุคคลนั้นจะได้รับโทษตามกฎหมายจากความผิดฐานทุจริตที่ตนได้ก่อไว้ก็ตาม ดังนี้

กรณีข้อเท็จจริงปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ว่า นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา ก่อตั้งบริษัทไร้ส้ม จำกัด เมื่อปี พ.ศ. 2547 เพื่อผลิตรายการ “คุยคุ้ยข่าว” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ซึ่งเป็นรายการที่นายสรยุทธทั้งในฐานะที่เป็นผู้บริหารและเจ้าของบริษัทไร้ส้ม จำกัดที่เข้าทำสัญญาเพื่อรับสัมปทานเวลาจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) และในฐานะผู้ดำเนินรายการที่นำเสนอข่าวต่อประชาชนในลักษณะของการเล่าข่าว ต่อมาในปี 2548-2549 ผู้บริหาร อสมท. พบความผิดปกติที่ข่าวเที่ยงคืนออกอากาศช้ากว่าที่กำหนด เมื่อทำการตรวจสอบแล้วพบว่าบริษัทไร้ส้มส่งคิวโฆษณาเกินข้อตกลงจึงมีการตั้งกรรมการสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่านางพิชชาภา เอี่ยมสอาด พนักงาน อสมท. ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคิวโฆษณาของบริษัทและส่วนของ อสมท.เอง เกิดความผิดปกติ โดยนางพิชชาภา ทำการรับคิวโฆษณาที่บริษัทไร้ส้ม จำกัดขายได้มาจัดคิวรวมกับคิวโฆษณาที่ อสมท. ขายเอง ทำการปกปิดความผิดด้วยการลบคิวโฆษณาส่วนเกินของบริษัทไร้ส้มออก

และยังพบหลักฐานหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินที่บริษัทไร้ส้ม จำกัดจ่ายให้แก่นางพิชชาภา และใบเสร็จรับเงินจากการนำฝากเช็คเข้าบัญชีธนาคารทหารไทยของนางพิชชาภา รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 744,659 บาท แม้ต่อมาปรากฏว่า อสมท. ได้ดำเนินคดีแพ่งโดยให้ บริษัทไร้ส้ม จำกัด ต้องชดใช้เงินค่าโฆษณาส่วนเกิน 138.79 ล้านบาท ก็ตามแต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) มีมติชี้มูลความผิด บริษัทไร้ส้ม จำกัด นายสรยุทธ สุทัศินจินดาและพวก กระทั่งเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้จำคุกนายสรยุทธ สุทัศินจินดา และศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560 โดยในที่สุดศาลฎีกาพิพากษาให้จำคุก นายสรยุทธ สุทัศินจินดา เป็นเวลา 6 ปี 24 เดือน และนายสรยุทธ สุทัศินจินดาได้รับอิสระภาพจากการคุมขังหลังจากจำคุกมาแล้ว 1 ปี 2 เดือน 6 วันเนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษและได้พักโทษตามเงื่อนไข แต่ยังคงต้องติดกำไลอีเอ็มอีกเป็นเวลา 14 เดือน กรณีกระทำความผิดของบริษัท ไร้ส้ม จำกัด นายสรยุทธ สุทัศินจินดาและพวก รวมถึงเจ้าหน้าที่ของ อสมท. ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานทุจริตนั้นก่อให้เกิดความเสียหายกับ บมจ.อสมท. เป็นจำนวนประมาณ 138 ล้านบาท จากการโฆษณาเกินเวลาถึง 578 นาที ระหว่างปี 2548-2549

จากข้อเท็จจริงของคดีตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ กล่าวคือการเป็นเจ้าของธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรอันเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญขององค์กรธุรกิจ และประกอบอาชีพอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยในแต่ละอาชีพต่างก็มีหลักการของจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะกำหนดมาตรฐานให้บุคคลควรต้องปฏิบัติตาม แต่หากพิจารณาถึงการประกอบอาชีพสื่อมวลชนของบุคคลแล้ว จะเห็นว่าโดยหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลนั้น จะต้องดำรงไว้จริยธรรมอันเป็นการรักษาและคำนึงเกียรติภูมิของการเป็นบุคคลสาธารณะที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการสื่อสารข่าวสารและความจริงซึ่งมีเนื้อหาข่าวสารที่หลากหลายซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรมของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม การที่ผู้ดำเนินรายการ พิธีกรหรือผู้ประกาศข่าวจะทำการเล่าข่าวที่มีลักษณะของความคิด ความเชื่อ ทศนคติและความคิดเห็นส่วนตัวลงในการเล่าข่าวนั้น ย่อมมีผลสุดท้ายเป็นการทำให้ผู้รับสารซึ่งหมายถึงผู้ชมที่อาจเป็นเด็ก เยาวชน และประชาชนที่มีพื้นฐานของความรู้และวิจารณญาณที่แตกต่างกันไปตามสังคม การศึกษาและการเลี้ยงดู เชื่อ ถูกทำให้เชื่อ ตามที่ผู้เล่าข่าวได้วิเคราะห์วิพากษ์นั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาถึงความสำคัญของจริยธรรมของบุคคลต่อสังคมแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า รัฐย่อมให้ความสำคัญต่อการนำเอาจริยธรรมมาเป็นมูลฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ผ่านกลไกขององค์กรและบุคคลในสังคม เช่น จริยธรรมของบิดามารดาที่มีต่อบุตรในความสัมพันธ์ระดับครอบครัว ครูอาจารย์ในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาต่อนักเรียนและนักศึกษา พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชนหรือทำหน้าที่แทนรัฐให้กับประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งต่างต้องมีจริยธรรมเป็นการเฉพาะตนสำหรับการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งผู้เขียนจะได้แยกแยะและวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกฎหมายกับจริยธรรมของบุคคลในสังคม ดังนี้

จริยธรรมของบิดามารดาต่อบุตร ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1564 ที่กำหนดให้บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมถึงการให้การศึกษา อบรมสั่งสอนและคุ้มครองดูแล มาตรา 1566 วรรคสอง กำหนดให้บิดามารดามีอำนาจปกครองบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะร่วมกัน มาตรา 1567 กำหนดหน้าที่และอำนาจของบิดามารดาไว้ ได้แก่ เลี้ยงดู อบรมบุตร กำหนดที่อยู่ การศึกษา การทำงาน ลงโทษบุตรโดยชอบเพื่อการอบรมหรือกรณีตามมาตรา 1585 ถึง มาตรา 1595 ที่ให้สิทธิฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูบุตรและสิทธิของบุตรนอกสมรส โดยมีพื้นฐานมาจากหลักจริยธรรมของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ได้แก่ จริยธรรมด้านความรักและความเมตตา ด้านความรับผิดชอบ ด้านการเคารพสิทธิของบุตร เป็นต้น

จริยธรรมของครูอาจารย์ในสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียนนักศึกษา ถูกบัญญัติให้เป็นสิทธิแก่นักเรียนนักศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 22 ที่ให้สิทธิแก่ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ที่กำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถตามธรรมชาติและต้องไม่ใช้ความรุนแรง ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (8) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ หรือใช้ถ้อยคำที่ ดูหมิ่น เหยียดหยามเด็ก ซึ่งอาจตีความรวมถึงครู ที่เป็นผู้นำหน้าที่ดูแลและสั่งสอนเด็ก โดยกำหนดโทษกรณีฝ่าฝืนไว้ให้ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ รวมถึงประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 - 297 บัญญัติห้ามมิให้ทำร้ายร่างกายผู้อื่น แม้จะอ้างว่าเป็นการ “สั่งสอน” ก็ตาม โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ดูแล

เด็กซึ่งหมายความว่ารวมถึง ครูอาจารย์ที่ละเลยจนนักเรียนหรือนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้รับอันตราย มีความผิดฐานละเลยหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนดโทษไว้ทั้งจำคุกและหรือปรับไว้เช่นเดียวกัน โดยกฎหมายดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากหลักจริยธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียนหรือนักศึกษา เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ การให้เกียรติและเคารพศักดิ์ศรีของศิษย์ การอบรมสั่งสอนตามหลักคุณธรรม การไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียน การส่งเสริมศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ เป็นต้น

จริยธรรมของเจ้าพนักงานรัฐในการให้บริการแก่ประชาชน ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 63 ที่กำหนดรัฐซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบราชการที่มีธรรมาภิบาลที่ประกอบไปด้วย ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และประชาชนเข้าถึงบริการได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต โปร่งใส และเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เลือกปฏิบัติ หรือโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 ที่บัญญัติให้ข้าราชการต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับสถานะของข้าราชการ ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน และให้บริการประชาชนด้วยความสุภาพ รวดเร็ว เท่าเทียมกัน ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อหรือโดยทุจริตจนอาจทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายนั้น รัฐต้องชดใช้แก่ประชาชนโดยรัฐมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดนั้นต่อไปได้ หรือที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตจะต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นโดยอาศัยหลักจริยธรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพนักงานของรัฐกับประชาชน ได้แก่ หลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง หลักความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หลักโปร่งใส ตรวจสอบได้ และจริยธรรมที่ต้องไม่ใช้อำนาจในทางข่มขู่ คุกคาม หรือกดขี่ หรือเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีของประชาชน

ส่วนจริยธรรมของนักการเมืองที่มีต่อประชาชนนั้น ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 วรรคสอง ที่บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดมั่นในหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัด มาตรา 234 (1) ที่บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจพิจารณาความผิดจริยธรรมร้ายแรงของนักการเมือง มาตรา 258 (ง) ที่บัญญัติให้รัฐต้องจัดระบบงานการเมืองที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อประชาชน ตรวจสอบได้และไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยมาตรฐานจริยธรรม พ.ศ. 2561 กำหนดให้นักการเมืองต้องมีจริยธรรมสูงกว่าบุคคลทั่วไป เช่น ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่นักการเมืองพึงต้องมีและปฏิบัติ ได้แก่ ยึดมั่นในผลประโยชน์ของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน โปร่งใสและตรวจสอบได้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

จากตัวอย่างการเปรียบเทียบระหว่างบทบัญญัติของกฎหมายกับจริยธรรมที่พึงมีของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนตามความสัมพันธ์ของบุคคลในมิติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งหมายบังคับให้บุคคลต่าง ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ของตนจะต้องตั้งอยู่บนการปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามกฎหมาย และหากพิจารณาถึงกรณีที่กำลังกล่าวมาข้างต้นจะพบว่า เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการลงโทษทางแพ่ง ทางอาญาและทางวินัย ที่มุ่งเน้นให้บุคคลจะต้องมีจริยธรรมเฉพาะบุคคลด้วย เช่น ข้าราชการจะต้องดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมเฉพาะส่วนบุคคลของตนเอง การกระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อจริยธรรมเฉพาะส่วนของตนเอง แม้จะไม่ใช้การฝ่าฝืนจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งก็ตามย่อมเป็นการละเมิดต่อจริยธรรมเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ข้าราชการเป็นขู้หรือมีความสัมพันธ์ฉันขู้สาวกับบุคคลอื่นในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้ว ย่อมต้องรับโทษทั้งทางแพ่งและทางวินัย เป็นต้น กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกระทำการอย่างใด ๆ ของบุคคลที่มีสถานะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนย่อมจะต้องตั้งอยู่บนจริยธรรมเฉพาะตัวของตนอย่างเคร่งครัด

ดังนั้น หากย้อนกลับไปพิจารณาถึงข่าวสารบ้านเมืองที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการของบุคคลใดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น การทุจริตในภาครัฐที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตนั้น หรือกรณีการทุจริตในภาครัฐที่เกี่ยวเนื่องกับภาคเอกชนที่หมายถึงการทุจริตในภาครัฐที่มีภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการทุจริตนั้นด้วย การนำเสนอข่าวซึ่งกระทำโดยสื่อมวลชนที่มีความหมายครอบคลุมถึงองค์กรสื่อมวลชน และบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว พิธีกร หรือนักข่าว โดยเฉพาะในลักษณะการเล่าข่าวที่ผู้เล่าจะต้องมีการแสดงความคิดเห็น ทศนคติ เพื่อชี้แนะหรือโน้มน้าวให้ผู้ชมที่เป็นทั้งเด็ก เยาวชน และประชาชน เกิดความเชื่อและเห็นคล้อยตามกับความคิดของตนเองนั้นแล้วนั้น ผู้เล่าข่าวจะต้องเป็นบุคคลที่ดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมเฉพาะตนเป็นพื้นฐานเสียก่อน จึงจะสามารถเป็นผู้เล่าข่าวได้โดยไม่มีอคติหรือก่อให้เกิดความสงสัยเคลือบแคลงต่อประชาชนผู้รับชมการเล่าข่าวจากบุคคลนั้น ในทางกลับกันหากบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของ

ศาลให้ลงโทษในข้อหาทุจริต หรือสร้างความเสียหายแก่องค์กรสื่อของรัฐ แม้บุคคลนั้นจะได้รับโทษตามคำพิพากษาไปแล้วก็ตาม การที่สถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุยังให้บุคคลนั้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหรือผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวภายหลังย่อมอาจทำให้เกิดความคลางแคลงสงสัยต่อจริยธรรมเฉพาะตนของบุคคลนั้นว่า บุคคลนั้นได้แสดงทัศนคติ ความคิดและความเห็นไปในทางที่เกิดเป็นอคติต่อข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข่าวที่ตนเคยต้องหามาแล้วหรือไม่ ดังนั้นแม้การทำหน้าที่ของสื่อมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะไม่ถูกรัฐเข้าแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงออกก็ตาม แต่รัฐควรต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญต่อการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการรับรู้ข่าวสารผ่านผู้ประกอบวิชาชีพที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยเช่น ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจึงควรกำหนดด้วยการจำกัดสิทธิของผู้ทำหน้าที่สื่อในระดับปัจเจกชน เช่น ผู้เล่าข่าวไม่ให้ประกอบอาชีพสื่อเป็นการเฉพาะตัวหากพบว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองในด้านจริยธรรมส่วนบุคคล ดังตัวอย่างเช่น เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดฐานเป็น ตัวการร่วมหรือผู้สนับสนุนให้บุคคลอื่นทำการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพสื่อเพื่อไม่เปิดโอกาสให้บุคคลนั้นประกอบอาชีพที่ทำให้สังคมเกิดคำถามหรือเกิดข้อสงสัยถึงจริยธรรมของบุคคลนั้นในการทำหน้าที่สื่อมวลชน (วิชชัย ดำรงค์ธรรมาภ, 2565, น. 115-118)

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อไว้เป็นการเฉพาะ กฎหมายเพียงแต่มุ่งที่จะคุ้มครองเสรีภาพแก่การปฏิบัติหน้าที่และการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ไม่ให้รัฐเข้าคุกคามแทรกแซงการนำเสนอข่าวสารและความจริงของสื่อมวลชน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข่าวสารที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงซึ่งข่าวสารและเสรีภาพในการแสดงออกไว้เท่านั้น โดยที่รัฐมิได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับการชี้แจงหรือทำให้เชื่อตามข้อเท็จจริงในข่าวโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อในบทบาทของผู้ดำเนินรายการ เช่นการเล่าข่าว ที่จะต้องมีพื้นฐานของจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนรายนั้นเป็นที่ตั้งเสียก่อน เพราะหากผู้ดำเนินรายการดังกล่าวเคยถูกกล่าวหาและต้องคำพิพากษาของศาลซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านการพิสูจน์ความผิดอย่างเป็นระบบมาแล้วว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอาญาทุจริต อันถือได้ว่าเป็นละเมิดต่อจริยธรรมเฉพาะตนและอาจขัดต่อจริยธรรมในการเป็นสื่อมวลชน เช่น ฉ้อโกง หรือทุจริตต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนของตนเองแล้ว กฎหมายหรือองค์กรสื่อมวลชนยังยินยอมให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว ผู้ดำเนินรายการ หรือพิธีกรที่มีบทบาทในการเล่าข่าวที่ต้องแสดงความคิดเห็นต่อข่าวที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทุจริตต่อหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ก็ตามย่อมเป็นกรณีที่รัฐหรือองค์กรสื่อที่เกี่ยวข้องมิได้ให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับสื่อที่ไม่ได้เกิดจากอคติของผู้นำเสนอข่าว ดังนั้นรัฐควรกำหนดมาตรการในการลงโทษสื่อมวลชนที่เป็นบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาโดยเฉพาะความผิดต่อหน้าที่สื่อมวลชนโดยกำหนดมาตรการในการห้ามมิให้ประกอบอาชีพสื่อสารมวลชนโดยส่วนบุคคล ห้ามมิให้บุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารข่าวสารต่อประชาชนโดยตรง แต่ไม่ห้ามการที่บุคคลนั้นแม้จะถูกศาลพิพากษาลงโทษอาญาฐานกระทำความผิดที่กระทบต่อจริยธรรมสื่อในการที่ประกอบอาชีพสื่อในฐานะที่เป็นบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอข่าวสาร เช่น ยังสามารถเป็นผู้บริหารบริษัทนิติบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว ทั้งนี้ เพื่อไม่เป็นการตัดช่องทางในการประกอบอาชีพของบุคคลอันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญด้วย

บทสรุป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า รัฐโดยองค์กรของรัฐและองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการกำกับดูแลสื่อจะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมที่บัญญัติอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมเฉพาะบุคคลของปัจเจกชนผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในบริบทข่าวสารจากผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ หรือพิธีกร ว่าบุคคลนั้นจะต้องมีจริยธรรมส่วนบุคคลเป็นที่ตั้งโดยต้องไม่ละเมิดต่อจริยธรรมพื้นฐานของตน เช่นต้องไม่เคยต้องโทษทางอาญาให้ต้องจำคุกในความผิดฐานกระทำโดยทุจริตต่อองค์กรภาครัฐ หรือเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนของตน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันสิทธิของประชาชนที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านการแสดงความเห็น การวิเคราะห์หรือการเล่าข่าวโดยผู้ประกอบวิชาชีพที่ตั้งอยู่บนจริยธรรมเฉพาะตนอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2561). จริยธรรมสื่อสารมวลชน: หลักการ แนวคิด และกรณีศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย ดำรงค์ธรรมาภ. (2565). เสรีภาพสื่อมวลชนกับความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาสื่อโทรทัศน์ไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 40(2), 101–120.
- บุญเลิศ ศรีสุข. (2564). กฎหมายและจริยธรรมของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตย. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, 12(1), 23–44.
- ปิยะชาติ สุทธิวรรณ. (2565). บทบาทของพิธีกรข่าวกับความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม. วารสารนิเทศ ศาสตร์ปริทรรศน์, 17(2), 55–70.
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2561). จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน. <https://tja.or.th>
- สุกัญญา สงวนศักดิ์ภักดี. (2563). การคุกคามสื่อมวลชนกับเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร. วารสาร สิทธิมนุษยชน, 8(1), 15–30.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. <https://www.krisdika.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). (2563). ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสื่อวิทยุและโทรทัศน์. <https://www.nbtc.go.th>

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การพัฒนาทักษะวิศวกรรมสังคมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ชุมชนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

วันที่รับ : 30 เมษายน 2568

วันที่แก้ไข : 24 พฤศจิกายน 2568

วันที่ตอบรับ : 11 ธันวาคม 2568

ศรีไพร สกุลพันธ์,^{1*} วริศรา ดวงตาน้อย,¹ นันทา เป้งเนตร์,¹

เรือนขวัญ หุ่นเรืองใจ,¹ และกนกวรรณ เกิดพิน¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

*corresponding author e-mail : sriprai.sak@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจของวิศวกรรมสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และนำองค์ความรู้และทักษะวิศวกรรมสังคมในการเป็น นักคิด นักสื่อสาร นักประสานงาน และนักสร้างนวัตกรรม มาใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น รวมถึงถอดบทเรียนการพัฒนาวิศวกรรมสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธีวิทยา พื้นที่วิจัยตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ แบบแบ่งชั้นภูมิ และแบบเป็นสัดส่วน จำนวน 100 คน ใช้แบบสอบถาม แบบประเมิน และการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมมีระดับความรู้และความเข้าใจหลังอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถนำทักษะวิศวกรรมสังคมในการเป็นนักคิด นักสื่อสาร นักประสานงาน และนักสร้างนวัตกรรม มาใช้แก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินโครงการชุมชน ซึ่งชุมชนประเมินคุณภาพผลงานในระดับดีมาก การถอดบทเรียนทำให้เห็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จ ได้แก่ การคัดเลือกพื้นที่และประเด็นที่เหมาะสม บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา คุณลักษณะของนักศึกษาวิศวกรรมสังคม และกลไกการสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษานี้มีคุณค่าเชิงวิชาการในการยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาวิศวกรรมสังคมในสถาบันอุดมศึกษา และเสนอกรอบแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านการทำงานร่วมกับชุมชนและการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคมในบริบทอื่นได้

คำสำคัญ: วิศวกรรมสังคม, การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะ, การแก้ไขปัญหาชุมชน, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Social Engineer Skill Development for Innovation in Solving Community Problems in
Hat Song Khwae Subdistrict, Tron District, Uttaradit Province

Received : 30 April 2025

Revised : 24 November 2025

Accepted : 11 December 2025

Sriprai Sakunphun^{1*} Waritsara Duangtanoi¹ Nantha Pengnet¹

Reuankwan Roonreungjai¹ and Kanokwan Kedpin¹

¹Faculty Management Science of Rajabhat Uttaradit University

¹Faculty Agriculture of Rajabhat Uttaradit University

¹Faculty Industrial Technology of Rajabhat Uttaradit University

¹Faculty Humanities and Social Science of Rajabhat Uttaradit University

*corresponding author e-mail : sriprai.sak@uru.ac.th

Abstract

This study aimed to assess the knowledge and understanding of social engineers at Uttaradit Rajabhat University and to examine the application of social engineering competencies, including analytical thinking, communication, coordination, and innovation, in addressing local community problems. In addition, the study sought to extract lessons learned from the university's social engineer development process. A mixed-methods research design was employed. The research was conducted in Hat Song Khwae Subdistrict, Tron District, Uttaradit Province. The sample consisted of 100 students from Uttaradit Rajabhat University, selected using stratified and proportional sampling techniques. Data were collected through questionnaires, assessment forms, and interviews.

The findings revealed that participants' levels of knowledge and understanding significantly increased after the training program. The participants were able to effectively apply social engineering skills as thinkers, communicators, coordinators, and innovators in implementing community-based projects. These projects were evaluated by community members as being of very high quality. The lesson-learned analysis identified key factors contributing to success, including the appropriate selection of project areas and issues, the role of faculty advisors, the characteristics of student social engineers, and internal support mechanisms within the university. The results provide academic value by confirming the effectiveness of the social engineer development process in higher education institutions and propose a practical framework that can be applied to enhance students' capacities in community engagement and social innovation in other contexts.

Keywords: Social Engineer, Knowledge and Skills Development, Community Problem-Solving, Rajabhat Uttaradit University

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระบรมราโชบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและพื้นที่เป็นหลัก โดยเฉพาะในส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ ปลายปี พ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งได้ริเริ่มโครงการ "วิศวกรสังคม" ที่ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นห้องเรียนเพื่อพัฒนาทักษะ Soft Skills ของนักศึกษา โดยมุ่งพัฒนาทักษะ 4 ประการ ได้แก่ การเป็นนักคิด นักสื่อสาร นักประสาน และนักสร้างนวัตกรรม (นงรัตน์ อัสโร, 2564) ผ่านการเรียนรู้ข้ามศาสตร์แบบลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชบายที่ว่า "การศึกษาต้องสร้างให้คนมีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพมีงานทำ และเป็นพลเมืองดีมีระเบียบวินัย" (ประเวศ วะสี, 2554) การดำเนินงานของวิศวกรสังคมใช้เครื่องมือพัฒนาสมรรถนะ 5 ประการ ได้แก่ ฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต ไลน์ไลน์พัฒนาการ ไลน์ไลน์กระบวนการ และ M.I.C. model (นงรัตน์ อัสโร, 2564) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน การยกระดับองค์ความรู้ การสร้างนวัตกรรม และการสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะและเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562)

ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นตำบลหนึ่งใน 5 ตำบล ของอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ มี 7 หมู่บ้าน เป็นชุมชนที่สืบเชื้อสายมาจากลาวเวียงจันทร์ พร้อมเป็นประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เช่น ประเพณีหาบจันทัน งานประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ งานย้อนรำลึกเส้นทางประวัติศาสตร์รัชกาลที่ 5 เสด็จเมืองตรอนตรินธุ์ (องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว, ออนไลน์) เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ แต่กำลังเผชิญความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น การพึ่งพาภาคเกษตร และการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น โครงการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคมผ่านกระบวนการจัดการองค์ความรู้วิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ชุมชนบ้านหาดสองแคว จึงมุ่งเชื่อมโยงวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพนักศึกษา และสร้างนวัตกรรมทางสังคมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมีคณาจารย์เป็นพี่เลี้ยงและวิศวกรสังคมเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาวิศวกรสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. เพื่อนำองค์ความรู้และทักษะวิศวกรสังคมในการเป็น นักคิด นักสื่อสาร นักประสานงาน และนักสร้างนวัตกรรม มาใช้แก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น
3. เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาวิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ชุมชนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

- 1) การพัฒนาทักษะวิศวกรสังคม โดยใช้เครื่องมือพัฒนาสมรรถนะ 5 ชิ้น ประกอบด้วย ฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต ไลน์ไลน์พัฒนาการ ไลน์ไลน์กระบวนการ และ M.I.C โมเดล เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจและทักษะวิศวกรสังคม ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงเหตุผล ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประสานงาน และทักษะการสร้างนวัตกรรม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- 2) การนำองค์ความรู้มาสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น
- 3) การถอดบทเรียนการพัฒนาวิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ คุณลักษณะของการเป็นวิศวกรสังคม การประเมินผลจากปริมาณงานและคุณภาพงาน โดยชุมชน

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในพื้นที่ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ และนักศึกษา วิศวกรสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ด้านพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

ด้านเวลาผู้วิจัยใช้เวลาศึกษาตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะวิศวกรสังคม
2. นักศึกษาได้นำองค์ความรู้มาสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น
3. ได้วิศวกรสังคมและแกนนำชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่และรองรับการพัฒนาประเทศ
4. ชุมชนสามารถขยายผลโดยนำนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์และขยายผลสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมอาชีพ ความเป็นอยู่ และรายได้ให้กับชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. **แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคม (Social Engineer)** งานวิจัยใช้กรอบการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคมเป็นแนวคิดหลักเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการใช้เครื่องมือและกระบวนการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยทักษะ 4 ด้าน ได้แก่ การคิดเชิงเหตุผล การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการสร้างนวัตกรรม (นงรัตน์ อัสโร, 2564) ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะผู้ปฏิบัติชุมชน (Community practitioner) ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในบริบทท้องถิ่นและออกแบบการแก้ปัญหาที่ตอบโจทย์สถานการณ์จริง (Karadzhov et al., 2024) การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการฝึกทักษะวิศวกรสังคม โดยอธิบายปัญหาชุมชนและนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมผ่าน 5 กระบวนการ ได้แก่ Empathize, Define, Ideate, Prototype และ Test (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2564) การเข้าใจในกิจกรรมการอบรมและการลงพื้นที่ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการเข้าใจบริบท สามารถระบุปัญหาเชิงพื้นที่ สร้างแนวทางการแก้ไข สร้างต้นแบบและทดสอบกับชุมชน ซึ่งช่วยเชื่อมโยงทักษะเชิงปฏิบัติเข้ากับการผลิตงานที่ใช้งานได้จริงในชุมชน (Khongcharoen & Kaewurai, 2024; Rivera, 2024)

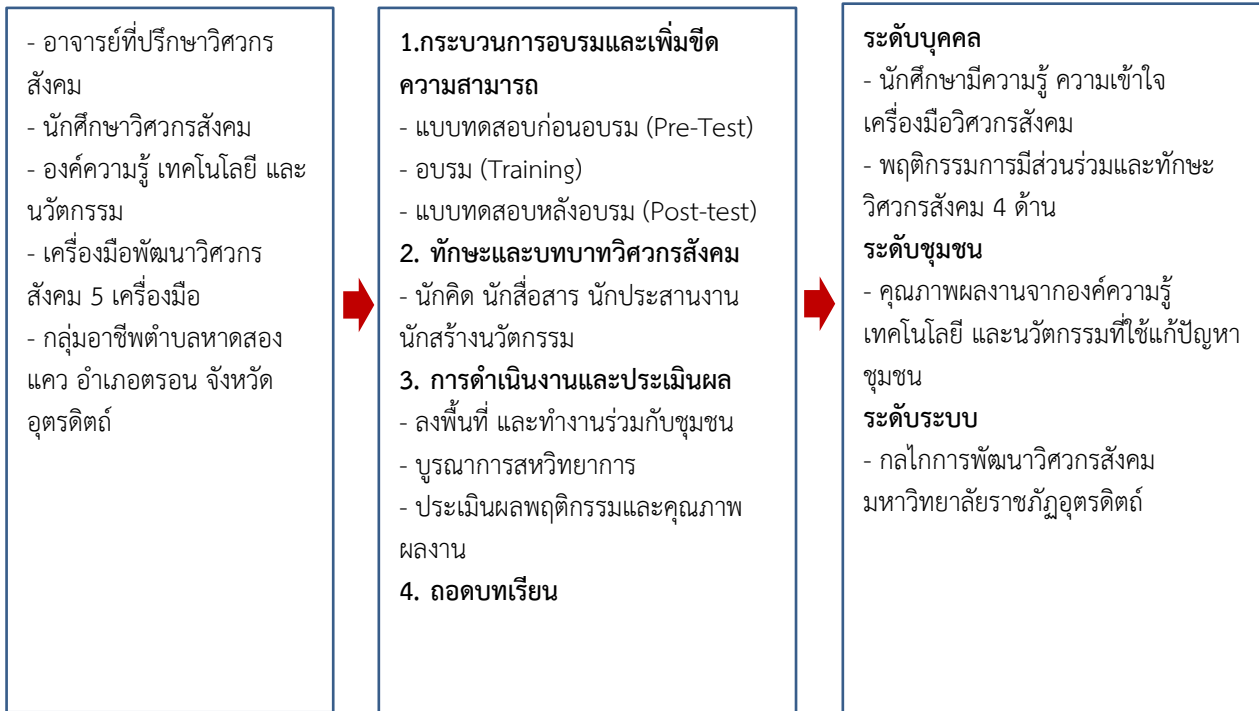
นอกจากนี้ยังมีแนวคิดนวัตกรรมสังคมและการเป็นผู้ประกอบการ (Social Innovation and Entrepreneurship) แม้ว่างานวิจัยไม่ได้มุ่งพัฒนาผู้ประกอบการเชิงพาณิชย์เป็นเป้าหมายหลัก แต่แนวคิดนวัตกรรมเชิงสังคมช่วยอธิบายเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ของการออกแบบการแก้ไขปัญหาในชุมชน คือ การสร้างคุณค่าทางสังคมและผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการวิจัยที่เสนอประเด็นสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งผลลัพธ์ทางสังคม (Gupta, 2020; Klarin & Suseno, 2022) และยังเป็นการบูรณาการทฤษฎีนวัตกรรมทางสังคมและการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกในระดับชุมชน (Phills, Deiglmeier, & Miller, 2008)

2. **ทฤษฎีองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม** นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนรู้ (Miles, 1964, อ้างถึงใน เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์, 2545) นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น (Rogers, 2003) แนวคิดด้านนวัตกรรมมีลักษณะหลากหลาย เช่น การนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการศึกษา (กิดานันท์ มลิทอง, 2548) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รัฐบาลไทยได้กำหนดให้การพัฒนานวัตกรรมเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศตามแนวทางประเทศไทย 4.0 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสร้างนวัตกรรมต้องอาศัยบุคคลที่มีความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (อนันต์ มณีนรัตน์, 2560) โดยบุคคลเหล่านี้ต้องมีทักษะการคิด การสนับสนุนแนวคิด และการทำให้แนวคิดเกิดขึ้นจริง (สนั่น เกาชาธิ, 2551; ประเวศ ชุ่มเกษรกุลกิจ และ ศจีมาจ ญ วิเชียร, 2561)

จากการทบทวนทฤษฎี/วรรณกรรม/แนวคิด การสร้างวิศวกรสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในกระบวนการพัฒนา โดยให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ สังเกตและไตร่ตรอง สร้างแนวคิดจากประสบการณ์และทดลองแนวคิดใหม่ ทำให้วิศวกรสังคมเกิดความคิดเชิงระบบ สอดคล้องกับพัชรินทร์ เจนจบุรุษกิจ และคณะ (2568) การพัฒนาแกนนำนักศึกษาด้วยกระบวนการวิศวกรสังคมสร้างความร่วมมือภายในชุมชนการรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เกิดการแบ่งปันความรู้ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบสาน ภูมิปัญญาดั้งเดิมเกิดการสานต่อ และสามารถวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ตรงกับความต้องการของชุมชน ผ่านเครื่องมือวิศวกรสังคมและใช้ 4 ทักษะ ได้แก่

นักคิด นักสื่อสาร นักประสานและนักสร้างนวัตกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีวิทยา (Mixed method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปีการศึกษา 2564 จำนวน 154 คน ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะวิทยาสังคม (กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2565) การวิจัยนี้คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ สูตรเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% และใช้ สูตรยามานะ (Yamane, 1967) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ได้ 100 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) จาก 7 คณะ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนสัดส่วนประชากรแต่ละคณะอย่างเหมาะสม และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 22 คน

กลุ่มที่ 2 วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ หรือกลุ่มอาชีพพื้นที่ตำบลหาดสองแคว อำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านหาดสองแคว หมู่ 2 บ้านหาดสองแคว หมู่ 3 บ้านหาดสองแคว หมู่ 4 บ้านเด่นสำโรง หมู่ 5 บ้านแหลมคูณ หมู่ 6 บ้านนิคมบึงพาด หมู่ 7 บ้านบึงพาด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 4 ส่วนตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจทักษะวิศวกรสังคม ก่อน-หลัง เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2.2 วิศวกรสังคมลงพื้นที่ค้นหาประเด็นโจทย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุม และอภิปรายกลุ่ม โดยใช้เครื่องมือวิศวกรสังคมในการเก็บข้อมูล ระบุปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ และนำเสนอประเด็นโจทย์ปัญหาให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาวิศวกรสังคมโดยอาจารย์ที่ปรึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (0 = พฤติกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติเลย 1 = พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง 2 = พฤติกรรมที่ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง 3 = พฤติกรรมที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง 4 = พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำ) จำนวน 12 ข้อ

2.4 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนานวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นและการถอดบทเรียน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างและจัดทำสัมมนากลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาวิศวกรสังคม อาจารย์ที่ปรึกษา และชุมชน โดยการสุ่มคัดเลือกกลุ่มละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจใช้การทดสอบก่อน-หลังการอบรม และใช้แบบประเมินโครงการจากการนำเสนอประเด็นโจทย์ปัญหา การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมและประเมินพฤติกรรมผ่านแบบประเมิน 12 ด้าน เก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และเก็บข้อมูลจากการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยชุมชน

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยใช้การทดสอบ t-test (Paired-Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม และแบบประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาวิศวกรสังคม ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์สามารถจำแนกตามเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของการประเมินความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิศวกรสังคม ก่อนและหลังการอบรม เป็นค่าเฉลี่ยพื้นฐานก่อนและหลังการอบรม

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ค้นหาประเด็นโจทย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุม และอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาวิศวกรสังคม ใช้มาตราวัด 5 ระดับ เป็นค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนานวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นใช้มาตราวัด 5 ระดับ เป็นค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดจัดกิจกรรมที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการทบทวนความรู้และบ่มเพาะทักษะวิศวกรสังคม (Upskill/Reskill) และการเรียนรู้สิ่งใหม่ทักษะที่จำเป็น (New skill) ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม การทบทวนเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะ 5 ชั้น ได้แก่ เครื่องมือฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต ไทมีไลน์พัฒนาการ ไทมีไลน์กระบวนการ และ M.I.C. model พบว่านักศึกษาวิศวกรสังคมมีความรู้ ความเข้าใจในทักษะต่าง ๆ ก่อนอบรม ($\bar{X}$ 4.79) คะแนน และหลังการอบรมมีค่าคะแนนสูงขึ้น ($\bar{X}$ 10.96) คะแนน ผลของค่าสถิติ t-test มีค่าเท่ากับ -25.32 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงดังตารางที่ 1

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของการประเมินความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิศวกรรมสังคมก่อนและหลังการอบรม (n=87 คน)

ความรู้ความเข้าใจ	คะแนน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
รวม					
ก่อนการอบรม	4.79	1.74	-25.32	86	0.00
หลังการอบรม	10.96	1.85			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิจกรรมที่ 2 การลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิศวกรสังคม และใช้เครื่องมือวิศวกรสังคมในการเก็บข้อมูล ระบุปัญหา/ความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ โดยจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับบริบทกลุ่มวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนากลุ่มในพื้นที่ตำบลหาดสองแคว โดยผ่านกระบวนการและทักษะวิศวกรสังคม โดยมี นักศึกษาวิศวกรรมสังคมดำเนินการสัมภาษณ์ เก็บรายละเอียดข้อมูลของกลุ่ม

กิจกรรมที่ 3 วิศวกรสังคมประสานงานกับชุมชน ประชุมเตรียมความพร้อม และลงพื้นที่ ในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยจัดแบ่งกลุ่มดำเนินงานตามความเชี่ยวชาญและความถนัดในแต่ละสาขาวิชา และมีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มทำหน้าที่เป็นโค้ช (coach) ให้คำแนะนำ สังเกตพฤติกรรมวิศวกรสังคมเป็นรายบุคคล เพื่อนำเสนอประเด็นโจทย์ปัญหาของพื้นที่ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านให้ข้อเสนอแนะ วิศวกรสังคมลงพื้นที่เพื่อดำเนินโครงการไม่น้อยกว่า 5 เดือน โดยใช้เครื่องมือและทักษะวิศวกรสังคม ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อสร้างนวัตกรรมแก้ไขปัญหให้กับชุมชนท้องถิ่น

พบว่านักศึกษาวิศวกรรมสังคม มีการนำองค์ความรู้ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ มาสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 7 โครงการ ได้แก่

1) โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าเพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพในชุมชน ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่ม

2) โครงการพัฒนาตราสินค้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์น้ำมันนวดสมุนไพรจากกระดูกไก่ดำ ได้แก่ การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สื่อสารถึงส่วนประกอบสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

3) โครงการออกแบบตราสินค้า สื่อผลิตภัณฑ์และแคตตาล็อกของกระท่อมไม้ไผ่ศรีอยุธยา ได้แก่ การสร้างตราสินค้าและจัดทำแคตตาล็อก และสื่อสารการตลาดโดยการจัดทำวิดีโอแนะนำผลิตภัณฑ์

4) โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนลาวเวียง หาดสองแคว โดยการสร้างจุดเช็คอินให้เหมาะสมกับงบประมาณและบูรณาการกับพื้นที่ โดยการเลือกใช้วัสดุในชุมชนเพื่อลดต้นทุน

5) โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (ใส่) ออโต้เปิด ได้แก่ การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด และสื่อสารถึงเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน อธิบายถึงรายละเอียดผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่สะดวกต่อการจำหน่ายและการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น

6) โครงการปรับภูมิทัศน์ศาลเจ้าพ่อใหญ่เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ โดยการออกแบบปรับภูมิทัศน์ในส่วนของศาลเจ้าพ่อใหญ่ปู่ก๊อกและปู่กัก และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ป้ายข้อมูล ประวัติศาสตร์เจ้าพ่อตามความต้องการชุมชน

7) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุด DIY กระเป๋ารักษ์โลก (Vegan Bag) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวเวียง บ้านหาดสองแคว โดยการจัดชุดให้ผู้บริโภคสามารถตกแต่งกระเป๋าด้วยตนเอง จากการเผยแพร่ทักษะการปักผ้าแบบดั้งเดิมเพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ และจัดทำสื่อเป็นวิดีโอเพื่ออธิบายวิธีการทำ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาวิศวกรรมสังคม (n = 74)

ลักษณะพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ร่วมพูดคุย ซักถาม แสดงความคิดเห็นในการค้นหาปัญหา	3.14	0.98
2. มีทักษะการคิดแบบมีเหตุผล เพื่อค้นหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหา	2.78	1.27
3. มีทักษะการคิดแบบเป็นขั้นตอน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อให้ข้อเท็จจริง	2.97	1.17
4. มีการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่เหมาะสม	3.08	1.11
5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้	2.82	1.07
6. มีการจดบันทึกข้อมูล สรุปเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอน	2.70	1.13
7. ยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ไม่ด่วนสรุปในความคิดเห็นต่างเคารพกฎกติกา	3.17	1.08
8. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ เพื่อการประสานงาน	2.95	1.25
9. มีการพูดโน้มน้าวใจผู้อื่นได้	2.90	1.32
10. ร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางที่แปลกใหม่	3.02	1.05
11. มีการเสนอแนวคิดแบบใหม่ ๆ เพื่อสร้างสิ่งใหม่	2.95	1.03
12. มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสิ่งใหม่	3.25	0.95
รวม	3.57	1.34

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลวิศวกรรมสังคม จำนวน 74 คน จากกิจกรรมการนำเสนอประเด็นโจทย์ปัญหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละกลุ่มโครงการในภาพรวม พบว่า พฤติกรรมที่พบมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ($\bar{x}$ 3.25) รองลงมา คือ พฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ไม่ด่วนสรุปในความคิดเห็นต่าง เคารพกฎกติกาและพฤติกรรมร่วมพูดคุย ซักถาม แสดงความคิดเห็นในการค้นหาปัญหา ($\bar{x}$ 3.17) และ ($\bar{x}$ 3.14) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพผลงานของวิศวกรรมสังคมโดยชุมชน

หัวข้อประเมินคุณภาพผลงาน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ประเมิน
1. ผลงานตรงตามวัตถุประสงค์โครงการและตรงตามความต้องการของกลุ่มชุมชน	3.20	80.00	ดีมาก
2. ทำงานได้ถูกต้องตามเนื้อหา ครบถ้วนสมบูรณ์ เรียบร้อย มีความรอบคอบ ไม่เกิดปัญหาติดตามมา	3.40	85.00	ดีมาก
3. ผลงานมีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นงานบุกเบิกทางวิชาการตลอดจนเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่	3.20	80.00	ดีมาก
4. ผลงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด (กุมภาพันธ์ 2566)	3.00	75.00	ดีมาก
5. ผลงานวิศวกรรมสังคมเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน	3.80	95.00	ดีเด่น
6. ผลงานวิศวกรรมสังคมเป็นวิธีการใหม่ทั้งหมดหรือเกิดจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการเดิม	3.80	95.00	ดีเด่น
7. มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้ดำเนินงานบางอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น	3.00	75.00	ดีมาก
8. ผลงานนวัตกรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่งผลให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมประจักษ์ต่อสาธารณะ	4.00	100.00	ดีเด่น
รวม	3.43	85.63	ดีมาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพผลงานของวิศวกรสังคมโดยชุมชน พบว่าผลการประเมินคุณภาพภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ 3.43) เมื่อพิจารณารายข้อ 3 ลำดับ พบว่า ผลงานนวัตกรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่งผลให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมประจักษ์ต่อสาธารณะ มีผลการประเมินในระดับดีเด่น ($\bar{X}$ 4.00) รองลงมาคือ ผลงานวิศวกรสังคมเป็นผลงานนวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน และผลงานวิศวกรสังคมเป็นวิธีการใหม่ทั้งหมดหรือเกิดจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการเดิม มีผลการประเมินในระดับดีมาก ($\bar{X}$ 3.80) และการทำงานได้ถูกต้องตามเนื้อหา ครบถ้วนสมบูรณ์เรียบร้อย มีความรอบคอบ ไม่เกิดปัญหาติดตามมา มีผลการประเมินระดับดีเด่น ($\bar{X}$ 3.40) และผลการประเมินในลำดับน้อยที่สุด คือ ผลงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด (กุมภาพันธ์ 2566) และมีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้ดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ($\bar{X}$ 3.00)

การพัฒนาวิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ควรเลือกพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยและเดินทางสะดวก เพื่อลดงบประมาณและติดตามงานได้ง่าย การเลือกประเด็นแก้ไขปัญหามุมชนต้องสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษาและทรัพยากร หากประเด็นใหญ่เกินไปและชุมชนไม่พร้อม อาจต้องเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายหรือเลือกประเด็นที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานตอบโจทย์ชุมชนได้จริง พบว่า คุณลักษณะของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิศวกรสังคม ดังนี้ 1) ความเป็น Coaching มีอาชีพ 2) มีวินัยและกระบวนการทำงานอย่างเป็นระเบียบ 3) มีขั้นตอนและวิธีการสอนการคิดอย่างเป็นระบบ 3) สามารถให้คำปรึกษาและร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล 4) สามารถถ่ายทอดพลังงานที่ดีในการทำงาน เพื่อลดความกังวลในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ 5) การเป็นนักฟัง นักแนะนำและนักจัดการที่ดี 6) การเป็นผู้มีความรู้รอบด้านและจัดเจนในการทำงาน 7) การเป็นนักจิตวิทยาที่ดี 8) การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

วิศวกรสังคมควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การมีระเบียบวินัยในการทำงานจนสำเร็จจุล่งและมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผลและทำงานอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน นอกจากนี้ ควรมีจิตอาสา มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งต้องกล้าแสดงออก ทั้งในด้านความคิด คำพูด และการกระทำ

วิศวกรสังคมควรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมถึงสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างได้ และต้องสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม ตลอดจนเป็นนักสื่อสาร นักแก้ปัญหา และนักวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การเป็นผู้ที่รู้จักตั้งคำถามและค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบจะช่วยให้วิศวกรสังคมสามารถพัฒนาตนเองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการวิศวกรสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้แก่ 1) อาจารย์ที่ปรึกษาวิศวกรสังคม สามารถให้คำปรึกษาเป็นพี่เลี้ยงให้วิศวกรสังคมได้ และติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการเป็นระยะ 2) วิศวกรสังคมและอาจารย์ที่ปรึกษาวิศวกรสังคม เคยทำงานร่วมกันมาก่อน จะสามารถดำเนินงานโครงการได้เร็วขึ้น และมีความเชื่อใจซึ่งกันและกัน 3) งบประมาณในการลงพื้นที่เพียงพอ 4) ผลงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ผลงานตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของชุมชนและเกิดจากการมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการร่วมคิดร่วมทำและผลงานนวัตกรรมที่เกิดขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและส่งผลกระทบทันทีต่อชุมชน สังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะวิศวกรสังคมช่วยเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ให้เป็นนักนวัตกรรม โดยเฉพาะความสามารถและทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การประสานงาน และการสร้างนวัตกรรมได้ครบถ้วน และสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้แก้ไขปัญหาจริงในชุมชน โดยสอดคล้องกับผลการประเมินเชิงปริมาณที่แสดงให้เห็นว่ามีความรู้และความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และข้อคิดเห็นจากชุมชน แสดงถึงศักยภาพในการส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาและจัดการตนเองได้ จากการมีส่วนร่วมของนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และชุมชนผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแก้วตา ผิวพรรณ (2565) ได้ดำเนินโครงการบ่มเพาะวิศวกรสังคมร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ในพื้นที่ อำเภอเขาค้อ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้นักศึกษาเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชนผ่าน

กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยเน้นการฝึกคิดเชิงระบบ การสำรวจปัญหา การออกแบบแนวทางแก้ไข และการสร้างต้นแบบนวัตกรรมร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ผ่านการใช้เครื่องมือวิศวกรรมสังคม ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะที่มีในการคิดค้นและสร้างนวัตกรรมใหม่ ได้แก่ “ฝายชะลอน้ำ” เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและได้รับการยอมรับจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ระบุว่านักศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อสร้างสิ่งใหม่ช่วยเหลือชุมชน

จากการวิเคราะห์ระบบ พบว่า กลไกการพัฒนาวิศวกรรมสังคมของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคัดเลือกพื้นที่และประเด็นปัญหา ที่มีความสอดคล้องกับบริบทชุมชน 2) กระบวนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพ ผ่านการอบรมทักษะทั้งสี่ด้าน 3) การนำทักษะไปปฏิบัติจริงในชุมชน จากการลงพื้นที่ ออกแบบโครงการ และทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย 4) การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษา ชุมชน และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมประเมินผลและเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวทางของ Smith & Brown (2018) ระบุว่าการพัฒนาโครงการทางสังคมร่วมกับชุมชนสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพของนักศึกษาในการแก้ไขปัญหาจริงและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Johnson & Miller (2019) ที่เน้นว่าการบูรณาการองค์ความรู้ด้านวิศวกรรมเข้ากับการพัฒนาชุมชนช่วยให้นักศึกษามีทักษะในการวิเคราะห์และออกแบบโซลูชันที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากขึ้น ขณะเดียวกันผลการศึกษายืนยันข้อค้นพบของกนิษฐา จอดนอก (2564) ที่ระบุว่านักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะวิศวกรรมสังคมสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ในชุมชนได้จริง และสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนักศึกษาจากหลากหลายสาขาสามารถบูรณาการองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมให้ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการถอดบทเรียน พบว่า บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาเป็นพี่เลี้ยง และติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะให้คำปรึกษาอย่างมีเหตุผลและถ่ายทอดพลังบวกในการทำงาน ช่วยให้นักศึกษาลดความกังวลในการเผชิญกับปัญหา โดยเฉพาะวิศวกรรมสังคมและอาจารย์ที่เคยร่วมงานกันมาก่อนจะสร้างความเชื่อใจและดำเนินงานได้เร็วขึ้น ปัจจัยความสำเร็จอีกประการคือ งบประมาณที่เพียงพอและผลงานเสร็จตามระยะเวลา โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของทั้งสามฝ่ายตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ จนถึงการประเมินผล ทำให้ผลงานนวัตกรรมสามารถนำไปใช้ได้จริงและส่งผลกระทบที่ดีต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาบุคลากรและนักศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญภายในมหาวิทยาลัย มีการทวนสอบความรู้และประเมินผลก่อนถ่ายทอดสู่นักศึกษา เพื่อสร้างทักษะที่แท้จริงก่อนลงพื้นที่ชุมชน
2. การพัฒนาสังคม โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้และการสื่อสารระหว่างองค์กรภายในและภายนอก เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ให้การพัฒนาตรงกับความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาวิศวกรรมสังคมในมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักศึกษาวิศวกรรมสังคม วิเคราะห์ว่าปัจจัยใดมีผลต่อการพัฒนาและความสามารถในการแก้ปัญหาชุมชนของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา จอดนอก. (2564). วิศวกรรมสังคม สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการบูรณาการการเรียนการสอนสู่การพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น*, 13(2), 45-60.
- กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (2565). *ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการวิศวกรรมสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2564*. รายงานโครงการวิศวกรรมสังคมกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564, 5 สิงหาคม). *อว.จับมือ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏสร้าง “วิศวกร สังคม” ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ*.
<https://www.mhesi.go.th/index.php/en/pr-executive-news/4170-11.html>
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. อรุณการพิมพ์.
- แก้วตา ผิวพรรณ. (2565). *โครงการบ่มเพาะวิศวกรสังคมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการเพิ่มศักยภาพพัฒนาเชิงพื้นที่ในอำเภอเขาค้อ. วารสารพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม*, 8(2), 45-62.
- ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.). (2562). *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561)*. การประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.)
- นงรัตน์ อัสโร. (2564). *คู่มือพัฒนานักศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ แบบฝึก Soft Skills จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ฉบับร่วมมหาวิทยาลัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อมรินทร์.
- นงรัตน์ อัสโร. (2564). *พระบรมราโชบายด้านการศึกษาเกี่ยวกับภารกิจของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. วารสารทหารพัฒนา*, 45(2), 53-63.
- ประเวช ชุ่มเกษรกุลกิจ, ศจีมา ณ วิเชียร. (2561) *พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานแนวคิด ปัจจัยเชิงสาเหตุ ความท้าทาย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 10(1), 25-41. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/article/view/110682>
- ประเวศ วะสี. (2554). *ระบบการศึกษาที่แก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2561). *การพัฒนาวิศวกรสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชน*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ เจนจบวรกิจ, ปรอยฝน ทวีชัย, วุฒินันท์ สุพร และพีรพัฒน์ พวงจิตร. *การพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาด้วยกระบวนการวิศวกรสังคม : ทีมชาโสมโอมเพียง*. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(5), 74-87.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (ม.ป.ป.). *แนวคิดของวิศวกรสังคม*. <https://shorturl.asia/1aVeg>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- สนั่น เกชาhari. (2551). *กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อความสำเร็จขององค์กร*. *Industrial Technology Review*, 18(7), 145-151.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561, 13 ตุลาคม). *แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. <http://nscr.nesdc.go.th/ns>
- อนันต์ ณีรัตน์. (2560). *ความผูกพันในองค์กร : ศึกษากรณี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี*. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(1), 67-90. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kupsrj/article/view/244239/166170>
- องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว *งานนโยบายและแผน*. (2561, 3 ธันวาคม). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. <https://www.hardsongkwae.go.th/th/index.php/plans-develop/plans-local>.
- เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. (2545). *เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการและแนวคิดสู่ปฏิบัติ*. งานส่งเสริมการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Gupta, P., Chauhan, S., Paul, J., & Jaiswal, M. P. (2020). Social entrepreneurship research: A review and future research agenda. *Journal: Journal of Business Research*, 113, 209–229.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.03.032>
- Johnson, R. L., & Miller, K. S. (2019). Developing social engineers: A global perspective on community-based engineering education. *Journal: International Journal of Engineering Education*, 35(3), 789-799.

- Karadzhov, D., Lee, J., Hatton, G., White, R. G., Sharp, L., Jalloh, A., & Langan Martin, J. (2024). Identifying coreglobal mental health professional competencies: A multi-sectoral perspective. *Journal: Global mental health (Cambridge, England)*, 11, e24. <https://doi.org/10.1017/gmh.2024.26>
- Khongcharoen, P., & Kaewurai, W. (2024). The development of instructional model based on design thinking process with family and community engagement to enhance learning and innovation skills for seniorhigh school students. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 45(3), 757–766. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/view/274815>
- Klarin, A. & Suseno, Y. (2022). An Integrative Literative Literature Review of Social Entrepreneurship Research: Mapping the Literature and Future Research Directions, *Journal: Business & Society*, 62(3), 565-611. <https://doi.org/10.1177/00076503221101611>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Phills, J. A., Deiglmeier, K., & Miller, D. T. (2008).** *Rediscovering social innovation*. Stanford Social Innovation Review, 6(4), 34–43.
- Rivera, N. (2024). Online Design Thinking and Community-Based Learning: Co-Designing an Indigenous Curriculum to Help Redress Language Marginalization. *Programmatic Perspectives*, 14(2). <https://programmaticperspectives.cptsc.org/index.php/jpp/article/view/53>
- Rogers, Everett. (2003). *Diffusion of Innovations*. The Free Press.
- Smith, J. A., & Brown, L. B. (2018). Social engineering education: Integrating community development into engineering curricula. *Journal of Community Engagement and Higher Education*, 10(1), 15-29.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*, (2nd ed.). Harper and Row.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University ISSN 2350-9317 (Online) เว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/johuru> เป็นวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และผลงานวิจัย ที่มีความสำคัญในด้านการงานเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ทุกระดับ โดยผลการวิจัยนั้นต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่สามารถขยายผลความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่น หรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ในระบบ Thai Journal Online System ซึ่งมีกำหนดการออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ทั้งนี้บทความทุกฉบับจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน ในลักษณะการประเมินแบบ Double-Blind เพื่อให้ผู้เขียนสามารถเตรียมต้นฉบับได้ถูกต้องและได้มาตรฐานตามรูปแบบของวารสาร จึงขอชี้แจงดังนี้

รายการตรวจสอบการเตรียมบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามรายการต่อไปนี้

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์ในลักษณะบทความวิจัยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องส่งแบบฟอร์ม “ขอส่งบทความวิชาการ/วิจัย เพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์”
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
7. ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
8. สามารถส่งต้นฉบับบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ได้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
9. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
10. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

นโยบายการดำเนินงานของวารสาร

1. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ
2. บทความที่ส่งเข้าระบบเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จะผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงานวิชาการโดยใช้ระบบอักขราวิสุทธิ์หรือระบบ CopyCatch หรือระบบ Turnitin อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ผลงานวิชาการที่มีเนื้อหาคล้ายกันสามารถยอมรับได้ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของผลงานทั้งหมด

3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้สำหรับพิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์หรือไม่ สำหรับกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้ เป็นการประเมินบทความแบบสองทาง (Double-Blind Process) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยชื่อผู้ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบ และจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้ส่งบทความทราบรวมถึงกองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยทั้ง ชื่อผู้ส่งบทความ และชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้บุคคลอื่นทราบด้วยเช่นกัน

4. ทั้งนี้เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาการกลั่นกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาตัดสินโดยอิงตามคำตัดสินและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรได้รับการตีพิมพ์ หรือควรส่งกลับให้กับผู้ส่งบทความเพื่อทำการแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่

6. การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

นโยบายจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และสัตว์ (Human and animal research ethics policy)

บทความจากงานวิจัยที่ส่งเข้ามารับการตีพิมพ์และเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในมนุษย์และสัตว์ ต้องได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือในสัตว์ของสถาบันที่ดำเนินการหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การเตรียมต้นฉบับบทความ

แนะนำให้ผู้นิพนธ์ ดาวน์โหลดเทมเพลต Research Article Template (บทความวิจัย) หรือ Academic Article Template (บทความวิชาการ) ที่ เอกสารดาวน์โหลด สำหรับวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1. ความยาวของบทความไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ ขนาด A4 พิมพ์หน้าคู่ (นับรวมภาพ ตาราง และเอกสาร อ้างอิง) พื้นที่ของกระดาษที่ใช้พิมพ์ ให้เว้นขอบบน 3.81 เซนติเมตร ขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร ขอบซ้าย 3.81 เซนติเมตร และขอบขวา 2.54 เซนติเมตร จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK โดยเนื้อความขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวธรรมดา)

2. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง หน้ากระดาษ

3. ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

4. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ Corresponding Author, E-mail: ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

5. หัวข้อ ได้แก่ บทคัดย่อ Abstract บทนำ วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยอภิปราย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

6. การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และ เว้น 1 วรรคตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น

Community engagement in higher education: Policy reforms and practice

(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2562; ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2564)

7. ภาพ หมายเลขภาพ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ภาพ

9. รายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายทุกรายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ควรกะทัดรัดไม่ยาวจนเกินไป มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ระบุเฉพาะชื่อ และสกุล โดยใช้เครื่องหมายดอกจัน (*) เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ สถานที่ทำงาน (Affiliation) ระบุหน่วยงาน จังหวัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับผู้แต่งอีเมล (E-mail Address) ระบุเฉพาะผู้รับผิดชอบบทความและควรเป็นอีเมลของหน่วยงาน

3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 400 คำ คำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

4. ส่วนเนื้อหา

4.1 บทความวิจัย ควรเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ข้อค้นพบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการวิจัย โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือ องค์ประกอบที่แตกต่างได้)

4.1.1 บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

4.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective) ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่นักวิจัยต้องการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบวิจัย (Research Design) อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจนให้บอกรายละเอียดสิ่งที่น่าสนใจ ศึกษา สูตรและการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา (เกณฑ์การคัดเข้า คัดออก) การสุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือ วิธีหรือมาตรที่ใช้ในการวัด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.4 ผลการวิจัย (Results) บรรยายสรุปผลการวิจัยอย่างกระชับโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หากการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องนำเสนอด้วยตาราง หรือแผนภูมิ ควรมีคำอธิบายประกอบ การเรียงลำดับภาพตาราง หรือแผนภูมิควรเรียงลำดับตามเนื้อหาของงานวิจัย และต้องมีการแปลความหมายของผลที่ค้นพบหรือวิเคราะห์

4.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เขียนสอดคล้องกับลำดับของการนำเสนอสรุปผลการวิจัย เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสมมติฐาน มีการอ้างอิงข้อเท็จจริง ทฤษฎีและผลการวิจัยอื่นอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงแนวความคิดของผู้วิจัยต่อผลการวิจัยที่ได้

4.1.6 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestions) ควรสรุปสาระสำคัญที่ไม่คลุมเครือ และสรุปผลว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ อย่างไร รวมถึงการแสดงข้อเสนอแนะและความเห็นเพิ่มเติมเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทันที และการพัฒนางานต่อไปในอนาคต หรือเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

4.1.7 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นการแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย

4.1.8 เอกสารอ้างอิง (Reference) การแสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกนำมาอ้างอิงขึ้นมาใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นการแสดงเจตนาว่าไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง การเขียนอ้างอิงให้เป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

4.2 บทความวิชาการ ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนประกอบด้วย

4.2.1 บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผล (Rationale) ความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) ความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ของการเขียนในการที่จะสื่อไปยังผู้อ่าน คำจำกัดความ หรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

4.2.3 ส่วนสรุป (Conclusions) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นซึ่งอาจกระทำในลักษณะการย่อโดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมานำเสนออย่างกระชับท้ายบทความ

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร ควรอ้างอิงจากผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้สำหรับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิง The American Psychological Association (APA, 7th Edition) ประกอบด้วยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) และการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) โดยมีรูปแบบดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และหมายเลขหน้า (การอ้างอิงบทความวารสาร หรือรายงานการประชุมต้องระบุหมายเลขหน้า สำหรับการอ้างอิงผลงานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า) สำหรับรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. กรณีอ้างอิงท้ายบทความ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, น. 27)

(McCartney & Phillips, 2006, p. 204)

(Murphy, 2021, pp. 152-153) (Martin et al., 2020)***กรณีที่มีผู้แต่ง 3 คน หรือมากกว่า***

ตัวอย่างประโยค

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก และสภาพของปัจจุบันนี้ ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน และในอนาคต 20 ปีข้างหน้าเปลี่ยนไป ในส่วนบริบทของประเทศไทยได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนไทยในอนาคตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559, น. 3)

2. กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหา ผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ลดารพร บุญฤทธิ์ (2559) ได้ศึกษาถึง..... Boonsarnsuk (2020) studied.....

ตัวอย่างประโยค

เบล (Bell, 2016, p. 55) กล่าวถึงการจัดศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่.....

3. การอ้างอิงรายการเดียวกันแต่ที่มีผู้แต่งแตกต่างกัน ให้เรียงตามอักษรของผู้แต่งคันด้วยเครื่องหมายอฒภาค (;)

กรณีทั้งงานทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศถูกอ้างพร้อมกันให้เริ่มที่งานเขียนภาษาไทยก่อน

Several studies (Kozak & Elliott, 2014, p. 5; Miller, 1999)

(ภุขพงศ์ โนดไธสง, 2560; อำนวย วีรารณ, 2540)

(อนุชาติ บุญนา, 2549; Digital citizenship for college students, 2016)

4. กรณีการอ้างอิงเอกสารที่ไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อเอกสารต้นฉบับและ คำว่า “อ้างถึงใน” สำหรับ

ภาษาไทย หรือ “as cited in” สำหรับภาษาอังกฤษตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ และปีพิมพ์ สำหรับการลงรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ลงชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิเท่านั้น

(นิพัทธ์ เลิศณรงค์, 2531, น. 53-75, อ้างถึงใน พัทธวีภา โพธิ์ศรี, 2551, น. 94-95)

(Miller, 1988, as cited in Kozak & Elliott, 2014, p. 8)

Bridget's diary (as cited in Rahnema, 2017)

5. การอ้างอิงการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นบันทึก บทสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้อ้างอิงมาจากแหล่งอื่น (สัมภาษณ์เอง) ไม่ต้องระบุในเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม แต่ให้ระบุในเนื้อหาโดย ระบุชื่อสกุลของเจ้าของเอกสาร หรือ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และวันที่ให้สัมภาษณ์ให้ถูกต้อง เช่น

เจษฎา มิ่งฉาย (สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563) ให้ความเห็นว่า.....

คาร์ท (Karft, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2564) กล่าวว่า.....

6. การอ้างอิงบางส่วนของเอกสาร ให้ระบุชื่อผู้แต่ง ปี และข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ย่อหน้า บท ตาราง ภาพ หมายเลขสไลด์ เช่น

(ภาสตา ภาคาผล, 2556, ย่อหน้า 4)

(Delve & Mintz, 2019, Table 1)

(National Council for the Social Studies, 2000, Slide 8)

(Kauffman, 2000, paras. 2-3)

การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่ง

1.1 ผู้แต่งคนไทย ไม่ต้องระบุค่านำหน้านาม ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ และตำแหน่งยศต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	ลงรายการเป็น	ไพฑูรย์ สินลารัตน์.
ร้อยตำรวจเอก วินัย ชื่อสัตย์	ลงรายการเป็น	วินัย ชื่อสัตย์.
แพทย์หญิงลดาพร บุญฤทธิ์	ลงรายการเป็น	ลดาพร บุญฤทธิ์.

1.2 ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงนามสกุลตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และต่อด้วยอักษรย่อของ ชื่อต้น และชื่อรอง

A. W. Chickering	ลงรายการเป็น	Chickering, A. W.
Prairie Leigh Burgess	ลงรายการเป็น	Burgess, Prairie Leigh.
Cecilia I. Delve	ลงรายการเป็น	Delve, Cecilia I.

1.3 ผู้แต่งชาวไทยที่เขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ จะลงรายการผู้แต่งโดยใช้นามสกุล ขึ้นต้นเหมือนผู้แต่งชาวต่างประเทศ

Chanokphat Phadungath	ลงรายการเป็น	Phadungath, C.
-----------------------	--------------	----------------

1.4 ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์และบรรดาศักดิ์ ให้กลับฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ไว้หลังชื่อโดยมี เครื่องหมาย จุลภาคขึ้น

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร	ลงรายการเป็น	เทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร, กรมสมเด็จพระ.
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ลงรายการเป็น	เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.
คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์	ลงรายการเป็น	วิมล ศิริไพบูลย์, คุณหญิง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1.5 ผู้แต่งมีสมณศักดิ์ ให้ลงชื่อสมณศักดิ์ และถ้าทราบชื่อเดิมให้ใส่ไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อสมณศักดิ์

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน).
พระราชรัตนรังสี (วีรยุทธ์ วีรยุทธโอ).

1.6 ผู้แต่งคนเดียวกัน แต่งหนังสือหลายชื่อเรื่องและพิมพ์ในปีเดียวกัน ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ใส่ อักษร ก, ข, ค, ง ไว้ท้ายปีที่พิมพ์ตามลำดับส่วนภาษาอังกฤษ ให้ใส่อักษร a, b, c, d ไว้ท้ายปีที่พิมพ์

ทีศนา แชมมณี. (2557ก).
(Oxford University, (2019b)

7. จำนวน และประเภทผู้แต่ง

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 1 คน	(สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560, น. 17)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). <i>กรอบคุณวุฒิแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง. สำนักงานฯ.</i>
	(Biech, 2015)	Biech, Elaine. (2015). <i>101 Ways to make learning active beyond the classroom.</i> John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค, 2555, น. 22-23)	สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค. (2555). <i>การศึกษาวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดปัญญา ศึกษาเพื่อ การบ่มเพาะความซื่อตรง.</i> สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
	(Chickering & Reisser, 1993) Chickering and Reisser (1993)	Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). <i>Educational and identity.</i> (2 nd ed.). Jossey-Bass.
ผู้แต่ง 1-20 คน ระบุชื่อทุกคน ***ใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นและคำว่า และ ก่อนคนสุดท้าย	(ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์และคนอื่น ๆ, 2563)	ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์, พรพรรณ ภูสาหัส, สมสุข ภาณุรัตน์, สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล, พัชรี กระจำโพธิ์, และวิณี ชูธรรม. (2563). <i>การประเมินภาวะสุขภาพ สำหรับพยาบาล: การตรวจ ร่างกาย.</i> (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ดีการพิมพ์.
	Jacob et al. (2015) หรือ (Jacob et al., 2015)	Jacob, W. James, Sutin, Stewart E., Weidman, John C., & Yeager, John L. (2015). <i>Community engagement in higher education.</i> Sense.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไประบุชื่อ 19 คนแรก และใช้ . . . ตามด้วยชื่อคนสุดท้าย โดยหน้าและหลังแต่ละจุดต้องเว้นวรรค 1 ระยะ	ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ (2563, น. 25) หรือ (ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ, 2563, น. 25)	ขนิษฐา นันทบุตร, พิรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิลภา จิระรัตนวรรณ, สุคนธ์ วรรณะอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, กชพร สิงห์หล้า, กติกา นวพันธุ์, กนกพร จิรัฐติกาลวงศ์, กนกพร จิวประสาท, กนกพร แจ่มสมบูรณ์, กนกพร อัครเมธิกพงษ์, กมลวรรณ จุติวรกุล, กมลวรรณ ตังธนากานนท์, กรรณิกา ชำธรรม, กรรณิการ์ มุรธาธร, กรองทอง วงศ์ศรีตรัง, กริฐ อัครคุปตานนท์, กฤตินี กุลเพ็ง, . . . พัฒนา นาคทอง. (2563). <i>ชุดความรู้การพัฒนาไกลและการพัฒนาระบบ สุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . ดีดี.
	(Miller, 2018, p. 10)	Miller, T. C., Brown, M. J., Wilson, G. L., Evans, B. B., Kelly, R. S., Turner, S. T., Lewis, F., Lee, L. H., Cox, G., Harris, H. L., Martin, P., Gonzalez, W. L., Hughes, W., Carter, D., Campbell, C., Baker, A. B., Flores, T., Gray, W. E., Green, G., . . . Nelson, T. P. (2018).
ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). <i>การรู้ดิจิทัล</i> . สำนักงานฯ.
ผู้รับผิดชอบเป็นบรรณาธิการ	(วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.), 2553)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.). (2553). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร</i> . โอเดียนสโตร์.
	(McKinney et al. (Eds.), 2018)	McKinney, E. S., Nelson, K. A., & Ashwill, J. W. (Eds.). (2018). <i>Maternal child nursing</i> . (5th ed.). Elsevier.

2. ปีที่พิมพ์

2.1 ระบุปีที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และปิดด้วยด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สุภาภรณ์ เกียรติสิน. (2562).

Sherman, Chad D. (2011).

2.2 หนังสือที่อยู่ในระหว่างการพิมพ์ ให้ลงคำว่า กำลังจัดพิมพ์ หรือ in press ในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีพิมพ์

(กำลังจัดพิมพ์).

(in press).

2.3 หนังสือที่ไม่ปรากฏปีพิมพ์ ใส่อักษรย่อในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีพิมพ์

(ม.ป.ป.).	แทนค่าเต็มจาก	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
(n.d.).	แทนค่าเต็มจาก	no date

3. ครั้งที่พิมพ์

3.1 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 1 หรือพิมพ์ครั้งแรก ไม่ต้องระบุในรายการอ้างอิง

3.2 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไปใส่ครั้งที่พิมพ์ต่อจากชื่อเรื่อง โดยระบุครั้งที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บและ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค

(พิมพ์ครั้งที่ 2).

(2nd ed.).

(พิมพ์ครั้งที่ 4).

(4th ed.).

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

4. สำนักพิมพ์

4.1 ระบุชื่อสำนักพิมพ์ที่ปรากฏบนผลงาน พิจารณาให้สอดคล้องกับปีพิมพ์และครั้งที่พิมพ์ โดยไม่ใช่ชื่อย่อ ให้ตัด คำว่า สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัท หรือ คำว่า Publishers, Co., และ Inc. ซึ่งไม่จำเป็นต้องระบุ แต่ให้คงคำว่า Books คำว่า Press ในชื่อของสำนักพิมพ์ไว้

สำนักพิมพ์สารคดี	ลงรายการเป็น	สารคดี.
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ลงรายการเป็น	สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ลงรายการเป็น	ซีเอ็ดดูเคชั่น.
John Wiley & Sons., Inc.	ลงรายการเป็น	John Wiley & Sons.
Oxford University Press	ลงรายการเป็น	Oxford University Press.
SAGE Publishing	ลงรายการเป็น	SAGE.

4.2 กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์ ให้ใส่โรงพิมพ์แทนโดยให้คงคำว่าโรงพิมพ์ไว้

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
Cambridge University Press.

4.3 หากไม่ปรากฏทั้งชื่อสำนักพิมพ์ และโรงพิมพ์ ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ม.ป.พ.	แทนคำเต็มจาก	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์
n.p.	แทนคำเต็มจาก	no publisher

การอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

1. หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สำนักพิมพ์.

Author. (Year). *Title of the book*. (Edition ed.). Publisher.

ตัวอย่าง

ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ*.

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic education*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบัน

สัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Covey, S. R. (2013). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Simon & Schuster.

2. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล). สำนักพิมพ์(ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ตัวอย่าง

เกรย์, เจ. (2552). *ผู้ชายมาจากดาวอังคารผู้หญิงมาจากดาวศุกร์* [Men are from mars, women are from Venus] (สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 26). ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ฮอว์คิง เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลาฉบับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.

3. หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

ผู้แต่ง. (ม.ป.ป. หรือ n.d.). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). ม.ป.พ. หรือ n.p.

ตัวอย่าง

วิจารณ์ พานิช. (2558). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง = *Transformative learning*. ม.ป.พ.

Kolb, D.A. (n.d.). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. SAGE.

4. บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ในหรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อเรื่อง (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำทางการเมืองของกิตาโน มอสกา กับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในยุคมาลามาไทย. ใน วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธิรักษา (บ.ก.), *ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 47-68). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่มี DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./URL

Author/(Year)/Title of the book/(Edition ed.)/URL

ตัวอย่าง

องอาจ มหานิยม. (2007). *ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป*. <http://www.museum-press.com>

O' Keefe, E. (n.d.). *Egoism & the crisis in Western values*. <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp>.

5.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ชื่อ นามสกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./https://doi.org/xxxxxxx

Author, A. A. (Year)/Title of the book/(Edition ed.)/https://doi.org/xxxxxxx

ตัวอย่าง

Aron, L., Botella, M., & Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. In R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, & F. C. Worrell (Eds.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* (pp. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>

Brück, M. (2009). *Women in early British and Irish astronomy: Stars and satellites*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2473-2>

6. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2564). การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (*Service learning*) (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Hoechsmann, Michael, & Dewaard, Helen. (2015). *Mapping digital literacy policy and practice in the Canadian education (Research report)*. University of Toronto Press.

7. วารสาร

7.1 วารสารแบบเล่ม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

บุหลัน กุลวิจิตร. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการประชาสัมพันธ์หอจดหมายเหตุ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. (41)1, 13-26.

7.2 วารสารออนไลน์

7.2.1 กรณีไม่มีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////สืบค้นจาก หรือ <https://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง

Pattaratumrong, M., & Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of
/////////Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from
/////////Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And
/////////Technology (NUJST)*, 27 (3), 1-9.
/////////<https://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

7.2.2 กรณีมีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////<https://doi:xxxxxxx>

ตัวอย่าง

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the
/////////Upper Central Region Climate of Thailand. *Naresuan University
/////////Journal: Science And Technology (NUJST)*, 27 (3), 10-19.
/////////<https://doi:10.14456/nujst.2019.22>

8. หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วันเดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า. หรือ URL

ตัวอย่าง

เฉลิมพล พลมุข. (2557, 20 ตุลาคม). จุดยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *มติชน*, น. 21.
ปรัชญาศาสตร์ “ราชภัฏ” สู่การพัฒนาท้องถิ่น. (2560, 4 สิงหาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 15.
อว.ชู “วิศวะกรสังคม” ทำงานในชุมชนได้ทุกมิติ. (2563, 20 กรกฎาคม). *เดลินิวส์*.
<https://www.dailynews.co.th/education/785949>

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. 11.

9. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์

////////หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ชื่อมหาวิทยาลัย.

Author, A. A. (Year)./Title/[Unpublished doctoral or master's thesis]./

////////Name of the Institution awarding the degree.

ตัวอย่าง

สรณัฐ แสงเย็นพันธ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเขียนบรรณานุกรมออนไลน์

////////[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ชื่อมหาวิทยาลัยนเรศวร

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master's thesis].

////////Auckland University of Technology.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโทจากเว็บไซต์ ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิง

พาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

วันชนะ จุฬารัตน. (2560). ระบบสนับสนุนการประมวลผลข้อมูลผ่านระบบการบริโภคอาหาร

//////// (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ชื่อมหาวิทยาลัยนเรศวร)ThaiLIS. <https://tdc.thailis.or.th>

//////// tdc/search_result.php

Miller, T. (2019). *Enhancing readiness: An exploration of the New Zealand Qualified*

//////// Firefighter Programme [Master's thesis, AucklandUniversity of Technology]. Tuwhera.

//////// <https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโทจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ) [วิทยานิพนธ์

////////ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

Becker, J. C. (2013). *Landscape-level influences on community composition and*

////////ecosystem function in a large river ecosystem (Publication No. 3577776)

////////[Doctoral dissertation, Graduate Council of Texas State University – San Marcos].

////////ProQuest Dissertations and Theses Global.

10. เอกสารการประชุมวิชาการ การนำเสนอบทความ การนำเสนอโปสเตอร์ ผลงานการประชุมสัมมนา (Conference Sessions and Presentation)

ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ./ (บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./ (น./เลขหน้า)./

ฐานข้อมูล.

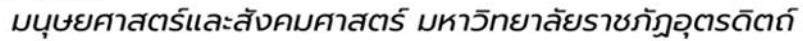
Author./ (Year)./Title./In/ Editor / (Ed. หรือ Eds.), Title of conference./Title of conference

/(pp./xx-xxx)./database.

ตัวอย่าง

พัชรภาณัตติสุข. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซียและ

สิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อน

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

ตัวอย่าง

ภาพ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา: (สิริภพ โสมาภา, 2562)

ตาราง

หัวข้อตารางให้เริ่มที่มุมซ้ายด้านบนของเส้นตาราง ตามลำดับเลขที่ปรากฏในต้นฉบับ พร้อมชื่อของตาราง ข้อมูลที่นำเสนอในตารางควรมีความสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของเนื้อความ และเมื่อแทรกตารางแล้วต้องมีการแสดงรายละเอียดเนื้อหาของตารางเสมอ สามารถใช้คำย่อในตารางได้ แต่ควรอธิบายคำย่อที่ไม่ใช่คำมาตรฐานในเชิงบรรณานุกรม ตารางที่สร้างขึ้นมาไม่ต้องมีเส้นส้อม มีแต่เส้นแนวนอน และตารางที่นำเสนอจะต้องเป็นตารางที่มีสัดส่วนพอเหมาะกับบทความ

ตัวอย่าง

ตาราง 1 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบการกำหนดวัตถุประสงค์การโฆษณาส่งเสริมสังคม (Purpose of Awareness in Public Service Advertising)

วัตถุประสงค์ การโฆษณา ส่งเสริมสังคม	ผลงานโฆษณาแยกตามประเด็นปัญหาสังคม (N = 328)														คิดเป็นร้อยละ
	ปัญหาการศึกษา	ปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรง	ปัญหาความเจ็บป่วยทางจิต	ปัญหาสุขภาพและการดูแล	ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	ปัญหาเพศภาวะและเพศวิถี	ปัญหาความยากจน	ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติและการเลือกปฏิบัติ	ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงาน	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงครอบครัว	ปัญหาของผู้สูงอายุ	ปัญหาแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด	ปัญหาด้านความมั่นคงและสงคราม	ปัญหาการอพยพและประชากร	
เพื่อการป้องกัน เกิดพฤติกรรม	3	41	14	15	19	8	5	4	7	14	2	10	9	2	46.65
เพื่อให้เกิดการ หยุดพฤติกรรม	-	40	-	8	49	7	9	15	8	6	-	16	8	-	50.61
เพื่อให้เกิดการยอมรับ พฤติกรรม	10	-	14	29	15	9	14	17	4	8	5	2	1	7	41.16

คำชี้แจงสิทธิ์ส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมลที่ปรากฏในเว็บไซต์ หรือวารสารนี้จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ของวารสารนี้โดยเฉพาะและจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดหรือให้กับบุคคลอื่นใด

ความรับผิดชอบในเนื้อหา

ผลการวิจัยและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหรือเห็นด้วย

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568